

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2005:8

*Vankeinhoidon rakenneuudistus –
RAKE 3
Aluevankilatyöryhmän loppuraportti*

KUVAILELEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
24.5.2005

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)</p> <p>Aluevankilatyöryhmä Puheenjohtaja Eeva Virkkunen Sihteerit Arja Apajalahti-Laine ja Anne Hartoneva</p>	<p>Julkaisun laji Työryhmämietintö</p>		
	<p>Toimeksiantaja Oikeusministeriö</p>		
	<p>Toimielimen asettamispäivä 3.11.2004</p>		
<p>Julkaisun nimi Vankeinhoidon rakenneuudistus – RAKE 3 Aluevankilatyöryhmän loppuraportti</p>			
<p>Julkaisun osat Luovutuskirje, sisällysluettelo, raportti, liitteinä: luonnos rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavaksi valtioneuvoston asetukseksi ja aluevankilan mallityöjärjestys</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Vankeinhoitolaitoksen rakenneuudistuksen (Rake-hanke) jatkovalmistelussa tuli tehdä ehdotus aluevankilan henkilöstörakenteen perusmallista; käynnistää yhdessä kuhunkin aluevankilaan kuuluvien vankiloiden johtajien kanssa suunnittelutyö mallin käytännön soveltamisesta kussakin viidessä aluevankilassa sekä tehdä ehdotus muutosvaiheessa noudatettavista henkilöstöpoliittisista pelisäännöistä sekä toimivaltasuhteista henkilöstöjärjestelyjä toteutettaessa.</p> <p>Vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen keskeisenä tavoitteena on luoda rakenteet, joilla kyetään mahdollisimman hyvin toteuttamaan vankeuslain mukainen vankeusrangaistusten täytäntöönpano ja tutkintavankeuslain mukainen tutkintavankeuksien toimeenpano. Tärkeänä tavoitteena on myös resurssien siirto vangin kanssa tehtävään lähityöhön. Resurssien siirto on mahdollista toteuttaa muun muassa tiettyjä hallinnollisia tehtäviä keskittämällä sekä toimintoja rationalisoimalla.</p> <p>Vankeuslaki- ja tutkintavankeuslakiesityksissä todetuista tavoitteista huolehtiva aluevankila on yksi ja itsenäinen kokonaisuus, jossa on erilaisia toiminnallisia ja rakenteellisia osia. Aluevankila koostuu yksilöllistä vankeinhoitotyötä tekevistä sijoittajayksiköistä ja vankiloista sekä aluevankilan yhteisistä tehtävistä. Aluevankilan johtaja johtaa aluevankilakokonaisuutta – vastaa sen toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuudesta. Yksilöllistä vankeinhoitoa johtavat sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajat. Rikosseuraamusvirasto tulosoittaa aluevankiloita. Aluevankilan johtaja puolestaan tulosoittaa sijoittajayksikköä ja vankiloita.</p> <p>Vankeusrangaistuksen täytäntöönpano nojautuu tulevaisuudessa hyvään rangaistusajan suunnitteluun sekä tehtyjen suunnitelmien toteuttamisen seurantaan. Vankilassa tehdään yksilöllistä vankeinhoitotyötä eli pannaan vankeusrangaistukset täytäntöön rangaistusajan suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi vankilassa huolehditaan lain mukaisesta tutkintavankeuden toimeenpanosta.</p> <p>Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on tehnyt ehdotuksen Vankeinhoitolaitoksessa käytettävistä nimikkeistä sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävistä virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista. Työryhmä on myös laatinut koko Vankeinhoitolaitosta koskevan, henkilöstöryhmäkohtaisen, alustavan mitoituslaskelman.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat) aluevankila, hallinnon kehittäminen, rangaistusten täytäntöönpano, sijoittajayksikkö, vankeinhoito, vankila</p>			
<p>Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero)</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2005:8</p>	<p>ISSN 1458-6452</p>	<p>ISBN 952-466-255-8</p>	
<p>Kokonaissivumäärä 93</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta 25,00 €</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja Edita Prima Oy</p>	<p>Kustantaja Oikeusministeriö</p>		

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
24.5.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande	
Arbetsgruppen för regionfängelser Ordförande Eeva Virkkunen Sekreterare Arja Apajalahti-Laine och Anne Hartoneva		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 3.11.2004	
Publikation (även den finska titeln) Omstruktureringen av fängsvården – RAKE 3 Slutrapport av arbetsgruppen för regionfängelser (Vankeinhoidon rakenne-uudistus – RAKE 3 Aluevankilatyöryhmän loppuraportti)			
Publikationens delar Överlåtelsebrev, innehållsförteckning, rapport, bilagor: utkast till statsrådets förordning om förvaltningen av straffverkställighet och en modellarbetsordning för regionfängelserna			
<p>Referat</p> <p>I det fortsatta arbetet med omstruktureringen av fängsvården (Rake-projektet) skulle arbetsgruppen lägga fram ett förslag till en modell för regionfängelsernas personalstruktur och i samarbete med direktörerna för fängelserna som hör till regionfängelserna inleda planeringen av hur modellen tillämpas i praktiken i vart och ett av de fem regionfängelserna samt komma med ett förslag till personalpolitiska spelregler som skall följas i övergångsfasen och behörighetsförhållandena vid genomförandet av personalarrangemangen.</p> <p>Ett centralt mål för omorganiseringen av fängsvårdsväsendet är att skapa sådana strukturer för verksamheten att verkställighet av fängelsestraff enligt lagen om fängelsestraff och verkställighet av häktning enligt häktninglagen kan genomföras så bra som möjligt. Ett annat viktigt mål är förflytta resurser till närarbete som utförs i nära kontakt med fångarna. Resurser kan förflyttas bl.a. genom att vissa administrativa uppgifter sköts centralt och att funktionerna rationaliseras.</p> <p>Regionfängelserna, som sörjer för genomförandet av målen i propositionerna om fängeslagen och häktninglagen, är självständiga helheter med olika funktionella och strukturella delar. Ett regionfängelse består av en placeringsenhet som specialiserat sig på individuell fängsvård samt fängelser och regionfängelsens gemensamma uppgifter. Regionfängelsens direktör leder regionfängelsehelheten, dvs. svarar för att dess verksamhet är lag- och ändamålsenligt. Den individuella fängsvården leds av direktörerna för placeringsenheterna och fängelserna. Brottspåföljdsverket svarar för regionfängelsernas resultatledning. Regionfängelsens direktör för sin del svarar för placeringsenhetens och fängelsernas resultatledning.</p> <p>I framtiden baserar sig verkställigheten av ett fängelsestraff på god planering av strafftiden och uppföljning av att uppgjorda planer följs. Arbetet i fängelserna består av individuell fängsvård dvs. straffen verkställs enligt planen som uppgjorts för strafftiden. Dessutom sörjer fängelserna för att häktning verkställs enligt lagen.</p> <p>Enligt sitt uppdrag har arbetsgruppen lagt fram ett förslag till benämningar som skall användas inom Fängsvårdsväsendet samt de behörighetsvillkor för tjänstemännen om vilka det skall föreskrivas genom förordning av statsrådet. Arbetsgruppen har dessutom angående hela Fängsvårdsväsendet utarbetat en preliminär dimensioneringsberäkning för var och en personalgrupp.</p>			
Nyckelord regionfängelse, utveckling av förvaltningen, verkställighet av straff, placeringsenhet, fängsvård, fängelse			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, andra referensnummer)			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2005:8		ISSN 1458-6452	ISBN 952-466-255-8
Sidoantal 93	Språk finska	Pris 25,00 €	Sekretessgrad offentlig
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriön kriminaalipoliittisen osaston osastopäällikkö asetti 3.11.2004 työryhmän laatimaan suunnitelman Vankeinhoitolaitoksen rakenneuudistuksen (RAKE -hanke) jatkovalmistelua varten. Toimeksiannon mukaisesti työryhmän tuli

1. tehdä ehdotus aluevankilan henkilöstörakenteen perusmallista käyttäen työnsä pohjana RAKE 2 –hankkeen työryhmän I.3. *Aluevankilan organisaatio, toimivaltasuhteet, henkilöstörakenne ja kustannukset* laatimaa toimintaorganisaatiomallia ja tarpeen niin vaatiessa täsmentää sitä,
2. käynnistää yhdessä kuhunkin aluevankilaan kuuluvien vankiloiden johtajien kanssa suunnittelutyön mallin käytännön soveltamisesta kussakin viidessä aluevankilassa sekä
3. tehdä ehdotus muutosvaiheessa noudatettavista henkilöstöpoliittisista pelisäännöistä sekä toimivaltasuhteista henkilöstöjärjestelyjä toteutettaessa.

Toimeksiannon mukaan aluevankilan henkilöstörakenteen perusmallin tulee sisältää

- aluevankilassa käytössä olevat virkanimikkeet ja niihin liittyvät kelpoisuusvaatimukset,
- aluevankilaan kuuluvien vankiloiden henkilöstörakenne ottaen huomioon uudistuksen tavoite lähityössä olevan henkilöstön lisäämisestä,
- sijoittajayksikön henkilöstörakenne (asiantuntemusalueet) ja henkilöstömitoititus sekä
- aluevankilan yhteisen henkilöstön henkilöstörakenne.

Suunnitelmaa laatiessaan työryhmän edellytettiin huolehtivan työnsä yhteensovittamisesta oikeusministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen organisaation kehittämistyön (PALVO) kanssa.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin neuvotteleva virkamies Eeva Virkkunen oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja jäseniksi hallitusneuvos Leena Kuusama oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta, hallintojohtaja Heli Herna Rikosseuraamusvirastosta, vankeinhoitojohtaja Arto Kujala Rikosseuraamusvirastosta, vankeinhoitojohtaja Jari Lohi Rikosseuraamusvirastosta, johtaja Mika Antikainen Mikkelin vankilasta, johtaja Tuomo Junkkari Vantaan vankilasta, puheenjohtaja Jari Tuomela Vankilavirkailijain Liitto VVL ry:stä, erityisohjaaja Ari Lyytikäinen Palkansaajajärjestö Pardia ry:stä sekä pääluottamusmies Rauno Selenius Juko ry:stä. Työryhmän pysyväksi asiantuntijaksi nimettiin neuvotteleva virkamies Olli Muttilainen oikeusministeriöstä. Työryhmän sihteereiksi nimettiin lakimies Arja Apajalahti-Laine Rikosseuraamusvirastosta ja hallitussihteeri Anne Hartoneva oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta.

RAKE III –työ perustuu hankkeen aikaisempiin vaiheisiin sekä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen. Suunnittelutyön pohjana on käytetty RAKE -hankkeen vaiheiden I ja II loppuraportteja sekä eduskunnalle loppuvuonna 2004 annettuja hallituksen esityksiä *laiksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain muuttamisesta* (HE 261/2004 vp.), *vankeutta ja ehdonalaista vapauttamista koskevaksi lainsäädännöksi* (HE 262/2004 vp.) sekä *vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi* (HE 263/2004). Keskeisesti RAKE -hankkeeseen liittyy oikeusministeriön hallinnonalalla vuoden 2006 alusta lukien toteutettava talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelutehtävien keskittäminen palvelukeskukseen (niin kutsuttu PALVO -hanke).

RAKE -hankkeen III-vaiheessa on suunniteltu paitsi tulevien aluevankiloiden myös Vankeinhoitolaitoksen valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön ja Rikosseuraamusviraston toimintaa ja organisaatiota. Kahta viimeksi mainittua selvitystehtävää varten Rikosseuraamusvirasto asetti työryhmät. Nämä työryhmät ovat antaneet raporttinsa huhtikuun 2005 lopussa.

Työryhmän työskentelystä

Työryhmä kartoitti Vankeinhoitolaitoksen nykyisiä tehtäviä ja niiden jakautumista nykyisessä organisaatiossa. Tästä edettiin tehtävien määrittelyyn ja jakautumiseen aluevankilaorganisaatiossa. Karkeahkon tehtäväkuvauksen perusteella pohdittiin, millä nimikkeillä ja millä kelpoisuuksilla tehtäviä olisi asianmukaista hoitaa. Työryhmä määritteli valtioneuvoston asetuksessa säädettävät virkanimikkeet ja niihin liittyvät kelpoisuusvaatimukset. Tässä työssään työryhmä noudatti hankkeen aikaisemmissa vaiheissa tehtyjä linjauksia resurssilisäyksestä vangin kanssa tehtävään lähityöhön, nimikkeiden määrän karsimisesta sekä koulutustason nostamisesta.

Organisaatio- ja henkilöstörakennemallia pohtiessaan työryhmä hahmotti useita vaihtoehtoisia malleja. Niitä esitellään yksityiskohtaisesti raportin luvussa III.

Työryhmä on ollut jatkuvassa yhteydessä Vankeinhoitolaitoksen virkamiehiin sekä järjestänyt useita asiantuntijakuulemisia. Malliluonnosta laatiessaan työryhmä kävi keskustelut kaikkien tulevien aluevankiloiden johtajaryhmien kanssa. Työryhmä sai paljon myös kirjallisia kannanottoja ja ehdotuksia työnsä eteenpäin viemiseksi ja suuntaamiseksi. Kannanotot saatettiin kaikkien työryhmän jäsenten tietoon ja ne otettiin huomioon kyseisen asian käsittelyn yhteydessä.

Työryhmä on valmistellut työhönsä liittyviltä osilta hankkeen aikaisemmissa vaiheissa laadittua luonnosta rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavaksi valtioneuvoston asetukseksi.

Työryhmän pääasiallisia ehdotuksia ja kannanottoja

Vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen keskeisenä tavoitteena on luoda rakenteet, joilla kyetään mahdollisimman hyvin toteuttamaan vankeuslain mukainen vankeusrangaistusten täytäntöönpano ja tutkintavankeuslain mukainen tutkintavankeuksien toimeenpano. Tärkeänä tavoitteena on myös resurssien siirto vangin kanssa tehtävään lähityöhön. Resurssien siirto on mahdollista toteuttaa muun muassa tiettyjä hallinnollisia tehtäviä keskittämällä sekä toimintoja rationalisoimalla. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi työryhmä ehdottaa ja lausuu muun muassa seuraavaa.

Vankeuslaki- ja tutkintavankeuslakiesityksissä todetuista tavoitteista huolehtiva aluevankila on yksi ja itsenäinen kokonaisuus, yksi vankila, jossa on erilaisia toiminnallisia ja rakenteellisia osia. Aluevankila koostuu yksilöllistä vankeinhoitotyötä tekevistä **sijoittajayksiköstä** ja **vankiloista** sekä aluevankilan **yhteisistä tehtävistä**.

Aluevankilan johtaja johtaa aluevankilakokonaisuutta – vastaa sen toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuudesta. Yksilöllistä vankeinhoitoa johtavat sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajat. Rikosseuraamusvirasto tulosoittaa aluevankiloita. Aluevankilan johtaja puolestaan tulosoittaa sijoittajayksikköä ja vankiloita. Aluevankilan yhteisissä tehtävissä toimivat virkamiehet työskentelevät aluevankilan johtajan välittöminä alaisina.

Muilta kuin tulosoittamisen osalta Rikosseuraamusviraston ja aluevankilan tehtäväjako on vielä tarkemmin täsmentämättä. Työryhmä on pitänyt lähtökohtanaan sitä, että keskusviraston tehtäviä siirretään mahdollisimman laajasti aluevankilaan ja vain ne tehtävät, jotka on välttämättä tehtävä valtakunnallisesti keskitetysti, säilytetään Rikosseuraamusvirastossa.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpano nojautuu tulevaisuudessa hyvään rangaistusajan suunnitteluun sekä tehtyjen suunnitelmien toteuttamisen seurantaan. Tästä syystä työryhmä korostaa sijoittajayksiköiden riittävää resurssointia heti toiminnan käynnistyessä.

Vankilassa tehdään yksilöllistä vankeinhoitotyötä eli pannaan vankeusrangaistukset täytäntöön rangaistusajan suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi vankilassa huolehditaan lain mukaisesta tutkintavankeuden toimeenpanosta. Vankilassa toimivat lähityössä erityisohjaajat, työnjohtajat ja vartijat. Heidän ohellaan lähityötä tekee joukko asiantuntijoita, joita ovat sosiaalityöntekijät, opinto-ohjaajat, pastorit, psykologit ja lehtorit. Vankien kanssa toimivasta lähityöhenkilöstöstä vain vartijat tekevät vuorotyötä. Muut henkilöstöryhmät työskentelevät sinä aikana, jolloin vangit pääsääntöisesti täyttävät osallistumisvelvollisuuttaan eli varsinaisena työaikana.

Lähityön esimiehen nimikkeeksi ehdotetaan vankeinhoitoesimiestä. Vankeinhoitoesimies olisi vankeuslain ja RAKE -hankkeen uudistustavoitteiden mukaisesti sekä ohjauksen että valvonnan esimies – alaisinaan toimisi siten erityisohjaajia, työnjohtajia ja vartijoita. Vankeinhoitoesimies voisi olla rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta vastaava virkamies erityisesti suuremmissa suljetuissa vankiloissa, joissa tämä tehtävä on tarkoituksenmukaista jakaa usealle virkamiehelle.

Rangaistusajan suunnitelman toteuttamiselle annettu painoarvo vankeuslain mukaisessa vankeinhoitotyössä edellyttää sitä, että vastuu yksilöllisten suunnitelmien toteuttamisesta ja vankeusprosessin ohjaamisesta vankilassa olisi vankilan toimintaorganisaatiossa selkeästi määritelty. Rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta huolehtiminen on sellaisen prosessin johtamista, joka tapahtuu useiden esimiesten toimialueilla. Työryhmä on selvittänyt kolmea vaihtoehtoa järjestää tämä vastuu. Nämä ovat:

- Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta on osa vangin asuinosaaston esimiestehtävää.
- Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta liitetään muuhun kuin asuinosaaston esimiestehtäviin tai asiantuntijatehtävään.
- Vastuu rangaistusajan suunnitelmasta voidaan määrätä kenelle tahansa virkamiehelle, joka on tehtävään soveltuva.

Vastuu yksilöllisten rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta vankilassa on mahdollista järjestää eri tavoin riippuen vankilan koosta ja rakenteesta. Olennaista kuitenkin on, että

- prosessista vastaava virkamies on selkeästi määritelty,
- vastuullisella virkamiehellä on sellainen osaaminen ja yhteistyökyky sekä asema organisaatiossa, että hän voi kantaa vastuun prosessista, joka sisältää toimintoja useissa vankilan toimipisteissä ja
- yksi henkilö on vastuussa samanaikaisesti enintään 30 vangin suunnitelman toteuttamisesta.

Resurssisiirto lähityöhön toteutetaan hallintoa keventämällä ja rationalisoimalla. Hallinnolliset ja eräät muut palvelutehtävät keskitetään mahdollisimman laajasti aluevankilassa. Yksittäisessä vankilassa toimii kuitenkin yksittäisen vankilan tarpeiden mukainen palvelurakenne, johon kuuluu muun muassa hallinnon, perushuollon, kiinteistöhuollon ja ravitsemistyön tehtäviä tai laitoskohtaisia koordinoituntehtäviä.

Työryhmä on päättänyt keskittämään muodollisen täytäntöönpanon järjestämisen aluevankilassa sen yhteisenä tehtävänä hoidettavaksi. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että vankiloissa ei olisi täytäntöönpanohenkilöstöä, jonka tehtävänä olisi selittää täytäntöönpanon yksityiskohdat vangille. Tilanteissa, joissa täytäntöönpanohenkilöstöstä kaukana sijaitsevilla vankiloissa olevat vangit haluavat tarkempaa tietoa täytäntöönpanostaan, puhelin- ja mahdollisesti videoneuvottelutekniikan avulla vangit voisivat olla yhteydessä täytäntöönpanoasiantuntijaan.

Työryhmä on laatinut koko Vankeinhoitolaitosta koskevan, henkilöstöryhmäkohtaisen, alustavan mitoituslaskelman, jonka perustana ovat muun muassa 3 800 vangin keskivankiluku sekä vankien tavoitteellinen osallistumisprosentti 70. Tehtävien siirtomahdollisuuden johto- ja hallintotehtävistä on arvioitu vastaavan 120 – 140 henkilötyövuotta. Päiväaikana tapahtuvan lähityön (vankien ohjaus ja valvonta) esimiestehtävien tarve on arvioitu laskennallisesti noin 130 henkilötyövuodeksi. Nykyisin valvonnan esimiestehtävissä toimivista on arvioitu olevan edelleen noin 90 henkilötyövuoden verran käytettävissä eritasoisissa, lähityön vastuutehtävissä tai lähityötehtävissä. Päivätyössä toimivan, vankien ohjauksesta huolehtivan henkilökunnan lisätarve on arvioitu noin 140 henkilötyövuodeksi, ja sijoittajayksiköiden virkatarve noin 100 henkilötyövuodeksi.

RAKE -hankkeen keskeinen tavoite on siirtää henkilöstöresursseja vangin kanssa tehtävään lähityöhön sekä omalta osaltaan turvata sijoittajayksikkötoiminnan riittävät resurssit. Nämä siirrot toteutetaan hallinnollisia tehtäviä keskittämällä ja toimintaa rationalisoimalla. Työryhmän laskelmilla on pyritty osoittamaan koko Vankeinhoitolaitosta koskien, mistä tehtävistä virkasiirtoja on toteutettavissa ja mitkä toiminnat selvimmin tarvitsevat lisäresursseja. Laskelma on varsin yleispiirteinen. Tarkemman ja eri aluevankilat ja erilaiset laitostyypit huomioon ottavan mitoituslaskelman tekeminen RAKE -työn jatkovaiheissa on tärkeää. Lisäksi on huomattava, että virkajärjestelyjen toteuttaminen on mahdollista suhteellisen pitkän siirtymäajan kuluessa. Näistä syistä lisäresurssit ovat tarpeen vankeuslain tullessa voimaan. Lisäresurssitarpeen on arvioitu olevan vähintään 100 henkilötyövuotta. Aluevankiloiden lisäresurssien tarpeeseen vaikuttaa myös se, missä määrin Rikosseuraamusviraston henkilöstöä on siirrettävissä työskentelemään aluevankiloiden tehtävissä.

Työryhmän edellytettiin toimeksiannossaan käynnistävän toimintamallin käytännön soveltamistyön yhdessä kunkin aluevankilan vankilan johtajien kanssa. Tässä tarkoituksessa työryhmä kävi maaliskuussa aluevankilakohtaiset neuvottelut, joissa se esitteli työtään ja jossa vankiloiden johtajilla oli mahdollisuus arvioida mallia yleisesti sekä erityisesti oman aluevankilansa kannalta.

Työryhmä on käsitellyt organisaatiouudistuksessa noudatettavia henkilöstöpoliittisia periaatteita nojautuen syksyllä 2004 on laadittuihin PALVO -hankkeen toteuttamisen henkilöstöpoliittisiin periaatteisiin. Osittain ne nojautuvat RAKE -hankkeen aikaisemmissa vaiheissa tehtyihin henkilöstöpoliittisiin linjauksiin. Periaatteet ovat yhteneväiset valtionhallinnon alueellistamisohjelman periaatteiden ja linjausten kanssa.

Uudistusvaiheen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä toimivaltasuhteista työryhmä on todennut, ettei siirtymävaiheessa tarvita erityistä päätöksenteon keskittämistä keskusvirastoon koskevaa poikkeusjärjestelyä. Voitaneen olettaa, että aluevankilan johtajat ja sijoittajayksiköiden johtajat kyetään nimittämään riittävän ajoissa, jotta he kykenevät tekemään toimivaltuuksiensa mukaiset ratkaisut.

Uudistus merkitsee muun muassa nimike- ja kelpoisuusvaatimusmuutoksia. Rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettäneen siirtymäsäännöksistä. Lähtökohtana on, että Vankeinhoitolaitoksen virkamiehille turvataan siirtymäsäännöksin mahdollisuus siirtyä vastaavantasoiseen ja -nimikkeiseen virkaan uusista kelpoisuusvaatimuksista huolimatta.

Nyt luovutettavan RAKE III aluevankilat –työryhmän raportin liitteenä on luonnos rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavaksi valtioneuvoston asetukseksi sekä aluevankilan mallityöjärjestys.

Saatuana työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa loppuraporttinsa oikeusministeriölle.

Helsingissä 24.5.2005

Eeva Virkkunen

Leena Kuusama

Heli Herna

Arto Kujala

Jari Lohi

Mika Antikainen

Tuomo Junkkari

Jari Tuomela

Ari Lyytikäinen

Rauno Selenius

Olli Muttilainen

Arja Apajalahti-Laine

Anne Hartoneva

I LUKU: YLEISTÄ	1
1. Johdanto.....	1
2. Vankeuslakiesityksen ja tutkintavankeuslakiesityksen tavoitteet.....	2
3. RAKE I- ja II-vaiheen asettamat tavoitteet.....	2
3.1. RAKE I.....	2
3.2. RAKE II.....	3
4. RAKE III-vaihe.....	4
4.1. Yleistä.....	4
4.2. Aluevankiloiden toiminta- ja organisaatiomalli.....	4
4.3. Rikosseuraamusviraston organisaatio ja henkilöstörakenne.....	5
4.4. Vankeinhoitolaitoksen valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön organisointi.....	5
5. Aluevankilat -työryhmän työskentelystä.....	6
II LUKU: LÄHITYÖ	7
1. Johdanto.....	7
2. Lähityön määritelmä.....	7
3. Rangaistusajan suunnitelma lähityön ja yksilöllisen vankeinhoidon perustana.....	7
4. Lähityöhön liittyvät tehtävät.....	9
5. Lähityön toimintaedellytysten turvaaminen, tukitoiminnot.....	10
III LUKU: ALUEVANKILAN ORGANISAATIOMALLI	11
1. Aluevankilan organisaation kuvaus.....	11
2.1. Yleistä.....	12
2.2. Sijoittajayksikön henkilöstöltä edellytetyt valmiudet.....	13
2.3. Rangaistusajan suunnitelmien toteutumisen varmistaminen.....	14
3. Lähityö - vankila.....	15
3.1. Yleistä.....	15
3.2. Lähityön tekijät.....	15
3.3. Lähityön esimiestehtävät ja vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta vankilassa.....	16
3.4. Henkilöstöressurssien siirtäminen lähityöhön.....	18
4. Aluevankilassa keskitetyt yksilöllistä vankeinhoitoa tukevat ja muut palvelutehtävät.....	19
4.1. Yleistä.....	19
4.2. Johtaminen.....	19
4.3. Yleis-, henkilöstö- ja taloushallinto.....	20
4.4. Turvallisuus.....	21
4.5. Täytäntöönpano.....	22
4.6. Toimitilat.....	23
4.7. Ravitsemistyö.....	23
4.8. Vankien toiminnot.....	23
4.9. Kehittämistyö.....	24
IV LUKU: ALUEVANKILAN HENKILÖSTÖRAKENTEEN PERUSMALLI	24
1. Yleistä.....	24
2. Nimikkeisiin liittyvistä toimivaltuuksista.....	25
3. Lähityön nimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset.....	26
4. Lähityön toimintaedellytysten turvaamisen henkilöstön nimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset.....	28
5. Aluevankilan henkilöstömitoitus.....	31
5.1. RAKE II –hankkeen henkilöstövaikutuskaavailut.....	31
5.2. RAKE III –hankkeen henkilöstömitoituspäätökset.....	31
5.3. Mitoituskalkelmien lähtökohdat.....	32
5.4. Johto ja hallinto.....	33
5.5. Lähityön esimiestehtävät.....	35
5.6. Lähityötehtävät.....	36
5.7. Toimitilatehtävät.....	37
5.8. Perushuoltotehtävät.....	37
5.9. Sijoittajayksikkötehtävät.....	38
5.10. Yhteenvedo.....	39
V LUKU: PÄÄTÖKSENTEKO	40
1. Yleistä.....	40
2. Päätöksentekotoimivallan siirtäminen mahdollisimman lähelle päätöksenteon kohdetta.....	40
3. Vankia koskeva päätöksentekotoimivalta vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa.....	40
4. Henkilökuntaa koskeva päätöksenteko rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa laissa ja valtioneuvoston asetuksessa.....	45

VI LUKU: SIIRTYMINEN UUTEEN ORGANISAATIOON	46
1. Valmistelu- ja toteuttamisvastuun siirtäminen keskushallinnosta tuleville aluevankiloille	46
2. Organisaatiouudistuksessa noudatettavat henkilöstöpoliittiset periaatteet	46
3. Uudistusvaiheen henkilöstöjärjestelyihin liittyvät toimivaltasuhteet	48
4. Virkamiesten kelpoisuusvaatimuksia koskevat siirtymäsäännökset	48
5. Suunnitelma hankkeen toteuttamisen aikatauluksi	48
VII LUKU: YHTEENVETO	48
LIITTEET:	51
1) Luonnos rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavaksi valtioneuvoston asetukseksi	51
2) Aluevankilan mallityöjärjestys	51

I LUKU: YLEISTÄ

1. Johdanto

Vankeinhoidon rakennehankkeen, niin sanotun RAKE -hankkeen, kolmas vaihe, jossa suunnitellaan erityisesti tulevien aluevankiloiden, Vankeinhoitolaitoksen valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön sekä Rikosseuraamusviraston toimintaa ja organisaatiota, perustuu hankkeen aikaisempiin vaiheisiin sekä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen. Suunnittelutyön pohjana on käytetty RAKE -hankkeen vaiheiden I ja II loppuraportteja sekä eduskunnalle loppuvuonna 2004 annettuja hallituksen esityksiä *laiksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain muuttamisesta* (HE 261/2004 vp.), *vankeutta ja ehdonalaista vapauttamista koskevaksi lainsäädännöksi* (HE 262/2004 vp.) sekä *vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi* (HE 263/2004). Keskeisesti RAKE -hankkeeseen liittyy oikeusministeriön hallinnonalalla vuoden 2006 alusta lukien toteutettava talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelutehtävien keskittäminen palvelukeskukseen (niin kutsuttu PALVO -hanke).

Edellä todetut hankkeet ja esitykset tähtäävät Vankeinhoitolaitoksen toimintatapojen ja rakenteiden muuttamiseen niin, että vangin oikeuksia ja velvollisuuksia selkiinnytetään ja toiminnan suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta lisätään. Resursseja kohdennetaan vankien kanssa tehtävään lähityöhön ja päätöksentekotoimivaltaa siirretään organisaatiossa lähemmäs päätöksenteon kohdetta.

Toimintatapoja ja rakenteita koskevat uudistukset kohdistuvat ennen kaikkea henkilökuntaan ja sen työn kohdentamiseen. Vaativien uudistusten toteuttaminen on mahdollista, koska Vankeinhoitolaitoksella on osaava ja työhönsä motivoitunut henkilökunta. Uudistukset edellyttävät henkilökunnalta valmiutta syventää omaa osaamistaan sekä omaksua ja opetella uusia työtapoja. Vankeinhoitolaitoksessa on suunniteltu vankeuslain voimaantuloon liittyvä, osin koko henkilökuntaa ja osin tiettyjä ammattiryhmiä koskeva vankeuslain sisältöön perehdyttävä koulutus, jonka varhaisvaihe on jo käynnistynyt. Työn sisällön kehittyminen entistä tavoitteellisemmaksi ja suunnitelmallisemmaksi asettaa kuitenkin vaatimuksia sekä henkilöstön peruskoulutukselle että jatkuvalla täydennys- ja lisäkoulutukselle.

RAKE -hankkeen tehtävänä ei ole saada aikaan säästöjä. Sen sijaan hankkeessa on kyse on resurssien siirrosta pääosin hallintotehtävistä vangin kanssa tehtävään lähityöhön. Resurssien siirto on mahdollista toteuttaa muun muassa tiettyjä hallinnollisia tehtäviä keskittämällä sekä toimintoja rationalisoimalla.

Työryhmä on toiminut yhteistyössä samanaikaisesti työskennelleiden, Rikosseuraamusviraston asettamien Rikosseuraamusviraston ja valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön organisaatiota ja henkilöstörakennetta pohtivien työryhmien kanssa. Aikataulu ei valitettavasti ole mahdollistanut loppuraporttien yhteensovittamista. Tämä tehtävä jää suoritettavaksi kaikkien kolmen työryhmän määräajan päätyttyä.

2. Vankeuslakiesityksen ja tutkintavankeuslakiesityksen tavoitteet

Vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen keskeisenä tavoitteena on luoda rakenteet, joilla kyetään mahdollisimman hyvin toteuttamaan vankeuslain mukainen vankeusrangaistusten täytäntöönpano ja tutkintavankeuslain mukainen tutkintavankeuksien toimeenpano.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevien säästöjen kokonaisuudistuksessa keskeisenä sisältönä on vankien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä heidän perusoikeuksiensa rajoituksista säätäminen täsmällisesti lain tasolla, vankeuden täytäntöönpanon tavoitteiden uudelleen määrittelemine ja toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen. Tärkeä uudistuksen tavoite on painottaa rangaistuksen täytäntöönpanon suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta sekä tämän tavoitteen saavuttamiseksi säätää sijoittajayksikön toiminnasta ja sen tehtävänä olevasta rangaistusajan suunnitelmasta.

Uusi lainsäädäntö asettaa tavoitteeksi pyrkiä suunnitelmallisesti vaikuttamaan tuomittuun koko rangaistuskauten ajan siten, että hänen alttiutensa syyllistyä uusiin rikoksiin vähenisi. Vankeinhoitolaitoksen rakenteissa tämän tavoitteen toteuttaminen edellyttää muun muassa rangaistusajan suunnitelmallisuuden parantamista ja tähän liittyvän vastuun selkiyttämistä, henkilökunnan lisäämistä vangin kanssa tehtävään lähityöhön sekä vankia koskevan päätöksentekotoimivallan siirtämistä lähemmäs vankia. Lisäksi organisaatiolla ja henkilöstöllä tulee olla valmiudet kehittää osaamistaan sekä omaksua uudenlaisia työtapoja. Rakenteiden ohjauksessa tämä merkitsee sekä tulosohjauksen että normiohjauksen tehostamista siten, että ohjaus tukee nimenomaan yksilöllisen vankeinhoiton toteuttamista.

Rangaistusajan suunnitelmallisuus on ehdotettu toteutettavaksi siten, että jokaiselle rangaistustaan suorittamaan saapuvalla vangille tehdään rangaistusajan suunnitelma. Suunnitelma tehtäisiin sijoittajayksikössä. Sijoittajayksikössä arvioitaisiin vangin riskejä syyllistyä uusiin rikoksiin ja etsittäisiin keinoja vähentää näitä riskejä. Tämän kokonaisvaltaisen arvion perusteella sijoittajayksikkö laatisi rangaistusajan suunnitelman. Suunnitelman käytännön toteutus ja mahdolliset tarkistukset tapahtuisivat sijoitusvankilassa. Suunnitelman muutokset tehtäisiin sijoittajayksikössä. Sijoittajayksikkö seuraisi suunnitelmien toteutumista. Sijoittajayksikön sekä suunnitelman laadinta- että seurantatyössään saaman tietämyksen perusteella kehitettäisiin aluevankilan vankeinhoitopalveluita.

Vankeuslain ja tutkintavankeuslain asettamien vaatimusten toteuttaminen aiheuttaa merkittäviä kustannusvaikutuksia. Lisäresurssitarpeita syntyy muun muassa sijoittajayksikkötoiminnasta, vangin osallistumisvelvollisuuden toteutumisen turvaamisesta sekä vangin muutoksenhakuoikeuden lisäämisestä. Lisäkustannusten on arvioitu olevan noin 2,8 miljoonaa euroa vuodessa.

3. RAKE I- ja II-vaiheen asettamat tavoitteet

3.1. RAKE I

Keväällä 2002 käynnistetyn RAKE I –hankkeen tehtävänä oli tehdä kattava kokonaisselvitys ja esitykset Vankeinhoitolaitoksen kehittämistä vuoteen 2012 asti. Hankkeessa vankeutta tarkasteltiin suunnitelmallisena prosessina, jonka tavoitteena on turvallinen rangaistuksen suorittaminen ja vaikuttaminen uusintarikollisuuteen. Tavoitteen saavuttamiseksi tehtiin ehdotukset Vankeinhoitolaitoksen ohjauksen, organisoinnin, hallinnon ja laitosverkoston kehittä-

miseksi. Ehdotusten päälinjat olivat seuraavat. Vankeinhoitolaitos organisoidaan kuudeksi maakuntapohjaiseksi, tulosohjatuksi aluevankilaksi. Aluevankilaa ja siihen kuuluvaa sijoittajayksikköä johtaa vankeinhoitojohtaja. Sijoittajayksikön tehtävänä on tehdä vangeille riski- ja tarvearviointi ja rangaistusajan suunnitelma sekä vastata koko vankeusprosessista. Vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta ja tutkintavankeuksien toimeenpanosta huolehtisivat valvonnasteeltaan ja toiminnoiltaan erilaiset vankilat ja avolaitokset.

Vankeinhoitolaitoksen hallintoa ehdotettiin kevennettäväksi keskittämällä tukipalvelutehtävät valtakunnalliseen, Rikosseuraamusviraston tulosohjaamaan hallintokeskukseen. Hallintokeskukseen keskitetään Kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoitolaitoksen taloushallinnolliset, yleishallinnolliset ja henkilöstöhallinnolliset tukipalvelutehtävät sekä ylitäytäntöönpanotehtävät ja tukipalvelutyypiset muodollisen täytäntöönpanon tehtävät. Erikseen selvitettäisiin, olisiko tarkoituksenmukaista keskittää myös vanginkuljetus ja terveydenhuolto.

Edellä mainittujen uudistusten todettiin edellyttävän henkilöstöltä uudenlaisia valmiuksia ja toimintatapoja. Henkilöstörakennetta edellytettiin kehitettävän siten, että toimintaprosesseja selkiennyttämällä ja hallintoa keventämällä voidaan siirtää henkilöstövoimavaroja vangin kanssa tehtävään lähityöhön. Rikosseuraamusviraston organisaatio muutettaisiin vastaamaan Vankeinhoitolaitoksen uutta organisaatiota.

3.2. RAKE II

Keväällä 2003 käynnistetyn RAKE II –hankkeen tehtävänä oli jatkaa Vankeinhoitolaitoksen uuden organisaation suunnittelua hankkeen I vaiheen peruslinjausten pohjalta.

RAKE II –hankkeen ehdotusten mukaan Vankeinhoitolaitos koostuu keskushallinnosta (Rikosseuraamusvirasto), viidestä maakuntajaon nojalla organisoidusta ja Rikosseuraamusviraston tulosohjaamasta aluevankilasta sekä valtakunnallisesta terveydenhuoltoyksiköstä.

Keskushallinnon organisoinnissa noudatetaan muun muassa seuraavia periaatteita: ministeriötaso keskittyy strategiaan valmistelutehtäviin, operatiiviset tehtävät sijoitetaan virastotasolle, keskushallinnosta siirretään alue- ja paikallistasolle kaikki siirrettävissä olevat tehtävät sekä tukipalvelut keskitetään. Näiden periaatteiden nojalla Rikosseuraamusviraston tehtävänä on aluevankiloiden tulosohjaus (nimenomaan Vankeinhoitolaitoksen ohjaaminen kokonaisuutena), normiohjaus, turvallisuutta ja toiminnan järjestämistä koskeva ohjaus, laillisuusvalvonta, ylitäytäntöönpanotehtävät ja täytäntöönpanon ohjaus ja valvonta, pohjoismaiseen täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät sekä keskusvankirekisterin ylläpito.

Vankeinhoitolaitos koostuu viidestä aluevankilasta. Aluevankila on itsenäinen virasto, joka vastaa vankeusrangaistusten täytäntöönpanon ja tutkintavankeuksien toimeenpanon laillisuudesta, turvallisuudesta, suunnitelmallisuudesta ja tavoitteellisuudesta. Aluevankila koostuu sijoittajayksiköstä, vankiloista sekä yhteisistä tehtävistä. Sijoittajayksikkö arvioi vangin riskiä syyllistyä uudelleen rikokseen, laatii rangaistusajan suunnitelmat, sijoittaa ja siirtää vangit sekä vastaa vankeusprosessin kokonaisuudesta. Vankila vastaa turvallisesta vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta ja tutkintavankeuden toimeenpanosta. Vankila vastaa vangin rangaistusajan suunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisestä. Lisäksi aluevankilassa on yhteisesti hoidettavia tehtäviä, kuten hallinto, alueellinen vanginkuljetus ja muodollinen täytäntöönpano sekä mahdolliset muut aluevankilajohtajan aluevankilaan keskittämät tehtävät.

Vankeinhoitolaitokseen perustetaan hallinnollisesti itsenäinen valtakunnallinen terveydenhuoltoyksikkö, jota johtaa Vankeinhoitolaitoksen ylilääkäri. Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikkö koostuu kolmesta sairaalasta (Vankimielisairaala, Vantaan vankilan psykiatrinen sairaala ja Vankisairaala) sekä kussakin aluevankilassa toimivasta perusterveydenhuollon yksiköstä. Vankeinhoitolaitoksen ylilääkäri tekee tulossopimukset sairaala- ja perusterveydenhuollon yksiköiden kanssa. Terveystenhuollon hallinto-, talous- ja kiinteistöpalvelut sekä vankien kuljetukset ja valvonnan järjestää terveydenhuoltoyksikön sijaintivankila.

RAKE II –hankkeen aikaan oikeusministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalveluiden keskittämistä koskeva organisaatiomalli, toimeenpanosuunnitelma ja aikataulu olivat vireillä erillisessä hankkeessa. Näin ollen tukipalveluasiasia ei käsitelty yksityiskohtaisesti RAKE-hankkeen yhteydessä. RAKE II -hankkeessa kuitenkin todettiin, että tavoitteena joka tapauksessa on se, että talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus, oli se sitten koko hallinnonalan yhteinen tai alakohtainen, hoitaisi osto- ja myyntilaskut, maksuliikkeen ja kirjanpidon, palkanmaksun sekä henkilöstöhallintoon liittyvät Prima- ynnä muut tehtävät. Hallinnonalan virastot eli Rikosseuraamusvirasto ja aluevankilat toimisivat palvelujen tilaajana ja palvelukeskus niiden tuottajana. Palvelukeskus voi antaa myös talous- ja henkilöstöhallintoon liittyvää neuvontaa ja muita asiantuntijapalveluita.

4. RAKE III-vaihe

4.1. Yleistä

RAKE II –vaiheen päätyttyä pidettiin tarpeellisena selvittää yksityiskohtaisesti tulevien aluevankiloiden, Vankeinhoitolaitoksen valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön sekä Rikosseuraamusviraston toimintaa ja organisaatiota. Tässä tarkoituksessa oikeusministeriössä laadittiin yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kanssa lokakuussa 2004 jatkotyösuunnitelma. Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto asetti työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia aluevankilan henkilöstörakenteen perusmalli ja tarkentaa hankkeen II-vaiheessa laadittua aluevankilan toimintamallia sekä laatia mainittujen mallien soveltamissuunnitelma ja ehdotus muutoksen toteuttamisessa noudatettavista henkilöstöpoliittisista periaatteista. Kriminaalipoliittinen osasto edellytti Rikosseuraamusviraston ryhtyvän toimenpiteisiin organisaatiouudistuksen edellyttämän, viraston oman organisaation ja henkilöstörakenteen sekä koulutustarpeen suunnittelemiseksi. Niin ikään Rikosseuraamusviraston tuli ryhtyä toimenpiteisiin Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon organisoimiseksi valtakunnalliseksi terveydenhuollon toimintayksiköksi. Rikosseuraamusvirasto asetti molempia viimeksi mainittuja tehtäviä varten työryhmät.

Kaikkien edellä todettujen työryhmien tuli saada työnsä valmiiksi huhtikuun 2005 loppuun mennessä.

Seuraavassa käsitellään yllä mainittujen työryhmien toimeksiantoja.

4.2. Aluevankiloiden toiminta- ja organisaatiomalli

Oikeusministeriö asetti 3.11.2004 työryhmän laatimaan suunnitelman Vankeinhoitolaitoksen rakenneuudistuksen jatkovalmistelua varten. Toimeksiannon mukaisesti työryhmän tulee

1. tehdä ehdotus aluevankilan henkilöstörakenteen perusmallista käyttäen työnsä pohjana RAKE II –hankkeen työryhmän I.3. *Aluevankilan organisaatio, toimivaltasuhteet, henkilöstörakenne ja kustannukset* laatimaa toimintaorganisaatiomallia ja tarpeen niin vaatiessa täsmentää sitä,
2. käynnistää yhdessä kuhunkin aluevankilaan kuuluvien vankiloiden johtajien kanssa suunnittelutyön mallin käytännön soveltamisesta kussakin viidessä aluevankilassa ja
3. tehdä ehdotus muutosvaiheessa noudatettavista henkilöstöpoliittisista pelisäännöistä sekä toimivaltasuhteista henkilöstöjärjestelyjä toteutettaessa.

Toimeksiannon mukaan aluevankin henkilöstörakenteen perusmallin tulee sisältää

- aluevankilassa käytössä olevat virkanimikkeet ja niihin liittyvät kelpoisuusvaatimukset,
- aluevankilaan kuuluvien vankiloiden henkilöstörakenne ottaen huomioon uudistuksen tavoite lähityössä olevan henkilöstön lisäämisestä,
- sijoittajayksikön henkilöstörakenne (asiantuntemusalueet) ja henkilöstömitoitukset sekä
- aluevankilan yhteisen henkilöstön henkilöstörakenne.

Suunnitelmaa laatiessaan työryhmän edellytettiin huolehtivan työnsä yhteensovittamisesta oikeusministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen organisaation kehittämistyön (PALVO -hanke) kanssa.

Työryhmä on ottanut nimekseen Aluevankilat -työryhmä.

4.3. Rikosseuraamusviraston organisaatio ja henkilöstörakenne

Rikosseuraamusvirasto asetti 18.11.2004 työryhmän, jonka tehtävänä on ollut tehdä:

1. suunnitelma viraston organisaation ja henkilöstörakenteen kehittämisestä,
2. ehdotus viraston virkarakenteeseen tarvittavista muutoksista (virkanimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset) sekä
3. ehdotus henkilöstön tarvitseman koulutuksen järjestämisestä.

Työryhmän on edellytetty ottavan huomioon RAKE II –hankkeen työryhmän II.3 *Rakenne muutoksen henkilöstövaikutukset* linjaukset sekä huolehtivan ehdotustensa yhteensovittamisesta oikeusministeriön 3.11.2004 asettaman aluevankilan organisaatio- ja henkilöstörakennetta selvittävän työryhmän sekä oikeusministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalveluiden organisaation kehittämistyön (PALVO -hanke) kanssa.

4.4. Vankeinhoitolaitoksen valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön organisointi

Rikosseuraamusvirasto asetti 3.12.2004 työryhmän, jonka tehtävänä on ollut:

1. Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon toiminnan ja hallinnon organisointi Rikosseuraamusviraston terveydenhuollon toimintayksiköksi rajapinnat huomioiden,
2. Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon organisointi viiden vankeinhoitoalueen mukaisesti viideksi alueyksiköksi toimipisteineen sekä

3. Vankeinhoitolaitoksen kolmen valtakunnallisia palveluja tarjoavan sairaalan työno-
jaon ja organisoinnin määrittäminen.

Työryhmän on edellytetty olevan yhteistyössä aluevankiloiden suunnittelutyöryhmän kanssa.

5. Aluevankilat -työryhmän työskentelystä

Henkilöstörakenteen perusmallin laadinnan työryhmä aloitti kartoittamalla Vankeinhoitola-
itoksen nykyisiä tehtäviä ja niiden jakautumista nykyisessä organisaatiossa. Tästä edettiin kar-
toituksen tuloksena syntyneen niin kutsutun toimintotaulukon avulla tehtävien määrittelemis-
seen ja jakautumiseen aluevankilaorganisaatiossa. Karkeahkon tehtäväkuvauksen perusteella
pohdittiin, millä nimikkeillä ja millä kelpoisuuksilla tehtäviä olisi asianmukaista hoitaa. Työ-
ryhmä määritteli valtioneuvoston asetuksessa säädettävät virkanimikkeet ja niihin liittyvät
kelpoisuusvaatimukset. Tässä työssään työryhmä noudatti hankkeen aikaisemmissa vaiheissa
tehtyjä linjauksia resurssilisäyksestä vangin kanssa tehtävään lähityöhön, nimikkeiden määrän
karsimisesta sekä koulutustason nostamisesta.

Aluevankilan tehtävämäärittelyn sekä nimike- ja kelpoisuusvaatimus pohdinnan pohjalta työ-
ryhmä ryhtyi hahmottamaan organisaatio- ja henkilöstörakennemallia. Työryhmä on pohtinut
useita vaihtoehtoisia malleja. Niitä esitellään yksityiskohtaisesti luvussa III.

Edellä todettuja asiakokonaisuuksia valmistellessaan työryhmä on ollut jatkuvassa yhteydessä
Vankeinhoitolaituksen virkamiehiin sekä järjestänyt useita asiantuntijakuulemisia¹ ja vanki-
laiden johdolle ja luottamushenkilöille kuulemis- ja keskustelutilaisuuden. Malliluonnosta
laatiessaan työryhmä kävi keskustelut kaikkien tulevien aluevankiloiden johtajaryhmien kans-
sa². Työryhmä sai paljon myös kirjallisia kannanottoja ja ehdotuksia työnsä eteenpäin viemi-
seksi ja suuntaamiseksi. Kannanotot saatettiin kaikkien työryhmän jäsenten tietoon ja ne otet-
tiin huomioon kyseisen asian käsittelyn yhteydessä. Työnsä loppuvaiheessa työryhmä käsitteli
toimeksiantonsa mukaisesti uudistuksen toteuttamisessa noudatettavia henkilöstöpoliittisia
periaatteita sekä henkilöstöjärjestelyihin liittyviä toimivaltasuhteita.

Työnsä yhteydessä työryhmä perehtyi hankkeen aikaisemmassa vaiheessa laadittuun rangais-
tusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavaan valtioneuvoston asetuksen luonnokseen. Työ-
ryhmä valmisteli asetusta eteenpäin työhönsä liittyviltä osilta. Asetuksen valmistelutyö saate-
taan virkatyönä loppuun oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla, kun eduskunta on
hyväksynyt lain rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

¹ Työryhmä on kuullut muun muassa Juha Hilskaa Lounais-Suomen vankilasta täytäntöönpanojärjestelyistä, Raija Järvenpäästä ja Ritva Vähäkoskea Vankeinhoiton koulutuskeskuksesta ja koulutuksesta ja kelpoisuusvaati-
muksista, Pekka Antikaista ja Petri Niemelää sijoittajayksikkötoiminnasta sekä Jaakko Kopraa henkilöstömitoi-
tuksesta. Lisäksi työryhmä on muissa kuin kokousyhteyksissä kuullut useita vankilan johtajia ja Rikosseu-
raamusviraston virkamiehiä.

² Lounais-Suomen tulevan aluevankilan vankilan johtajien neuvottelu Turussa 9.3., Etelä-Suomen tulevan alue-
vankilan vankilan johtajien neuvottelu Helsingissä 14.3., Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tulevien aluevankilo-
iden vankilan johtajien neuvottelu Helsingissä 7.4. ja Kaakkois-Suomen tulevan aluevankilan vankilan johtajien
neuvottelu 8.4. Mikkelissä.

II LUKU: LÄHITYÖ

1. Johdanto

Vankeuslakiesityksessä, tutkintavankeuslakiesityksessä ja vankeinhoidon periaateohjelmassa Vankeinhoitolaitoksen velvollisuutena on huolehtia turvallisuudesta ja toimia vangin kanssa niin, että hänen valmiutensa elää rikoksetonta elämää paranevat. Nämä vaatimukset velvoittavat Vankeinhoitolaitosta järjestämään vangeille yhteiskunnan, vankien ja henkilökunnan kannalta turvallisissa olosuhteissa rikollisuutta ja rikollista elämäntapaa ehkäiseviä toimintoja.

Toimintojen suunnittelussa ja järjestämisessä korostuu vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus sekä prosessiluonne. Olennaisen tärkeää on myös eri ammattiryhmien välinen yhteistyö edesautettaessa vangin pyrkimystä omaksua rikokseton elämäntapa. Tässä korostuu myös vangin kanssa tehtävä lähityö: sekä turvallisuuteen että toimintoihin liittyvät ratkaisut perustuvat vangin tuntemiseen. Vanki ja kaikki hänen kanssaan työskentelevät virkamiehet ovat vastuussa vankeusprosessin etenemisestä hallitusti. Keskeistä on lähityön henkilöstön vastuun määrittäminen.

Edellä todettujen tavoitteiden asianmukainen toteuttaminen edellyttää lähityön henkilöstön määrän lisäämistä. Tähän voidaan päästä hallintoa keventämällä ja toimintoja keskittämällä. Tässä raportissa esitetään eräitä ratkaisumalleja lähityön lisäämiseksi, mutta aluevankilan johtaja kuitenkin lopulta päättää, miten ja missä laajuudessa alueella voidaan henkilökuntaa suunnata lähityöhön.

2. Lähityön määritelmä

Lähityö on vangin välitöntä valvontaa ja ohjausta sekä vangin asioiden hoitamista hänen kanssaan. Lähityötä tehdään vankilan tiloissa (kuten asuinosa- ja toiminta- ja vapaa-ajan tiloissa) sekä vankilan ulkopuolella vangin ollessa Vankeinhoitolaitoksen välittömässä valvonnassa.

3. Rangaistusajan suunnitelma lähityön ja yksilöllisen vankeinhoidon perustana

Kuten edellä on todettu, Vankeinhoitolaitoksen edellytetään omalta osaltaan huolehtivan yhteiskunnan turvallisuudesta sekä vaikuttavan uusintarikollisuuden vähentämiseen. Näiden molempien tavoitteiden saavuttamisen kannalta on välttämätöntä, että vankeusrangaistuksen täytäntöönpano on ennustettavaa, suunnitelmallista ja vaikuttavaa. Sijoittajayksikössä tehdään yhteistyössä vangin kanssa yksilöllinen rangaistusajan suunnitelma, jossa otetaan huomioon vangin turvallisuuteen ja toimintoihin liittyvät edellytykset ja tarpeet. Suunnitelma tehdään koko rangaistusajaksi. Rangaistusajan suunnitelmaa noudattaen rangaistus pannaan vankilassa täytäntöön. Suunnitelma perustuu vangin arviointiin. Sen olennaisia osia ovat vangin sijoittaminen, turvallisuuden varmistaminen, toiminnot, poistumislupien mahdollinen käyttö sekä mahdollinen koevapaus. Vangin vapautumisen lähestyessä rangaistusajan suunnitelmaa täydennetään vapauttamissuunnitelmalla ja valvontasuunnitelmalla. Viimeksi mainittujen vaikutuksen on tarkoitus ulottua myös vapautumisen jälkeiseen aikaan siten, että vapautuminen tapahtuisi hallitusti ja vankia tukien.

Suunnitelman laadinnassa ja toteuttamisessa korostuu Vankeinhoitolaitoksen toiminta vangin elämänedellytysten parantamisessa. Lähtökohtana on kuitenkin se, että vanki on itse vastuussa

omista toimistaan ja valinnoistaan. Keskeistä on myös se, että uusintarikollisuuden vähentämistavoitteen toteuttamisessa toimitaan yhteistyössä paitsi vangin itsensä, myös hänen läheistensä sekä eri viranomaisten kanssa.

Rangaistusajan suunnitelma perustuu vangilta itseltään sekä yhteistyötahoilta saatuihin tietoihin vangin henkilöstä, rikollisuudesta ja olosuhteista. Suunnitelmaa laadittaessa arvioidaan vangin työ- ja toimintakykyä sekä uusiin rikoksiin syyllistymiseen vaikuttavia tekijöitä. Suunnitelmaa laadittaessa pohditaan, mitä tavoitteita voidaan asettaa (esimerkiksi päihteiden käytön hallinta, ammattitaidon hankkiminen, vuorovaikutustaitojen lisääminen) ja mitä mahdollisia toimenpiteitä olisi käytettävissä vangin toimintakyvyn parantamiseksi ja uusintarikollisuuden vähentämiseksi. Näiden seikkojen perusteella selvitetään, miten parhaiten kyetään täyttämään kyseisen vangin sekä turvallisuus- että toimintovaatimukset.

Sijoittajayksikössä ei voida tehdä rangaistusajan suunnitelmaa niin yksityiskohtaiseksi, että se sisältäisi esimerkiksi tarkat asuinostajajoinnot, toimintojen aikataulut tai yhteydenpidot vankilan ulkopuolelle. Suunnitelmasta käy kuitenkin aina ilmi se, mihin tavoitteisiin rangaistusaikana pyritään. Vankilalle voi jäädä harkintavaltaa siitä, miten eli millä toiminnoilla suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin päästään. Rangaistusajan suunnitelman tarkat yksityiskohdat voidaan kirjata vankilassa tehtävään suunnitelman toteuttamisohjelmaan. Tässä ei ole kyse uudesta suunnitelmasta tai rangaistusajan suunnitelman toistamisesta vaan käytännöllisestä ja kaikkien asianosaisten nähtävillä olevasta (esimerkiksi vankitietojärjestelmässä) asiakirjasta, joka kertoo vangin täytäntöönpanon kunkin hetkiset toiminnot ja hänen tilanteensa edellyttämät järjestelyt.

Sijoittajayksikkö tekee rangaistusajan suunnitelman muutokset. Suunnitelman tarkennukset tekee sijoitusvankila. Muutoksen ja tarkennuksen erona on se, että muutos on tavoitteiden muuttamista, tarkennus puolestaan on keinojen valintaa tavoitteisiin pääsemiseksi. Tarkennus on siis yksityiskohtien antamista suunnitelmalle. Se on kaikilta osiltaan suunnitelman linjojen mukainen. Suunnitelman tarkentamisesta on kyse muun muassa niissä tilanteissa, joissa täytäntöönpano etenee suunnitelman mukaisesti ja suunnitelmaa tarkennetaan vangin olosuhteiden ja edellytysten kehittymisen edellyttämällä tavalla. Osa muutoksista tulee täytäntöönpanoon ja sieltä sijoittajayksikköön saapuvina ilmoituksina vankia koskevista uusista rangaistuksista. Nämä eivät kuitenkaan välttämättä muuta rangaistusajan suunnitelman tavoitteita.

Yhden vangin rangaistusajan suunnitelman toteuttamiseen osallistuu yleensä useita asuinostajajoinnot, eri toimipaikoissa tai yksilöllisessä työssä toimivia vankilan virkamiehiä. Tavoitteiden saavuttaminen riippuu siten paitsi kunkin virkamiehen omasta ammattitaidosta, myös hyvin olennaisella tavalla työntekijöiden yhteistyön saumattomuudesta. Tämä yhteistyö yksilöllisen suunnitelman toteuttamisessa ulottuu useimmiten yli perinteisten sektori- ja toimipaikkarakojen. Näin ollen vastuu suunnitelman toteuttamisen edellyttämästä yhteistyöstä ja suunnitelman toteutumisen seurannasta ei asetu luontevasti minkään perinteisen sektoriesimiehen osalle. Rangaistusajan suunnitelmaan perustuva täytäntöönpano edellyttää kuitenkin, että vankilassa on nimetty yksi tai useampi virkamies, joka on selkeästi vastuussa siitä, että suunnitelmia toteutetaan.

Rangaistusajan suunnitelman laadinta koskee vankeusvankeja. Mahdollisuuksien mukaan kuitenkin jo tutkintavankeuden aikana aloitetaan rangaistusajan valmistelu eli tutkintavangin suostumuksella voidaan tutkintavankeusajana aloittaa rangaistusajan suunnitelman laatimisen ennakkoiden rangaistusajan suorittamista ja ehdonalaista vapauttamista.

4. Lähityöhön liittyvät tehtävät

Vangin kanssa tehtävän lähityön olennaiset piirteet ovat vangin valvominen ja ohjaaminen. Ne liittyvät kiinteästi toisiinsa: vangin valvonta on myös hänen ohjaamistaan ja päinvastoin. Kaikki vangin kanssa tehtävä työ lisää välittömästi tai välillisesti vankilan turvallisuutta; henkilökunnan läsnäolo luo turvallisuutta. Lähityötä tekevä henkilökunta oppii tuntemaan vangit ja tämä auttaa ennakoimaan paitsi toiminnallisia myös valvonnallisia vankien tarpeita.

Vankien toimintojen tavoitteena on paitsi vangin rikoksettomaan elämään tukeminen myös laitoksessaoloajan käyttäminen niin, että siitä aiheutuvat haitat olisivat mahdollisimman vähäiset. Vankien toiminnot, joissa vanki voi täyttää osallistumisvelvollisuutensa, on perinteisesti jaettu kolmeen osaan, työtoimintaan, koulutukseen ja muihin, lähinnä kuntouttavia tavoitteita palveleviin toimintoihin. Kyse ei kuitenkaan ole erillisistä toimintomuodoista tai –luokista, sillä niiden välillä on kiinteä yhteys ja useilta osiltaan ne sivuavat toisiaan. Yhden toiminnan avulla voidaan pyrkiä useisiin tavoitteisiin. Hyvänä esimerkkinä tästä on työtoiminta, joka on paitsi omiaan pitämään yllä tai lisäämään työtaitoja, voi olla myös merkittävä muun muassa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen tai oman toiminnan tavoitteellisuuden harjoittelupaikka.

Vankeinhoitolaitoksessa järjestetään monipuolista ja vaativuustasoltaan eriasteista *työtoimintaa*. Työtoiminnan tavoitteena on vangin ammattitaidon ja työkyvyn ylläpito tai lisääminen sekä toimeentulomahdollisuuksien parantaminen vapautumisen jälkeen. Vangin valmiuksien ja niiden kehittämistavoitteiden mukaisesti työtoiminta jakautuu ammattityöhön ja valmentavaan työhön. Vankilan järjestämän työn lisäksi vangin on tiettyjen edellytysten täytyessä mahdollista tehdä omaa työtään vankilassa tai siviilityötä vankilan ulkopuolella.

Vankiloissa järjestetään yleissivistävää, valmentavaa ja ammatillista *koulutusta* tai muuta tietoja ja taitoja lisäävää koulutusta. Opetus järjestetään yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Vankiloissa on myös oppisopimuskoulutusmahdollisuus niillä työaloilla, joiden ohjaus on vankilassa järjestettävissä. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä vangilla on mahdollisuus saada opintolupa vankilan ulkopuoliseen opiskeluun.

Muuhun toimintaan kuuluu useanlaista kuntoutusta sekä erilaisia tavoitteellisia toimintaohjelmia, joiden tavoitteena on parantaa vangin valmiuksia suorittaa rangaistuksensa sekä elää rikoksetonta elämää myös vapautumisen jälkeen. Muuta toimintaa järjestetään muun muassa erillisinä kursseina tai vankilan päiväohjelmaan kuuluvina osina. Suurin osa kuntouttavasta toiminnasta on pituudeltaan ja vaativuustasoltaan erilaista päihdekuntoutusta. Erityisinä muun toiminnan muotoina mainittakoon väkivalta- tai seksuaalirikoksiin syyllistyneille vangeille tarkoitettut kurssit sekä ongelmanratkaisutaitoja harjaannuttavat cognitive skills –kurssit. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä vangilla on mahdollisuus saada päihdehoitoa tai kuntoutusta vankilan ulkopuolisessa laitoksessa.

On ilmeistä, että vangeille järjestettävien toimintojen rakennetta ja monipuolisuutta on tarpeen jatkuvasti kehittää, jotta varmistettaisiin niiden vastaavuus sijoittajayksikössä havaittujen toiminnan tarpeiden kanssa. Työryhmän näkemyksen mukaan on ennakoitavissa, että vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon uudet tavoitepainotukset (erityisesti uusintarikollisuuden vähentäminen) sekä vankien yleisessä toimintakyvyssä tapahtuneet muutokset (vankien valmiudet osallistua toimintaan ovat heikentyneet merkittävästi) saattavat edellyttää Vankeinhoitolaitoksen toimintorakenteen muuttamista ja laajentamista jo lähitulevaisuudessa. Kehittämis-

kohteiden löytämisessä ja itse kehittämistyössä on lähityötä tekevillä virkamiehillä keskeinen merkitys.

Vapaa-ajantoimintojen ohjaaminen on lähityötä niinikään. Lukumäärältään merkittävin vankien vapaa-ajanharrastus on liikunta. Lisäksi vangeilla on mahdollisuus vapaa-aikanaan askarella, opiskella sekä harrastaa kulttuuria. Vankiloissa järjestetään myös erilaisia tilaisuuksia. Tietyin edellytyksin vangit voivat vapaa-aikanaan käydä vankilan ulkopuolisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Vapaa-aikanaan vangeilla on myös mahdollisuus käyttää kirjastoa sekä harjoittaa uskontoa.

Lähityöhön kuuluu myös vangin tukeminen vankeuden eri vaiheissa, yhteydenpito vangin omaisiin ja läheisiin, vangin asioiden hoitaminen sekä vapautumisen valmistelu. Myös vanginkuljetus on pääosiltaan vangin kanssa tehtävää lähityötä.

5. Lähityön toimintaedellytysten turvaaminen, tukitoiminnot

Vangin kanssa tehtävä lähityö on Vankeinhoitolaitoksen työn ydintä. Vankilan muut toiminnot tukevat lähityön tekemistä ja sen onnistumista.

Toimiva organisaatio tarvitsee selkeät *johtosuhteet*. Aluevankilassa johtajalla on vastuu aluevankilan tavoitteiden toteuttamisesta sekä laaja toimivalta organisoida laitoksensa siten, että ydintoiminta sujuu selkeästi ja tehokkaasti. Aluevankilan johtaja johtaa yksikköään tulosjohtamalla. Johtamiseen liittyviä olennaisia tehtäviä ovat muun muassa toiminnan ja talouden strateginen suunnittelu, sisäinen valvonta sekä vastuu toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta.

Hallinnon pääasialliset tehtävät liittyvät yleis-, henkilöstö- ja taloushallintoon. Näitä tehtäviä ovat muun muassa henkilökunnan rekrytointi, virkajärjestelyt, virkaehtosopimusten soveltaminen, työturvallisuus, toiminta- ja taloussuunnittelu, tulosraportointi ja sisäinen laskenta. Oikeusministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukityyppisten tehtävien keskittäminen valtakunnalliseen palvelukeskukseen merkitsee olennaisia muutoksia tehtävänjaoissa. Merkittävä osa tukipalvelutyyppeistä tehtävistä, joita nykyisin hoidetaan vankilassa, keskitetään palvelukeskukseen. Hallintotehtävien keskittämistä tehdään myös aluevankilan sisällä.

Aluevankilan *täytäntöönpanotehtäviä* ovat muun muassa nimilehden laatiminen ja ylläpito, rangaistusaikalaskelmat, täytäntöönpanon oikeellisuuden varmistaminen, rekisteritietojen tarkistaminen sekä tiedoksiannot vangille.

Kiinteistöhuoltotehtäviin kuuluvat hoito- ja kunnossapitotehtävät sekä siivous. *Perushuoltoon* luetaan kuuluviksi ruokahuolto, vankivaatehuolto ja laitosmyymälätoiminnan järjestäminen. Sekä kiinteistöhuolto- että perushuoltotehtävissä on mahdollista käyttää vankityövoimaa. Tätä osin tehtävät ovat lähityötehtäviä. Vankilan tehtäviin kuuluvat myös vanginkuljetustehtävät paitsi vankien kanssa tehtävänä lähityönä myös eräänlaisena palvelutehtävänä. Vankeinhoitolaitoksella on vastuu esimerkiksi siitä, että tuomioistuinten ilmoitusten mukaisesti vanki tuodaan tuomioistuimeen tietynä ajankohtana.

Aluevankilan tehtäviin kuuluu oman alueensa vankeinhoidon kehittäminen. Siten aluevankilassa tehdään *kehittämistä ja selvitystyötä* sekä järjestetään tarpeellista kokeilutoimintaa ja koulutusta siten ja siinä määrin kuin Rikosseuraamusviraston kanssa tulosohjauksessa sovitaan.

Vangin mahdollisuuksia elää rikoksetonta elämää rangaistusajan jälkeen tehostetaan myös aktiivisella yhteistyöllä sidosryhmien kanssa.

III LUKU: ALUEVANKILAN ORGANISAATIOMALLI

1. Aluevankilan organisaation kuvaus

Vankeuslakiesityksen mukaan vankeus on suunnitelmallinen ja hallittu prosessi. Tavoitteina ovat turvallinen rangaistuksen täytäntöönpano ja uusintarikollisuuden vähentäminen. Samoja periaatteita ja tavoitteita noudatetaan soveltuvin osin myös tutkintavankeuden toimeenpanossa. Tutkintavankeuden toimeenpanossa ja tutkintavangin kohtelussa korostuvat toisaalta syyttömyysolettama ja toisaalta esitutkinnan turvaaminen.

Edellä todetuista tavoitteista huolehtiva aluevankila on yksi ja itsenäinen kokonaisuus, yksi vankila, jossa on erilaisia toiminnallisia ja rakenteellisia osia. Aluevankila koostuu yksilöllistä vankeinhoitotyötä tekevästä **sijoittajayksiköstä** ja **vankiloista** sekä aluevankilan **yhteisistä tehtävistä**.

Se, että aluevankila on yksi toiminnallinen kokonaisuus, näkyy tärkeimmillään vankien sijoittamisessa vankilaan ja erityisesti toimintoihin. Kunkin aluevankilan rakenteen tulee olla sellainen, että se pystyy sijoittamaan toimialueeltaan kotoisin olevat vangit heidän turvallisuus- ja toimintavaatimustensa mukaisesti vankiloihin. Vangin siirtäminen aluevankilasta toiseen on poikkeuksellista, joskin yksittäisiä turvallisuus- tai toimintoperusteisia siirtoja tehtäen jonkin verran. Edelleen erityiset toiminnot, kuten erityistä asiantuntemusta vaativat toimintaohjelmat on tarkoituksenmukaista järjestää valtakunnallisesti. Se, että aluevankila on yksi kokonaisuus näkyy myös muun muassa siitä, että sillä on yksi aluevankilan johtajan vahvistama työjärjestys, jonka malli on tämän raportin liitteenä.

Aluevankilan johtaja johtaa aluevankilakokonaisuutta – vastaa sen toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuudesta. Yksilöllistä vankeinhoitoa johtavat sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajat. Heidän välisessään työnjaossa painottuu sijoittajayksikön johtajan vastuu vankien rangaistusajan suunnitelmien laatimisessa sekä niiden toteuttamisen varmistamisessa.

Rikosseuraamusvirasto tulosohjaa aluevankiloita. Aluevankilan johtaja puolestaan tulosjohtaa sijoittajayksikköä ja vankiloita. Aluevankilan yhteisissä tehtävissä toimivat virkamiehet työskentelevät aluevankilan johtajan välittöminä alaisina. On aluevankilan johtajan ratkaistavissa, mitkä asiat on aluevankilan koko huomioon ottaen järkevää hoitaa keskitetysti ja mitkä vankilassa. Luvussa V kuvattavassa virkanimikkeistössä oleva yhteisten hallintotehtävien nimikkeistö on varsin laaja – siitä aluevankilan johtaja voi ottaa käyttöönsä juuri kyseisen aluevankilan tehtävissä tarvittavat nimikkeet.

Aluevankilat ovat erikokoisia ja monessa suhteessa (yksiköiden lukumäärä ja koko, vankipaikkamäärä, maantieteellinen alue, jonka palveluista huolehtivat jne.) erilaisia. Kun aluevankiloista on tavoitteena muodostaa itsenäisiä vankeinhoidon toteuttajia, on usein ilmaistu pelko siitä, että aluevankilat voisivat kehittää toimintaansa niin, että tuloksena olisi viisi erilaista

vankeinhoitomallia maassa. On kuitenkin syytä korostaa, että yhtenäisen vankeinhoidon toteutumisen varmistajana on toisaalta lainsäädäntö sekä toisaalta Rikosseuraamusviraston tulos- ja muu ohjaus ja Rikosseuraamusviraston ja aluevankilan johtajien keskinäiset neuvottelut. Tärkeä vankeinhoidon tavoitteiden toteutumisen ja tasalaatuisuuden varmistaja olisi myös vankeinhoidon laatuvaatimusten selkeä määrittely ja vahvistettujen laatuvaatimusten noudattamisen seuranta. Tätä koskeva selvitys- ja suunnittelutyö käynnistyy Rikosseuraamusvirastossa. Vankeinhoidon lain- ja tarkoituksenmukaisuutta valvovat myös ulkopuoliset viranomaiset, kuten eduskunnan oikeusasiamies ja valtiontalouden tarkastusvirasto.

Toisaalta on syytä muistaa, ettei lainmukainen vankeinhoito edellytä kaikissa aluevankiloissa kaikilta osin samanlaisia organisatorisia ja henkilöstörakennetta koskevia ratkaisuja. Jo laitusrakenne ja laitosten koko tai henkilöstön rekrytointimahdollisuudet saattavat aiheuttaa sen, että yhdessä aluevankilassa tarkoituksenmukainen ratkaisu onkin toiseen aluevankilaan sopimaton. Aluevankilalla on oltava mahdollisuus pyrkiä sellaisiin ratkaisuihin, jotka antavat sille parhaat mahdollisuudet toteuttaa lainmukaista ja tavoitteellista vankeinhoitoa mahdollisimman tuloksellisesti ja tehokkaasti käytettävissä olevien voimavarojensa puitteissa.

Muulta kuin tulosohjauksen osalta Rikosseuraamusviraston ja aluevankilan tehtäväjako on vielä tarkemmin täsmentämättä. Lähtökohtana tässä raportissa on pidetty sitä, että keskusviraston tehtäviä siirretään mahdollisimman laajasti aluevankilaan ja vain ne tehtävät, jotka on välttämättä tehtävä valtakunnallisesti keskitetysti, säilytetään Rikosseuraamusvirastossa.

Seuraavassa käsitellään yksityiskohtaisesti aluevankilan kutakin toiminnallista osaa: sijoittajayksikköä, vankilaa ja yhteisiä tehtäviä.

2. Rangaistusajan suunnitelmaan liittyvät tehtävät - sijoittajayksikkö

2.1. Yleistä

Sijoittajayksikön rooli uudessa aluevankilassa on merkittävä ja tehtävä lain edellyttämänä uusi. Sijoittajayksikön toiminta on rakenneuudistushankkeen tärkeimpiä uudistuksia ja on tärkeää vankeuslain ja rakenneuudistuksen kannalta, että se kyetään käynnistämään tehokkaasti alusta alkaen. Koko työryhmän työskentelyn ajan on eri tahoilta ilmaistu huolta sijoittajayksikön riittävästä resursoinnista. Liian pienellä henkilökuntamäärällä varustetun sijoittajayksikön tehtävän ja merkityksen pelätään jäävän toteutumatta, jolloin koko vankeusprosessin onnistuminen suunnitelmallisena ja hallittuna saattaa vaarantua. Erityisesti rangaistusajan suunnitelmien toteutumisen seurantaan tarvittavaan työpanokseen ei näytä resurssilaskelmissa varaudutun.

Rangaistusajan suunnittelutehtävän laajuutta erityisesti suuressa Etelä-Suomen aluevankilassa on arvioitu monella tavalla. On esitetty erilaisia mielipiteitä siitä, kuinka tarkkoja rangaistusajan suunnitelmien tulee olla ja voiko tarkkuustaso kaikilla vangeilla rangaistusajan pituus huomioon ottaen olla sama. Tähän asiaan on myös vankeuslakiesityksessä kiinnitetty huomiota. Suunnitelmien sisältö määritellään lakia alemmanasteisilla säännöksillä. Suunnitelmien laadun ja kattavuuden kannalta keskeiseksi määrittäviksi tekijäksi nousee sijoittajayksikkötoiminnan resurssointi eli mitä suuremmat resurssit yksikkö saa, sitä paremmin voidaan suunnitella kaikkien vankien rangaistusaika. Nykyisessä vähien resurssien vaiheessa on keskusteltu erityisesti siitä, tulisiko lyhyttuomioisten vankien rangaistusajan suunnitelman tavoitteelliselle sisällölle lähtökohtaisesti – enemmän kuin itse vankeusajan pituudesta seuraisi - asettaa

pitempituomioisten vankien suunnitelmia vähemmän vaatimuksia. Tavoitteellisuudesta tinkiminen olisi kuitenkin valitettavaa toisaalta siksi, että moni lyhyttuomioinen vanki tulee toistuvasti vankilaan ja tämän ongelman poistamiseen pitäisi voida kunnollisesti paneutua ja vaikuttaa ja toisaalta siksi, että lyhyttuomioisella vangilla voi olla todellinen mahdollisuus säilyttää yhteytensä siviilielämään rikkoutumattomina.

Sijoittajayksiköiden sijaintipaikoiksi on vahvistettu alustavasti aluevankilan kotipaikkavankilat. Sijoittajayksiköt sijaitsevat siis Riihimäellä, Kuopiossa, Mikkelissä, LoUnais-Suomessa ja Oulussa. Erityisesti Etelä-Suomen aluevankilan sijoittajayksikön sijaintipaikasta on esitetty erilaisia näkemyksiä, muun muassa että sen tulisi sijaita mahdollisimman keskeisellä paikalla eli Helsingissä tai tutkintavankilan yhteydessä eli Vantaalla. Keskustelua on käyty myös siitä, voiko sijoittajayksikkö toimia yhtenä yksikkönä, mutta organisoituneena useille paikkakunnille. Tällöin sijoittajayksiköllä olisi pääpaikkansa alaisuudessa sivutoimipaikka toisaalla. Periaatteessa tämä on mahdollista, mutta se edellyttäisi huomattavia resursseja, sillä sijoittajayksikön toiminnan tarvitsema erityisasiantuntemus pitäisi tällöin olla lähes kokonaisuudessaan kaikissa toimipaikoissa.

2.2. Sijoittajayksikön henkilöstöltä edellytetyt valmiudet

Sijoittajayksikköä johtaa johtaja, joka toimii aluevankilan johtajan alaisuudessa ja tämän tulosjohtamana. Johtajan alaisuudessa rangaistusajan suunnitelmien laatijoina toimii tarvittava määrä (tuonnempana luvussa 5 tarkentuva) erikoissuunnittelijoita. Jotta rangaistusajan suunnitelmassa kyetään ottamaan huomioon vangin tarpeet sekä kartoittamaan mahdollisuudet vaikuttaa vangin elämän edellytysten kohentamiseen, erikoissuunnittelijoiden erityisasiantuntemusalueina tulee olla ainakin käyttäytymistieteet, sosiaalityö, koulutus ja työtaidot sekä turvallisuus- ja vankeinhoitoasiantuntemus. Koska turvallisuuteen liittyvät asiat ovat rangaistusajan suunnitelmien laadinnassa ja vankien sijoittamisessa keskeisimpiä tekijöitä, sijoittajayksikössä tai sen käytettävissä tulee olla turvallisuusalan asiantuntija ja tämän lisäksi sen tulee toimia yhteistyössä aluevankilan muun ja mahdollisesti valtakunnallisen vankeinhoitoalan turvallisuuden asiantuntemuksen kanssa. Vangille ei voida järjestää mitään toimintaa ilman, että vangin itsensä, muiden vankien, koko vankilan, henkilökunnan ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvät seikat on tarkasti otettu huomioon.

Sijoittajayksikön henkilökunnalta edellytetään vankkaa oman alansa asiantuntemusta sekä toimimista keskenään moniammatillisessa yhteistyössä. Todettakoon, että luonnollisesti myös sijoittajayksikön johtaja voi osallistua ja pienissä aluevankiloissa itsestään selvästi osallistuu-kin olennaisella osalla suunnitelmien laadintaan ja seurantaan. Sijoittajayksikössä tarvitaan edellisten lisäksi riittävä määrä toimistohenkilökuntaa, jotta erikoissuunnittelijoiden työaika on käytettävissä nimenomaan heidän asiantuntemustaan edellyttäviin asioihin.

Vangin valmiuksia arvioitaessa ja hänen rangaistusaikaansa suunniteltaessa tarvitaan väistämättä terveydenhuollon asiantuntemusta. Sijoittajayksikössä ei välttämättä tarvitse olla terveydenhuollon hallitsevaa erikoissuunnittelijaa, sillä sijoittajayksiköllä on luonnollisesti mahdollisuus saada aluevankilassa muutoin oleva terveydenhuollon asiantuntemus käyttöönsä niin laajasti kuin se toiminnassaan tarvitsee. Aluevankilan johtajan tehtävänä on organisoida erityisasiantuntemusalueiden saatavuuden tapa tarkoituksenmukaisella tavalla. Esimerkiksi Etelä-Suomen aluevankilan sijoittajayksikössä voi olla tarkoituksenmukainen sellainen järjestely, jossa sijoittajayksiköllä on sairaanhoitajakoulutuksen ja –kokemuksen hankkinut erikoissuunnittelija. Sen sijaan esimerkiksi Pohjois-Suomen aluevankilan sijoittajayksikön voi olla tarkoi-

tuksenmukaisinta nojautua Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikön järjestämiin terveydentila-arviointeihin.

Työryhmän laatimassa organisaation perusmallissa on lähdetty siitä, että sijoittajayksikön henkilöstöön kuuluisi johtajan ohella nimenomaan rangaistusajan suunnittelutoimintaan keskittyvät erikoissuunnittelijat sekä suunnittelutyötä tukevat virastosihteerit. Sijoittajayksikön virkarakenteen pitämistä suppeana tukee erityisesti se, että yksikkö voisi paneutua omaan vaativaan erityistehtäväänsä. On myös esitetty näkökohtia, joiden mukaan sijoittajayksikön yhteyteen tulisi sijoittaa aluevankilan keskitetty muodollinen täytäntöönpano. Täytäntöönpanotyön yhteys sijoittajayksikköön on kiinteä: muodollinen täytäntöönpano ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat olennaisesti ja välittömästi rangaistusajan suunnittelutyöhön. Kuitenkin muodollinen täytäntöönpano on koko aluevankilan, ei vain sijoittajayksikön, kannalta perusasia. Ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista kytkeä siihen liittyvää esimiehisyyttä sijoittajayksikön johtajan tehtäviin. Perusmallia puoltaa myös näkemys aluevankilasta kokonaisuutena: muodollisen täytäntöönpanon erityisasiantuntijuuden sijaitseminen aluevankilan yhteisissä tehtävissä ei tietenkään merkitse sitä, että sijoittajayksikkö jäisi näitä palveluita paitsi. Aluevankilakokonaisuudessa sen kukin osa saa tarvitsemansa palvelut, aluevankilan johtaja vastaa tästä.

2.3. Rangaistusajan suunnitelmien toteutumisen varmistaminen

Sijoittajayksikön johtaja on samalla organisaatiotasolla kuin vankilan johtaja. Kuitenkin sijoittajayksikön johtajalla tulee olla todelliset mahdollisuudet vaikuttaa rangaistusajan suunnitelmien toteuttamiseen vankilassa. Valtaosa epäselvyytilanteista on epäilemättä ratkaistavissa neuvotteluteitse. Tilanteet, joissa rangaistusajan suunnitelmaa ei kehoituksista huolimatta toteuteta vankilassa, ovat otaksuttavasti harvinaiset. Tällaisia tilanteita varten ei ole syytä rakentaa erityistä asian ratkaisemisen järjestelmää, kysehän on kuitenkin tavanomaisesta johtamiseen liittyvästä asiasta. Näin ollen rangaistusajan suunnitelmiin liittyvät mahdolliset epäselvyy- tai erimielisyystapaukset ratkaisee viime kädessä aluevankilan johtaja.

Sijoittajayksikkö vastaa rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisen valvonnasta. Näin ollen sillä tulee olla tehokkaat keinot seurata vankiloiden toteuttamistoimintaa. Olennainen seurantaväline on lähiaikoina käyttöön otettava vankitietojärjestelmä: sijoittajayksikön henkilökunta voi järjestelmään vankilassa tehtyjä merkintöjä seuraamalla tehdä johtopäätöksiä suunnitelman toteuttamisen vaiheista. Siltä osin kuin havaitaan epäselvyyttä, asiaa voidaan erikseen tiedustella tai selvittää. Sijoittajayksikkö seuraa suunnitelmien toteuttamista myös muilla tavoin, esimerkiksi erillisiä raportteja pyytämällä tai käymällä vankiloissa. Seuranta on tärkeää paitsi yksittäisten vankien suunnitelmien toteutumisen kannalta myös siksi, että tieto suunnitelmien toteutumisesta lisää sijoittajayksikön edellytyksiä kehittää omaa toimintaansa. Toisaalta sijoittajayksikön tulee suunnitelmien laadinnassaan pyrkiä sellaiseen yksiselitteisyyteen ja realismiin, ettei suunnitelmien toteuttaminen ole vaikeaa. Tämä vähentää yksityiskohdallista ja vankilahenkilökunnan kannalta kenties häiritsevältä tuntuvan valvonnan tarvetta.

Rangaistusajan suunnitelmien toteutumisen varmistaminen edellyttää sitä, että vankilan organisaatiossa toteutumisen seuranta on selkeästi vastuutettu vankilan koosta riippuen joko yhdelle tai useammalle virkamiehelle. Asiaa käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

3. Lähityö - vankila

3.1. Yleistä

Vankilassa tehdään yksilöllistä vankeinhoitotyötä eli pannaan vankeusrangaistukset täytäntöön rangaistusajan suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi vankilassa huolehditaan lain mukaisesti tutkintavankeuden toimeenpanosta.

Vankilassa tehtävä työ on merkittävilta osiltaan nimenomaan vangin kanssa tehtävää lähityötä. Tämä näkyy myös vankilan sisäisessä organisaatiossa ja henkilöstörakenteessa. Niissä molemmissa on pyritty mahdollisimman selkeisiin ratkaisuihin: on pyritty välttämään organisaation tarpeetonta moniportaisuutta, on pyritty siirtämään päätöksentekotoimivaltaa mahdollisimman lähelle toiminnan kohdetta.

Vankilat voivat olla turvallisuustasoiltaan ja valvonnaltaan erilaisia, kuten myös vankiloissa mahdollisesti olevat osastot. Osastot ovat joko rakenteellisesti tai toiminnallisesti muodostettuja kokonaisuuksia. Osastotyyppejä voivat olla esimerkiksi suljetun vankilan tietyt rakenteellisesti jakautuvat asuinosaat; erityiset toiminnalliset osastot, kuten päihteettömät osastot sekä vankilan yhteydessä olevat avovankilaosastot.

3.2. Lähityön tekijät

Vankilassa toimii lähityössä vankilan osastoilla ja eri toiminnoissa osaston ulkopuolella erityisohjaaja, työnjohtaja ja vartija. Heidän ohellaan lähityötä tekee joukko asiantuntijoita, joita ovat sosiaalityöntekijät, opinto-ohjaajat, pastorit, psykologit ja lehtorit. Viimeksi mainittujen virkamiesryhmien tehtävät poikkeavat luonteeltaan ensin mainittujen virkamiesten lähityötehtävästä. Heidän tehtävissään painottuu heidän erityisasiantuntemusalueensa ja siihen liittyvän ammattitaidon antamat mahdollisuudet vankien yksilölliseen neuvonta- ja ohjaustyöhön. Erityisasiantuntijat osallistuvat myös vankiryhmien ohjaamiseen. Lisäksi heidän tehtäviinsä kuuluu yleensä osallistuminen laajasti ja monipuolisesti vankien toimintojen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Vankien kanssa toimivasta lähityöhenkilöstöstä valvonta- ja osittain hoitohenkilökunnan työn luonne on ympärivuorokautinen. Muut henkilöstöryhmät (pois lukien keittiöhenkilökunta) työskentelevät arkipäivisin aikana, jolloin vangit pääsääntöisesti täyttävät osallistumisvelvollisuuttaan. Vartijoiden työ rangaistusajan suunnitelman toteuttamisessa on olennaisen tärkeä, sillä työssään erilaisissa valvontatehtävissä ja erityisesti asunto-osastoilla heillä on mahdollisuus seurata vangin toimintaa sekä vankilaturvallisuuden että rangaistusajan suunnitelman suhteen. Osaltaan tämä toteutuu ilta- ja viikonloppuajaksi, jolloin asiointi on pelkästään vankien ja valvontahenkilökunnan välistä. Ympärivuorokautisen työn luonteesta johtuen valvontahenkilökunnan osallistuminen kurssimuotoiseen päivätoimintojen ohjaustyöhön on hankalaa. Sen sijaan vankityöryhmissä ohjaaminen ja valvonta toteutuvat vastavuoroisuusperiaatteella arkipäivisin.

Valvontahenkilökunnan (vartijat, ylivartijat) työaika jakautuu eri vuorokauden aikoina sulje-
tuissa vankiloissa pääpiirteittäin seuraavasti yhden työjakson (3 viikkoa, 114 h 45 min) osalta:

Yötyö (klo 20 – 06.30)	17 h
Iltatyö (klo 17 – 20)	15 h
Viikonloppupäivätyö	15 h
Arkipäivät	67 h

Yötyötä lukuun ottamatta muu osa työajasta tehdään vankien aktiiviaikana, toisin sanoen aika-
kana, jolloin vangit ovat työssä, voivat osallistua vapaa-ajantoimintoihin, tapaamisiin, asioivat
valvontahenkilökunnan kanssa jne.

Avolaitoksissa vartijoiden yötyön suhteellinen osuus nousee pienestä valvontahenkilöstömää-
rystä johtuen.

3.3. Lähityön esimiestehtävät ja vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta vankilas- sa

Vankilan ydintehtävä, rangaistusajan suunnitelmien toteuttaminen ja lähityö on vankilassa eri
ammattiryhmien työtä vankilan eri toimintapisteissä ja toiminnoissa. Vankilan toimipisteille
tai toimintakokonaisuuksille (esimerkiksi vankien asuinosaat, työtoiminta, koulutustoiminta)
on perinteisesti määrätty vankilan organisaatiossa oma esimiehensä tai toiminnoista vas-
taava virkamies. Organisaatiolle on saattanut olla tyypillistä tietty sektoroituneisuus: kukin
sektori on huolehtinut pääosin omalle toiminnalleen asetetuista tavoitteista ja johto on vastan-
nut eri sektoreiden toiminnan yhteensovittamisesta.

Eri sektoreiden työn yhteensovittamiseksi yksittäisen vangin rangaistusajan käytön näkökul-
masta on nykyisin useissa vankiloissa asetettu eri ammattiryhmistä koostuva työntekijäryhmä,
jota useimmiten on nimitetty kuntoutustyöryhmäksi. Siinä on käsitelty yksittäisen vangin asi-
oita ja suunniteltu, usein yhdessä hänen kanssaan, vangin toimintaan liittyviä asioita. Sijoitta-
jayksikkötoiminnan käynnistyttyä vuoden 2001 alusta lienee näissä työryhmissä käsitelty –
ainakin joissakin vankiloissa - sijoittajayksikössä laadittujen rangaistusajan suunnitelmien
toteuttamista. Kysymys on ollut vankilan ”virallisen” toimintaorganisaation rinnalla tapahtu-
vasta yhteistyöstä. Ryhmän työn vetovastuu on määrätty jollekin vankilan virkamiehelle. Lä-
hityöntekijät ja/tai heidän esimiehensä ovat yleensä toimineet ryhmässä erityisasiantuntijoi-
den rinnalla. Joissakin tapauksissa ryhmän vetovastuussa oleva on vastannut myös vangin
toimintaan sijoittamista kokevista päätöksistä. Kysymys on ollut lähinnä toimintaan sijoitta-
misesta, ei yksittäisen vangin toiminnassa mukana olevien virkamiesten työn ohjaamisesta tai
työlle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen varmistamisesta.

**Rangaistusajan suunnitelman toteuttamiselle annettu painoarvo vankeuslain mukaisessa
vankeinhoitotyössä näyttäisi edellyttävän sitä, että vastuu yksilöllisten suunnitelmien
toteuttamisesta ja vankeusprosessin ohjaamisesta vankilassa olisi vankilan toiminta-
organisaatiossa selkeästi määritelty.** Kun rangaistusajan suunnitelma asettaa tavoitteet, joi-
hin vangin rangaistusaikana tulisi pyrkiä, vankilassa on pyrittävä löytämään ne keinot, joilla
tavoitteisiin voidaan päästä. Näin ollen vastuu yksilöllisen suunnitelman toteutumisesta sisäl-
täisi ainakin tarpeellisten toimintojen valinnan, suunnitelman tavoitteiden toteutumisen jatku-
van seurannan, suunnitelman toteuttamiseen osallistuvien työntekijöiden ohjauksen ja vangin
kanssa työskentelevien työn koordinoitavien. On ilmeistä, että tehtävä edellyttää mahdol-

lisuutta paneutua tehtävään, riittävän vaikutusvaltaista, mieluiten esimiesasemaa organisaatiossa sekä riittävää ammattitaitoa.

Rangaistusajan suunnitelman toteuttamisvastuun yksilöllisen työn prosessiohjauksen sijoittaminen vankilaorganisaatiossa edellyttää vankilan esimiestyön tarkempaa tarkastelua.

Jos vankilan johto- ja hallintotehtävät jätetään huomiotta, esimiestehtävät voitaneen karkeasti jakaa kahteen ryhmään: niihin, joihin liittyy vankilan tiettyjen toimintojen ylläpitoa, kuten kiinteistön hoito, perushuolto, työtoimintamahdollisuuksien ylläpito sekä niihin, jotka olenaiselta osaltaan koskevat lähityötä ja liittyvät vankien jokapäiväiseen valvontaan ja/tai toimintojen ohjaukseen. Jako on tosiasiaa yksityiskohdissaan keinotekoinen, mutta sitä voitaneen käyttää luonnehtimaan esimiestehtäviä. Esimerkiksi perushuollon tehtävissä saattaa työskennellä vankeja ja työhön sisältyy näin ollen lähityötä. Työtoiminta puolestaan on olemassa lähityötä varten, vaikka sen ylläpito tuo mukanaan tehtäviä, jotka varmistavat työtoiminnan olemassaolon (toimintavarustus, työn hankinta, markkinointi jne.).

Eri aluevankiloissa päädyttäneen erilaisiin ratkaisuihin siitä, missä määrin eri toiminnoista vastaavia esimiestehtäviä voidaan hoitaa keskitetysti aluevankilan yhteisinä tehtävinä. Aluevankilan kokonaisuutta ajatellen toimintarakenteen ylläpitoon liittyvät tehtävät liittyvät siihen osaan, joka kuvaa aluevankilan johtajan vastuuta toimintaorganisaatiosta ja sen tarkoituksenmukaisesta rakenteesta vankien toiminnan tarve huomioon ottaen ja lähityön esimiestehtävät taas sijoittajayksikön hallinnoimaan kokonaisuuteen. Näin ollen ensin mainittuun tehtäväryhmään kuuluvat esimiestehtävät voitaneen ainakin teoriassa järjestää aluevankilassa myös sen yhteisinä tehtävinä. Sen sijaan lähityön esimiestehtävät ovat aivan keskeisesti osa vankilan perustehtävän hoitoa. Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat esimiestehtävät on hoidettava vankilassa. Lähityön esimiestehtävillä tarkoitetaan seuraavassa näitä tehtäviä.

Lähityöhön voidaan lukea myös eri erityisasiantuntijoiden, kuten sosiaalityöntekijöiden, psykologien, opinto-ohjaajien, pastoreiden ja muiden erityisasiantuntijoiden työ. Perinteisessä vankilaorganisaatiossa he eivät ole olleet esimiesasemassa. Heidän työnsä on ollut yksilö- ja ryhmätyötä vankien kanssa sekä asiantuntijatehtäviä sekä vankeja että koko vankilaa ja sen toimintoja koskevissa asioissa.

Onko rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta vastuullista virkamiestähoa etsittävä lähityön esimiestehtävistä tai muista vankilanorganisaation esimiestehtävistä vai onko se tehtävä, joka voi olla muusta vankilan organisaatiosta irrallinen erityistehtävä? On huomattava, että riippumatta siitä, määrätäänkö tehtävään esimiestehtävässä toimiva virkamies, hänen alaisjoukkoonsa tämä tehtävä ei välttämättä vaikuta. Rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta huolehtiminen on sellaisen prosessin johtamista, joka tapahtuu useiden esimiesten toimialueilla. Esillä on ollut eri vaihtoehtoja:

A. Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta on osa vangin asuinostaston esimiestehtävää.

Tässä ratkaisussa se, millä asuinostastolla vanki asuu, määrää, kuka vankeinhoitoesimies vastaa hänen rangaistusajan suunnitelmansa toteuttamisesta. Asuinostastolla on vangin elämässä keskeinen rooli, ja sen henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet seurata vangin edistymistä rangaistusajan suunnitelman toteuttamisessa. Ostaston esimiehen tehtävään olisi luontevaa liittää vastuu vangin toiminnan seuraamisesta eri toimintapisteissä ja yhteistyö siellä toimivien lähityönteki-

jöiden kanssa. Ratkaisun soveltuvuus tiettyyn vankilaan olisi riippuvainen siitä, onnistutaanko esimiehen vastuulla olevat yksiköt määrittelemään siten, että lähen on mahdollista kantaa vastuu rangaistusajan suunnitelman toteuttamisesta.

Edellytyksenä tässä vaihtoehdossa on, että esimies toimii lähtökohtaisesti päivätyössä. Muutoin yhteistyön toteutuminen päivätyössä toimivan muun henkilökunnan kanssa ei ole riittävästi mahdollista.

B. Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta liitetään muuhun kuin asuin-osaston esimiestehtäviin tai asiantuntijatehtävään.

Vankiluvultaan pienissä, ehkä 50 – 100 vankipaikan laitoksissa tämä ratkaisu saattaa olla luonteva. Esimerkiksi toiminnoista vastaava apulaisjohtaja, sosiaalityöntekijä tai psykologi voisi saada ko. vastuun kannettavakseen. Suuremmissa vankiloissa ratkaisu ei onnistu työmäärästä johtuen. Esimiesaseman puuttuminen asiantuntijatehtävissä olevilta saattaisi myös muodostaa ongelman. Vaarana voi myös olla, että rangaistusajan suunnitelmavastuu tekee vankilan organisaatiosta käytännössä tarpeettoman moniportaisen.

C. Vastuu rangaistusajan suunnitelmasta voidaan määrätä kenelle tahansa virkamiehelle, joka on tehtävään soveltuva.

Tässä ratkaisussa vankilan johtaja määräisi soveltuvaksi katsomansa virkamiehen tehtävään.

Erityisesti pienissä vankiloissa ratkaisu saattaisi olla mahdollinen. Mikäli tehtävä määrättäisiin henkilölle, jolla ei ole esimiesasemaa, sen suorittaminen edellyttäisi erityistä tukea esimiehiltä.

Vastuu yksilöllisten rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta vankilassa on mahdollista järjestää eri tavoin riippuen vankilan koosta ja rakenteesta. Olennaista kuitenkin on, että

- prosessista vastaava virkamies on selkeästi määritelty,
- vastuullisella virkamiehellä on **sellainen osaaminen ja yhteistyökyky sekä asema organisaatiossa**, että hän voi kantaa vastuun prosessista, joka sisältää toimintoja useissa vankilan toimipisteissä ja
- yksi henkilö on vastuussa enintään 30 vangin suunnitelman toteuttamisesta.

3.4. Henkilöstöressurssien siirtäminen lähityöhön

Henkilöstöressurssien siirtämisellä lähityöhön tarkoitetaan paitsi lähityötä tekevän henkilökunnan määrän lisäämistä myös mahdollisuuksien löytämistä siihen, että nykyisin valvontatyössä olevan henkilöstön työaika voisi painottua uudella tavalla. Ennen kaikkea valvontahenkilökunnan työajan suunnittelussa tulisi pitää silmällä sitä, että tehtäviin voisi sisältyä nykyistä enemmän mahdollisuuksia vankien työaikana tapahtuvaan ohjaustyöhön esimerkiksi erilaisten päihde- ja muiden ohjelmien läpiviemisessä ja myös rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisen tavoitteellisuuden edellyttämään yhteistyöhön muun henkilöstön kanssa. Nykyisillä valvontahenkilökunnan resursseilla ei ole mahdollista painottaa työaika vankien ohjaustyöhön nykyistä enempää.

Lähityötä tekevän henkilökunnan lisääminen edellyttää muiden kuin lähityötä sisältävien tehtävien keskittämistä aluevankilan yhteisiin tehtäviin. Keskitettäviä tehtäviä voivat olla hallinnon ja talouden tehtävät, täytäntöönpano, kiinteistöjen hoitoon liittyvät tehtävät, vankien turvallisuuteen ja toimintoihin liittyvät koordinoitutehtävät sekä koulutus ja kehittämistyö. Yksittäisiin vankiloihin sijoitettaisiin näitä tehtäviä ainoastaan välttämättömässä määrin. Aluevankilan johtajan tehtävänä on ratkaista se, mitkä tehtävät on mahdollista keskittää. Koska aluevankilat poikkeavat toisistaan monessa suhteessa, on mahdollista, että tässä suhteessa päädytään hyvinkin erilaisiin ratkaisuihin eri aluevankiloissa.

Huolimatta palvelutehtävien mahdollisimman laajasta keskittämisestä aluevankilassa yksittäisessä vankilassa toimii tarpeelliseksi harkittu vankilan palvelurakenne, johon kuuluu muun muassa hallinnon, perushuollon, kiinteistöhuollon ja ravitsemistyön tehtäviä tai laitoskohtaisia koordinoitutehtäviä. Palvelurakenne tukee vankilan perusvankeinhoitotehtävää, yksilöllistä vankeinhoitoa. Tätä jakoa yksilölliseen vankeinhoitoon ja sitä tukevaan palvelurakenteeseen on tässä raportissa luonnehdittu myös tehtävien jakamisella lähityöhön ja lähityötä tukeviin tehtäviin. Toisaalta vankien osallistuminen toimintoihin voi olla osallistumista vankilan palvelurakenteen tehtäviin, esimerkiksi keittiössä, kiinteistöhoitossa tai perushuollossa. Tätä osallistumista tarkastellaan lähityönä, jolloin se on osa rangaistusajan suunnitelman toteuttamista.

Näkemyks siitä, miten hallinnollisten tukipalvelutehtävien keskittämisellä voidaan siirtää henkilöstöresursseja lähityöhön, esitetään luvun IV kappaleessa 5.

4. Aluevankilassa keskitetyt yksilöllistä vankeinhoitoa tukevat ja muut palvelutehtävät

4.1. Yleistä

Aluevankila on olemassa pannaakseen täytäntöön vankeusrangaistukset ja toimeen tutkintavankeudet. Täytäntöön- ja toimeenpanotehtävien ydin on yksilöllinen vankeinhoitotyö eli vankien kanssa tehtävä lähityö. Aluevankilan muut toiminnot tukevat lähityön tekemistä.

Yksilöllistä vankeinhoitotyötä tukevat tehtävät pyritään keskittämään aluevankilassa niiltä osin kuin keskittäminen on järkevää, toisin sanoen keskittämisestä saadaan muun muassa tehokkuus- ja ammattitaitohyötyjä eikä tehtävien siirtäminen pois paikallisyksiköistä vaikeuta asioiden hoitamista ainakaan olennaisesti. Oikeusministeriön hallinnonalalla hallinnollisten tukipalvelutehtävien keskittäminen toteutetaan laajemminkin kuin vain Vankeinhoitolaitosta koskien: vuoden 2006 alussa aloittaa toimintansa koko hallinnonalan yhteinen valtakunnallinen palvelukeskus. Palvelukeskuksen perustaminen koskee olennaisesti myös aluevankilan hallinto- ja taloushallintotehtäviä.

4.2. Johtaminen

Aluevankilan johtaminen on yksilöllistä vankeinhoitotyötä tukeva tehtävä. Aluevankilan johtajan olennaiset johtotehtävissä auttavat virkamiehet ovat sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajat. Lisäksi aluevankilan yhteisissä tehtävissä toimii johtotehtävissä apulaisjohtaja sekä aluevankilan koon perusteella hallintojohtaja tai hallintopäällikkö ja / tai talousjohtaja tai talouspäällikkö. Aluevankilassa on johtoryhmä, jonka kokoonpanosta ja tehtävistä päättää Vankeinhoitolaitoksen työjärjestyksen mukaisesti aluevankilan johtaja.

Aluevankilan johtajan välittömässä alaisuudessa työskentelevät virkamiehet, jotka tekevät aluevankilan yhteisiä tehtäviä. Näihin tehtäviin kuuluvat ainakin yleis- ja henkilöstöhallinto, taloushallinto, turvallisuus, täytäntöönpano, kiinteistöasiat, ravitsemistyö ja vankien toimintojen ylläpito ja kehittäminen. Lähtökohtana pidetään sitä, että aluevankilan yhteisissä tehtävissä toimivat asiantuntijavirkamiehet eivät toimi esimiessuhteessa vankilassa työskenteleviin virkamiehiin nähden.

Aluevankilan johtajan sijaisuusjärjestelykannanotto kirjoitetaan aluevankilan mallityöjärjestykseen. Periaatteena todetaan, että aluevankila on yksi kokonaisuus, joten aluevankilan johtajan sijaisuus on luontevasti järjestettävissä sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajien voimin. Tämä olisi toiminnallisesti hyvä järjestely. Näin kyettäisiin myös välttämään se epäsuotuinen tilanne, että ylemmän korkeakoulututkinnon edellyttämässä virassa (aluevankilan johtaja) toimisi sijaisena korkeakoulututkintokelpoisuusvaatimuksen virkamies (aluevankilan yhteisen hallinnon päälliköt). Esteellisyystilanteita olisi ilmeisesti käytännössä niin harvoin, että niissä voidaan turvautua yksittäistapauksellisiin poikkeusjärjestelyihin. Niin ikään vankilan johtajien väliset sijaisuudet on mahdollista järjestää joko siten, että johtajat toimivat toistensa sijaisina tai siten, että sijaisuus järjestetään vankilan sisäisesti. Viimeksi mainittua vaihtoehtoa tukee muun muassa se, että vankilan johtajalle on vankeuslaissa osoitettu tehtäviä, joita ei voi siirtää alaisille virkamiehille ja jotka edellyttävät läsnä olevaa tai paikan päälle nopeasti saatavaa sijaista.

4.3. Yleis-, henkilöstö- ja taloushallinto

Aluevankilan johtajan välittömässä alaisuudessa on tarvittava yleis-, henkilöstö- ja taloushallinnon asiantuntemus, jota tarvitaan välttämättä esimerkiksi aluevankilan taloussuunnittelun, -raportoinnin ja -seurannan, sisäisen valvonnan, henkilöstön rekrytoinnin ja henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Yllä todettu oikeusministeriön hallinnonalan palvelukeskuksen perustaminen koskee nimenomaan tätä tehtäväkokonaisuutta. Seuraavassa todetaan palvelukeskukseen siirtyvät ja virastoon jäävät taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon tukitehtävät siten kuin tehtäväluokittelut esiteltiin PALVO -hankkeen tiedotustilaisuuksissa marras-joulukuussa 2004. Todettakoon, että virastolla tarkoitetaan muun muassa aluevankilaa.

Palvelukeskukseen keskitettävät taloushallinnon tehtävät:

- ostolaskujen käsittely, ostoreskontra ja siihen liittyvä maksuliike,
- matkalaskujen käsittely, matkareskontra ja siihen liittyvä maksuliike,
- laskutus, myyntireskontra ja siihen liittyvä maksuliike,
- käyttöomaisuuskirjanpidon ylläpidot, korkojen ja poistojen laskenta,
- kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyvät palvelut,
- sisäisen laskennan palvelut: kustannuslaskenta, hinnoittelulaskenta ja vaihtomaisuuden seuranta,
- talousraportointi ja sen kehittäminen,
- vankien varoihin liittyvät toimet: sakot ja tilitykset huoltolaitoksiin, avolaitospalkkojen perinnät, saapuvat varat, varojen siirrot siviiliin sekä
- taloushallinnon ohjaus-, kehittämis- ja pääkäyttäjätehtävät.

Virastoon jäävät taloushallintotehtävät:

- menojen maksaminen,
- matkamääräykset ja –laskut (laadinta, hyväksyminen, tiliöinti, tarkastus),
- myyntilaskutus,
- käyttöomaisuuskirjanpito,
- kirjanpito- ja tilinpäätöstehtävistä muun muassa tositekäsittely ja kaudenvaihteen toimenpiteet,
- sisäinen laskenta: hinnoittelu ja hinnoittelulaskenta, vaihto-omaisuuden inventointi ja tarkastus,
- raportointi sekä
- vankien varoihin liittyvien muun muassa tositteiden laadinta, tarkastus, tiliöinti ja hyväksyntä, käteisen rahan käsittely.

Palvelukeskukseen keskitettävät henkilöstöhallintotehtävät:

- palkanlaskenta ja maksatus,
- henkilöstön perustietojen ylläpito,
- loma- ja poissaolokirjanpito,
- palvelusaikalaskenta,
- nimikirjanpito,
- vuokrat ja luontoisedut,
- henkilöstöhallinnon raportointipalvelut,
- vakanssitietojen sekä tehtävien vaativuuksien ylläpito sekä
- henkilöstöhallinnon pääkäyttäjätehtävät.

Virastoon jäävät henkilöstöhallintotehtävät:

- päätösvalta ja esittely henkilöstöhallintoasioissa, muun muassa rekrytointi, poissaolopäätökset,
- henkilöstöstrategia ja –suunnittelu,
- henkilöstökoulutus,
- työkykyä ylläpitävä toiminta, työterveyshuolto, työturvallisuus,
- palkanlaskennan ja maksatuksen perustana olevien tietojen tarkistaminen,
- loma- ja poissaolokirjanpidon tarkistukset ja muutokset, poissaolojen hyväksyminen,
- palvelusaikalaskennan aineiston tarkastaminen ja toimittaminen palvelukeskukselle,
- nimikirjan luontiin ja ylläpitoon liittyvät palvelukeskusta tukevat tehtävät,
- henkilöstöhallinnon raporttien tilaaminen ja toimittaminen sekä
- vakanssitietojen ja tehtävien vaativuuksien ylläpito.

4.4. Turvallisuus

Vankien, henkilökunnan, muiden henkilöiden ja yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen on Vankeinhoitolaitoksen tärkein tehtävä. Sen painoarvo näkyy aluevankilan, erityisesti vankiloiden, toiminnoissa ja henkilökuntarakenteessa. Turvallisuuden varmistamisen käytännön toimenpiteet suoritetaan lähellä vankeja. Vankeinhoitolaitoksen turvallisuusajattelu perustuu vankien tuntemiseen: hyvä vankien tunteminen ehkäisee turvallisuutta vaarantavia tilanteita sekä auttaa ennakoimaan mahdollisia turvallisuusriskejä. Tämä on olennainen tekijä siirryttä-

essä yhä selvemmin yksittäistapauksellisten vaaratilanteiden välttämiseksi kattavaan riskien hallintaan.

Koska turvallisuus on monipuolinen ja jatkuvasti kehittyvä ala, on välttämätöntä, että aluevankilassa on turvallisuutta koordinoiva ja sen kehitystä koko Vankeinhoitolaitoksessa sekä koko yhteiskunnassa seuraava erityisasiantuntija. Turvallisuuspäällikön tehtävänä on hankkia sekä yleistä että tarvittavassa määrin myös yksittäisiä vankeja koskevaa, vankeinhoidon ydintehtävän kannalta välttämätöntä turvallisuustietoa. Hän toimii kiinteässä yhteistyössä aluevankilan yhteistyötahojen, muiden aluevankiloiden turvallisuuspäälliköiden sekä Rikosseuraamusviraston kanssa. Tärkeää on myös eri viranomaisten välinen yhteistyö.

4.5. Täytäntöönpano

Työryhmä on päätenyt muodollisen täytäntöönpanon järjestämisessä keskittämiseen yhteen paikkaan eli aluevankilan yhteisiin tehtäviin. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että vankiloissa ei olisi täytäntöönpanohenkilöstöä, yleensä ei edes sellaista täytäntöönpanotehtäviin keskittynyttä henkilöä, joka kykenee selittämään täytäntöönpanon yksityiskohdat vangille. Tilanteissa, joissa täytäntöönpanohenkilöstöstä kaukana sijaitsevilla vankiloissa olevat vangit haluavat tarkempaa tietoa täytäntöönpanostaan, voitaisiin käyttää puhelinta ja mahdollisesti videoneuvottelutekniikkaa. Kaavailtu muutos merkitsee sitä, että lähityötä vangin kanssa tekevien virkamiesten tehtäviin kuuluu vangin täytäntöönpanoasioiden hoitaminen ja selvittäminen yhteistyössä vangin ja täytäntöönpanohenkilöstön kanssa.

Täytäntöönpanon keskittämisestä aluevankilassa on selkeänä hyötynä se, että täytäntöönpano on vangin rangaistuskauden alusta loppuun samoissa käsissä. Tällöin kyetään muun muassa välttämään moninkertaiset tarkistustoimet sekä seuraamaan ja ennakoimaan täytäntöönpanon tulevia vaiheita. Keskittäminen turvaa parhaimmalla mahdollisella tavalla täytäntöönpanon nopeuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden. Onnistunut keskittäminen edellyttää riittävää resurssointia sekä asianmukaista tekniikkaa. Keskitetty täytäntöönpano toimii aluevankilan johtajan alaisuudessa. Aluevankilan johtaja vastaisi siitä, että sijoittajayksikkö saa käyttöönsä tarvitsemansa täytäntöönpanotiedot.

On esitetty näkemyksiä, että täytäntöönpano pitäisi keskittää nimenomaan sijoittajayksikköön. Työryhmä on kuitenkin lähtenyt perusmallissaan siitä, että sijoittajayksikkö voisi täysin keskittyä vaativaan erityistehtäväänsä eikä sen tarvitsi hallinnoida täytäntöönpanotoimintaa. Koska sijoittajayksikkö tietenkin saa kaikki mahdolliset täytäntöönpanotiedot ja –palvelut ajantasaisesti, täytäntöönpanon sijaitseminen aluevankilan yhteisissä tehtävissä ei millään tavalla vaikeuta sijoittajayksikön toimintaa. Täytäntöönpanon keskittämistä koskevat ratkaisut edellyttävät aluevankiloittaista selvittämistä.

On esitetty näkemyksiä, että ainakin isoissa tutkintavankiloissa pitäisi olla täytäntöönpanohenkilöstöä. Tutkintavankien täytäntöönpanotehtävien erityispiirteinä ovat paikoin asioihin liittyvä kova kiire sekä vireillä olevien asioiden tarkka ja ajantasainen seuraaminen. Nämä seikat eivät edellytä poikkeamaan täytäntöönpanon keskittämisestä, koska asiantunteva täytäntöönpanohenkilöstö ja ajanmukainen tietotekniikka tekevät mahdolliseksi seurata muuttuvia tilanteita ja reagoida niihin.

Täytäntöönpanon keskittäminen aluevankilan yhteisiin tehtäviin merkitsee vankilassa lähinnä kahta työllistävää asiaa: vankilan henkilökunnan tulee toimittaa vangille erilaisia tiedoksianto-

ja ja vankilassa tulee järjestää olosuhteet, joissa vanki voi esimerkiksi puhelimitse olla yhteydessä täytäntöönpanovirkamieheen.

Täytäntöönpanon onnistunut keskittäminen edellyttää selkeää täytäntöönpanolainsäädäntöä sekä toimivaa atk-järjestelmää. Vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki sekä vankitietojärjestelmä täyttänevät nämä vaatimukset. On arveltu, että vankitietojärjestelmän käyttöönotto merkitsee muun muassa sitä, että vankiloiden eri vastuualueiden työnjakoa tarkistetaan. Tässä tilanteessa siirrettäneen tehtäviä tarkoituksenmukaisimpiin paikkoihin. Täytäntöönpanon kannalta tämä voi merkitä sitä, että poistumislupa- ja opintolupa-asioihin liittyvät täytäntöönpanohenkilöstön tekemät kirjaamistoimenpiteet siirtyvät asioiden esittelijöiden tehtäviksi. Joka tapauksessa vankitietojärjestelmän käyttöönotto muuttaa täytäntöönpanotehtävien luonnetta siten, että painopiste siirtyy yksittäisistä rangaistusaikojen laskemisista koko täytäntöönpanoprosessin ohjaukseen ja tarkkailuun.

4.6. Toimitilat

Aluevankilan kiinteistöt omistaa ja niitä hallinnoi Senaatti-Kiinteistöt Oy. Aluevankilassa on kuitenkin virkamies, jolla on eräänlainen isännöitsijän tehtävä. Hänen tehtäviinsä kuuluisivat myös aluevankilassa suoritettavat valmistelutehtävät, jotka liittyvät Vankeinhoitolaitoksen investointiohjelman toteuttamiseen. Mikäli aluevankilan kiinteistöjen määrä ja koko sitä edellyttää, tässä tehtävässä voi toimia nimenomaan kiinteistötehtäviin keskittyvä virkamies. Toisena vaihtoehtona on se, että isännöintitehtäviä hoitaa jossakin sopivassa aluevankilan yhteisessä tehtävässä toimiva virkamies muiden töidensä ohella. Tällainen virkamies voi olla esimerkiksi hallintojohtaja tai –päällikkö taikka talousjohtaja tai –päällikkö.

Vankeinhoitolaitoksessa pyrittäneen jollakin aikavälillä sopimukseen niin kutsutun kokonaisvuokramallin mukaisista järjestelyistä nykyisen pääomavuokramallin sijasta. Tällä järjestelyn muuttamisella olisi vaikutusta kiinteistönhoidon henkilöstömäärään.

4.7. Ravitsemistyö

Työryhmä ehdottaa luovuttavan Vankeinhoitolaitoksen ravitsemistyön valtakunnallisesta hallinnoinnista. Ravitsemistyön järjestelytapa olisi jatkossa aluevankilan johtajan ratkaistava asia. Tällöin järjestämisvaihtoehtoina olisivat esimerkiksi aluevankilan itsensä hallinnoima ravitsemistyö, yhteistyö jonkin toisen aluevankilan kanssa sekä ravitsemistyön hallinnoinnin ja jopa käytännön palveluiden ostaminen ulkopuoliselta taholta. Ravitsemistyön hallinnollisten tehtävien siirtäminen aluevankiloihin ei merkitsisi sitä, etteikö silti olisi tarkoituksenmukaista säilyttää keskusvirastotasolla vastuu jonkinasteisesta järjestelyjen tarkastamisvalmiudesta sekä alan tietojärjestelmään liittyvistä tehtävistä.

4.8. Vankien toiminnot

Vankien toimintojen järjestämisvastuu on vankilassa. Nämä toiminnot kuitenkin perustuvat aluevankilakohtaiseen suunnitelmaan, joka nojautuu aluevankilan vankien tarpeisiin ja edellytyksiin. Aluevankilan yhteisissä tehtävissä vastataan vankitoimintojen koordinoinnista ja kehittämistä. Tässä tehtävässä toimitaan kiinteässä yhteistyössä sijoittajayksikön kanssa. Käytännössä tämä tehtävä merkitsee aluevankilan vankitoimintojen edellytysten turvaamista, eri

toimintamuotojen kehityksen seuraamista sekä mahdollisten kokeilukohteiden valintaa ja seuranta. Aluevankilan koon mukaan toimintojen koordinoija voi olla yksi kaikkien toimintamuotojen yhteinen tai joillekin toimintamuodoille (työ, koulutus ja kuntouttavat toiminnot) omansa.

4.9. Kehittämistyö

Aluevankilan toiminnan on kehityttävä sen mukaisesti kuin vankien edellytykset ja yhteiskunnan kehitys vaatii. Kyse on sekä toimintojen että rakenteiden kehittämisestä.

Yllä todettujen toiminnallisten kokonaisuuksien erityisasiantuntijat huolehtivat oman toimialansa kehityksen seuraamisesta sekä kehityksen toteuttamisesta aluevankilassa. Näiden lisäksi aluevankilassa on epäilemättä tarpeita tehdä laaja-alaisempaa ja useita toimintalohkoja tai koko Vankeinhoitolaitosta koskevaa kehittämistyötä. Tällaisen kehittämistyön käynnistämässä aluevankilan johtajalla on keskeinen merkitys. Osin kehittämistyön käyntiin saattajana voi olla Rikosseuraamusvirasto. Esimerkiksi jonkin ulkomailta hankittavan toimintaohjelman sovittaminen Suomen oloihin ja sen kokeileminen tapahtunee projektityyppisenä työnä jossaakin erikseen sovittavassa aluevankilassa.

IV LUKU: ALUEVANKILAN HENKILÖSTÖRAKENTEEN PERUSMALLI

1. Yleistä

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä tekee ehdotuksen aluevankilan henkilöstörakenteen perusmalliksi. Mallin on edellytetty sisältävän muun muassa aluevankilassa käytössä olevat virkanimikkeet ja niihin liittyvät kelpoisuusvaatimukset. RAKE -hankkeen aikaisempien vaiheiden ehdotusten mukaisesti työryhmän tehtäväksi annettiin nimikkeiden määrän karsiminen sekä alan koulutustason nostaminen.

Työryhmä on kartoittanut Vankeinhoitolaitoksen tehtävät ja nykyisen nimikkeistön perusteellisesti. Työryhmä on tarkastellut nimikkeiden muutostarpeita pitäen mielessään vankeuslain mukaiset vankeinhoidon sisällölliset tavoitteet sekä niiden aluevankilaorganisaatiolle asettamat vaatimukset.

Työryhmä on kuullut vankeinhoitotyötä tekevien ihmisten näkemyksiä. Keskusteluun kannustamiseksi työryhmä on muun muassa toimittanut kaiken aineistonsa ajantasaisesti kontraneettiin. Muun muassa nimikeuudistuksen valmistelun tueksi on saatu runsaasti sähköposti- ja kontraneet-kannanottoja, jotka on kaikki käsitelty. Kannanotot ovat olleet omiaan kehittämään nimike- ja kelpoisuusvaatimusesitystä. Työryhmä on päätenyt tässä kuvattavaan virkanimikkeistöön sekä henkilöstön kelpoisuusvaatimuksiin. Ehdotus sisältää valtioneuvoston asetuksessa säädettävien nimikkeiden lisäksi esityksen Vankeinhoitolaitoksen koko virkanimikkeistöä.

Työryhmä on jaotellut nimikkeet yllä omaksutun lähityöpainotteisuuden mukaisesti *lähityön henkilöstöön* sekä *lähityön toimintaedellytysten turvaamisen henkilöstöön*.

Virkanimikkeiden ja kelpoisuusvaatimusten ohella ehdotus sisältää aluevankilan toiminnallisten osien henkilöstörakennepainotusten periaatteet. Keskeisimmät näistä ovat hallinnollisten

tehtävien keskittäminen ja siitä saatavan resurssisiirron suuntaaminen vangin kanssa tehtävään lähityöhön.

Lisäksi työryhmä on valmistellut aluevankilan henkilöstömitoituksen perusteita. Niitä on tarkasteltu koko Vankeinhoitolaitosta koskevina, ei siis aluevankiloittain. Perusteiden nojalla on mahdollista jatkaa mitoituksen kehittämistä aluevankilakohtaiseksi.

2. Nimikkeisiin liittyvistä toimivaltuuksista

Vankeuslakiesityksessä on ehdotettu säädettäväksi perustuslain vaatimusten mukaisesti yksityiskohtaisesti siitä, ketkä aluevankilan virkamiehet ovat toimivaltaisia tekemään laissa säädettyjä, osin hyvin ankarastikin yksittäisen henkilön oikeusasemaan puuttuvia ratkaisuja. Vankeuslakiesityksen 1 luvun 8 §:n 1 momentissa on 9-kohtainen päätösvaltuuttelu, jonka kohdissa 4 – 8 päätösvaltaa käyttäviä virkamiehiä ei ole nimikkeittäin määritelty. Lakiesityksessä on näiltä osin käytetty tehtävien luonnehdinnan tasoista määrittelyä. Mainittu momentti kuuluu:

Tässä laissa tarkoitettua päätösvaltaa käyttää aluevankilassa Vankeinhoitolaitoksen virkamies. Tässä laissa tarkoitettuja Vankeinhoitolaitoksen virkamiehiä ovat:

- 1) aluevankilan johtaja;
- 2) sijoittajayksikön johtaja;
- 3) vankilan johtaja;
- 4) tuomioiden täytäntöönpanosta vastaava virkamies (*täytäntöönpanosta vastaava virkamies*);
- 5) vankilan toimintojen järjestämisestä vastaava virkamies (*toiminnoista vastaava virkamies*);
- 6) vankilan järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaava virkamies (*turvallisuudesta vastaava virkamies*);
- 7) ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies;
- 8) ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies; ja
- 9) muu Vankeinhoitolaitoksen virkamies.

Vastaavasti pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että virkanimikkeistä ja niihin liittyvistä kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin tarkemmin rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa asetuksessa.

Esitystä tehdessään työryhmällä ei ole ollut tiedossaan vankeuslain lopullista muotoilua. Esityksen kannalta ongelmallinen epävarmuus liittyy vankien ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävään eli yllä olevan pykälän 7-kohtaan: voidaanko ilmaisu ”*ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies*” ymmärtää siten, että ohjauksen ja valvonnan esimiestvastuu voidaan antaa samalle virkamiehelle. Vankeuslain toimivaltaa koskevissa säännöksissä toimivalta on määritelty osittain erikseen ohjauksen ja erikseen valvonnan esimiestehtävissä toimivalle virkamiehelle kuuluvaksi. Ohjaus- ja valvonta –termiä on perinteisesti käytetty kuvaamaan vankeinhoidon perushenkilöstön työtä. Kuitenkin vankeuslain määrittelemät vankeinhoidon tavoitteet ja niiden toteutumista varmistava rangaistusajan suunnittelu antavat aiheen nähdä entistä enemmän valvonta- ja ohjaustehtävissä työskentelevä henkilöstö yhtenä kokonaisuutena.

Työryhmä on nimike- ja kelpoisuusvaatimusesitystä tehdessään lähtenyt siitä, että kyseessä on *valvonta- ja ohjaustyön esimiestehtävä*, jossa toimiva virkamies voinee vastata sekä ohjauk-

sen että valvonnan esimiestehtävästä. Laitoksen suuruudesta ja turvallisuustasosta ja näiden seikkojen edellyttämästä työn organisoinnista voi kuitenkin seurata, että valvonnan esimiestehtävät on tarpeen eriyttää ohjauksen esimiestehtävistä. Rangaistusajan suunnitelman toteuttaminen vankilan perustehtävänä edellyttää joka tapauksessa ohjauksen ja valvonnan saumattonta yhteistyötä.

Samankaltaista pohdintaa aiheuttaa myös vankeuslain edellä siteeratun säännöksen ilmaisut ”vankilan toimintojen järjestämisestä vastaava virkamies (*toiminnoista vastaava virkamies*)” ja ”vankilan järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaava virkamies (*turvallisuudesta vastaava virkamies*)”. Tehtäviä voitaneen laitoksen koosta ja luonteesta riippuen vastuuttaa hoitamaan yksi virkamies. Nykyiselläänkin on vankilan koosta ja organisaatiosta johtuvista syistä nähty mahdolliseksi tehdä tällaisia ratkaisuja. Suljetuissa vankiloissa tarvitaan kuitenkin turvallisuudesta ja järjestyksestä vastaava virkamies (apulaisjohtaja).

3. Lähityön nimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset

A. Lähityötä tekevän henkilöstön nimikkeet sekä tehtävien edellyttämät erityiset kelpoisuusvaatimukset, joista ehdotetaan säädettäväksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, olisivat seuraavat.

Lähityön esimiehen nimikkeeksi ehdotetaan **vankeinhoitoesimiestä**.

Vankeinhoitoesimies olisi vankeuslain ja RAKE -hankkeen uudistustavoitteiden mukaisesti sekä ohjauksen että valvonnan esimies – alaisinaan toimisi siten erityisohjaajia, työnjohtajia ja vartijoita. Vankeinhoitoesimies voisi olla rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta vastaava virkamies erityisesti suuremmissa suljetuissa vankiloissa, joissa tämä tehtävä on tarkoituksenmukaista jakaa usealle virkamiehelle.

Työryhmässä on keskusteltu myös osastoesimies-nimikkeestä. Sen etuna on pidetty muun muassa sitä, että osastoesimies-nimike kuvaisi hyvin esimiesvastuuta tietystä toiminnallisesta kokonaisuudesta. Toisaalta nimike saattaisi sitoa tehtävän liaksi perinteiseen osastokäsitteeseen. Myös ylivartija-nimikkeen säilyttämistä on pohdittu. Työryhmä kuitenkin päätyi laajempialaiseen vankeinhoitoesimies-nimikkeeseen, joka ilmaisee esimiehen sekä toiminnallisen että valvonnallisen kokonaisvastuun.

Tehtävien vaativuuden ja vastuullisuuden vuoksi kelpoisuusvaatimuksena on korkeakoulututkinto. Siltä osin kuin tutkintoon ei kuuluisi vankeinhoitopintoja, virkamiestä palvelussuhteeseen otettaessa varmistettaisiin, että hänelle annetaan vankien ohjaus- ja valvontatyössä tarvittava asianmukainen perehdytys. Kyse olisi vaativasta, tavallaan lisätutkintotyyppisestä perehdytyksestä, johon sisältyy muun muassa käytännön vankeinhoitotyön, voimakeinojen käytön, vankeuslain sekä muiden tehtäviin liittyvien säädösten koulutus. Myös nimittäminen koeajaksi on virkamieslain mukaisesti käytettävissä.

Vankeinhoitoesimiestä vastaavat nykyisessä nimikkeistössä ylivartija ja ylityönjohtaja.

Lähityön muiksi kuin esimies- ja erityisasiantuntijanimikkeiksi ehdotetaan **erityisohjaajaa, työnohtajaa ja vartijaa**. Nimike valitaan tehtävän painotuksen perusteella. Näissä tehtävissä vaadittavan koulutuksen osalta todettakoon, että vangeille järjestettävien toimintojen monipuolistuessa vankien ohjauksen ja valvonnan tehtävissä tarvitaan yhä monipuolisempaa osaamista. Yksittäiset tutkinnot eivät voi antaa niin monipuolisia valmiuksia kuin mitä saadaan yhdistämällä työyhteisössä useita vankeinhoitotyöhön sopivia tutkintoja suorittaneiden asiantuntemus.

Erityisohjaaja olisi erityisesti vankien ohjaukseen keskittyvä virkamies. Vankeuslain tavoitteiden mukaisesti tehtävään kuuluisi olennaisena osana myös vankien valvonta. Siltä osin kuin vankeinhoidon ohjauksen ja valvonnan tehtäviin otetaan muita kuin vankeinhoitoalan ammatillisen tutkinnon suorittaneita henkilöitä heidät on riittävästi perehdytettävä vankeinhoitotyöhön. Lisäksi vankien kanssa lähityössä työskenteleville virkamiehille on annettava vankeuslain vaatimuksen mukaisesti voimankäyttövälineiden käytön koulutus, jos heidän tehtäviinsä voi kuulua näiden välineiden käyttö.

Työnohtaja olisi erityisesti vankien ohjaukseen ja nimenomaan työtoimintaan keskittyvä virkamies. Vankeuslain tavoitteiden mukaisesti tehtävään kuuluisi olennaisena osana myös vankien valvonta. Työnohtajan kelpoisuusvaatimusperustelu on samansisältöinen kuin edellä erityisohjaajan kohdalla.

Vartija olisi vankien ohjauksen ja valvonnan virkamies, jonka tehtäviin kuuluisi vaativien valvontatehtävien ohella monipuoliset vankien ohjaustehtävät. Vartijan tehtäviin kelpoisuuden antaa vankeinhoitoalan ammatillinen tutkinto, jossa otetaan huomioon vankien ohjauksessa ja valvonnassa edellytetyt erityiset valmiudet.

Työryhmässä on keskusteltu myös vankeinhoitaja-nimikkeestä. Sen etuna on pidetty muun muassa sitä, että se kuvaisi hyvin vankeinhoitotyön monipuolisuutta – ohjauksen ja valvonnan kiinteää yhteyttä. Se olisi myös uusi nimike, jossa toisaalta näkyisi työn perinne. Nimikettä ei kuitenkaan ole pidetty kovin houkuttelevana.

Tässä mainittuja nimikkeitä vastaavat nykyisessä nimikkeistössä erityisohjaaja, liikunnanohjaaja, ohjaaja, työmestari, työnohtaja ja vanhempi vartija sekä eräissä määräaikaissa virkasuhteissa käytetty nuorempi vartija.

B. Lähityötä tekevän henkilöstön nimikkeet sekä tehtävien edellyttämät erityiset kelpoisuusvaatimukset, joista ei ehdoteta säädettäväksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, olisivat seuraavat.

Lähityön erityisasiantuntijanimikkeiksi ehdotetaan **lehtoria, opinto-ohjaajaa, pastoria, psykologia ja sosiaalityöntekijää**. Opinto-ohjaajan, pastorin, psykologin ja sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimukset määräytyvät ammattiryhmien omista säädöksistä. Lehtorin kelpoisuusvaatimuksena olisi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavan asetuksen yleissäännös *tehtävän edellyttämä koulutus ja kokemus*.

4. Lähityön toimintaedellytysten turvaamisen henkilöstön nimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset

A. Lähityön toimintaedellytysten turvaamisen tehtävissä toimivan henkilöstön nimikkeet sekä tehtävien edellyttämät erityiset kelpoisuusvaatimukset, joista ehdotetaan säädettäväksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, olisivat seuraavat.

Vankeuslakiesityksessä esitetään aluevankilan johtotehtävissä toimiville virkamiehille seuraavia nimikkeitä. Nimikkeiden kelpoisuusvaatimusehdotukset ovat aluevankilat -työryhmän ehdotuksia.

Aluevankilan johtaja johtaa aluevankilaa ja vastaa sen toiminnasta. Kyseessä on vaativa ja monipuolinen johtamistehtävä, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa, rikosoikeusjärjestelmän tuntemusta sekä johtamistaitoa ja johtamiskokemusta.

Sijoittajayksikön johtaja johtaa sijoittajayksikköä ja vastaa sen toiminnasta. Kyseessä on vaativa johtamistehtävä, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa ja johtamistaitoa sekä johtamiskokemusta. Lisäksi tehtävän hoidossa vaaditaan sellaista asiantuntemusta, jota uusintarikollisuuteen vaikuttaminen edellyttää. Tämän asiantuntemuksen lisäksi tehtävässä tarvitaan rikosoikeusjärjestelmän tuntemus.

Vankilan johtaja johtaa vankilaa ja vastaa sen toiminnasta. Kyseessä on vaativa johtamistehtävä, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa, rikosoikeusjärjestelmän tuntemusta sekä johtamistaitoa ja johtamiskokemusta.

Muut kuin vankeusesityksessä ehdotetut, valtioneuvoston asetuksella säädettävät aluevankilan johtotehtävien nimikkeet ja niihin liittyvät kelpoisuusvaatimukset olisivat seuraavat. Todettakoon vielä, ettei kaikissa aluevankiloissa välttämättä ole käytössä kaikkia tässä mainittuja nimikkeitä. Aluevankilan johtaja harkitsisi aluevankilan tarpeen mukaan, mitkä nimikkeet otetaan käyttöön.

Hallintojohtaja olisi mahdollinen nimike suurissa, esimerkiksi yli 500 vankipaikan aluevankiloissa. Hallintojohtaja voisi olla myös aluevankilan taloushallinnon johtaja. Kyseessä on koko aluevankilan hallinnosta (mahdollisesti sen ohella muista toiminnoista) vastaava virkamies, joten korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

Talusojohtaja olisi mahdollinen nimike suurissa, esimerkiksi yli 500 vankipaikan aluevankiloissa. Kyseessä on koko aluevankilan taloushallinnosta (mahdollisesti sen ohella muista toiminnoista) vastaava virkamies, joten korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

Hallintopäällikkö olisi aluevankilan yleis- ja henkilöstöhallinnon vastuhenkilö ja esimies, jos aluevankilassa ei ole hallintojohtajaa. Toimenkuvaan voitaisiin liittää myös esimerkiksi taloushallinnon ja kiinteistötoimen johtaminen. Kyseessä on koko aluevankilan hallinnosta (mahdollisesti sen ohella muista toiminnoista) vastaava virkamies, joten korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

Talospäällikkö olisi aluevankilan taloushallinnon vastuhenkilö ja esimies, jos aluevankilassa ei ole talousjohtajaa. Toimenkuvaan voitaisiin liittää myös esimerkiksi kiinteistötoimen johtaminen. Kyseessä on koko aluevankilan taloushallinnosta (mahdollisesti sen ohella muista toiminnoista) vastaava virkamies, joten korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

Täytäntöönpanopäällikkö olisi aluevankilan muodollisesta täytäntöönpanosta vastaava virkamies ja täytäntöönpanon esimies, joka osallistuisi myös muihin aluevankilan vaativiin valmistelutehtäviin. Tehtävien vaativuuden ja vastuullisuuden vuoksi korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

Apulaisjohtaja olisi vankien toiminnoista ja ohjauksesta ja/tai valvonnasta sekä vankilan turvallisuudesta vankilassa vastaava virkamies ja näiden toimintojen virkamiesten esimies. Nimikettä voitaisiin käyttää myös pienemmissä aluevankiloissa tilanteissa, joissa tehtävään on yhdistetty useita toiminta-alueita, kuten hallinto, taloushallinto, kiinteistöhallinto, vankitoiminnot, vanginkuljetus. Tehtävien vaativuuden ja vastuullisuuden vuoksi korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön. Vankien toiminnoista ja ohjauksesta ja/tai valvonnasta sekä vankilan turvallisuudesta vastaavalta virkamieheltä tulee lisäksi edellyttää lainsäädännön ja vankeinhoidon tuntemusta. Erityisesti tämä korostuu turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan valmiuksissa.

Osaston johtaja olisi maantieteellisesti tai toiminnallisesti hyvin erillisen yksikön vastuhenkilö. Kuitenkaan pienissä yksiköissä ei olisi osaston johtajaa vaan osastoesimies. Tehtävien vaativuuden ja vastuullisuuden vuoksi korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

Lisäksi aluevankilan keskeiseksi erityisasiantuntijatehtävän nimikkeeksi ehdotetaan **turvallisuuspäällikköä**. Hän olisi aluevankilan turvallisuudesta vastaava asiantuntijavirkamies. Vankiloiden ohjauksen ja valvonnan virkamiehet eivät toimisi hänen välittömässä alaisuudessaan. Tehtävien vaativuuden ja vastuullisuuden vuoksi korkeakoulukelpoisuusvaatimus on välttämätön.

B. Lähityön toimintaedellytysten turvaamisen henkilöstön nimikkeet, joista ei ehdoteta säädettyväksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, olisivat seuraavat. Heidän kelpoisuusvaatimuksensa olisi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavan asetuksen yleissäännös tehtävän edellyttämä koulutus ja kokemus.

Notaari olisi aluevankilan yhteisissä tehtävissä vastuullisia muodollisen täytäntöönpanon tehtäviä tekevä virkamies.

Erikoissuunnittelija olisi sijoittajayksikössä rangaistusajan suunnitelmia laativa ja niiden toteuttamista seuraava virkamies. Tosiasiassa rangaistusajan suunnitelman laatimistyö on lähityötä mitä suurimmassa määrin. Koska se kuitenkin on aivan erityinen lähityön muoto, sitä ei ole käsitelty vankilassa tehtävänä lähityön yhteydessä. Erikoissuunnittelijoiden erityisasiantuntemusalueita ovat ainakin käyttäytymistieteet, sosiaalityö, koulutus ja työtaidot. Erikoissuunnittelijanimikkeen sijasta tai ohella tässä tehtävässä voidaan käyttää kunkin erityisalan omia nimikkeitä, kuten psykologi ja sosiaalityöntekijä.

Erityissuunnittelija olisi esimerkiksi aluevankilan yhteisissä tehtävissä tai vankilassa tutkimus- ja kehittämistyötä tekevä virkamies. Tämä olisi esimerkiksi projektitehtävissä käyttökelpoinen nimike.

Lakimies olisi aluevankilan yhteisissä tehtävissä työskentelevä vaativia valmistelutehtäviä tekevä virkamies. Hänen toimenkuvaansa kuuluisivat luontevasti muun muassa kantelu- ja muutoksenhakuasioiden valmistelu ja esittely.

Tarkastaja olisi aluevankilan yhteisissä tehtävissä, erityisesti taloushallinnossa työskentelevä virkamies. Esimerkiksi sisäisen valvonnan tehtävät kuuluisivat luontevasti tarkastajan toimenkuvaan.

Controller olisi niin ikään aluevankilan yhteisissä tehtävissä, erityisesti taloushallinnossa työskentelevä virkamies. Tämä voisi olla talousjohtajan tai taluspäällikön korvaava nimike.

Kamreeri olisi aluevankilan yhteisissä taloushallintotehtävissä tai vankilan taloushallinnossa tarvittava virkamies. Taloushallinnon eräiden tehtävien siirtyminen valtakunnalliseen palvelukeskukseen vähentää merkittävästi kamreerin perinteiseen toimenkuvaan kuuluvia tehtäviä aluevankilassa.

Virastosihteeri olisi aluevankilan eri osissa monipuolisissa toimistotehtävissä työskentelevä virkamies. Erityistä asiantuntemusta virastosihteeriltä edellytetään esimerkiksi muodollisen täytäntöönpanon, hallinnon, taloushallinnon ja sijoittajajaysikön tehtävissä.

Kiinteistöpäällikkö olisi aluevankilan yhteisissä tehtävissä työskentelevä virkamies, joka vastaisi aluevankilan toimitilojen hoidon ja ylläpitämisen kokonaisuudesta siltä osin kuin vastuu kuuluu aluevankilalle. Hän toimisi kiinteässä yhteistyössä Senaatti-Kiinteistöjen kanssa. Vaihtoehtoinen nimike voisi olla isännöitsijä.

Konepäällikkö toimisi vankilassa tehtäväalueenaan erityisesti LVI- ja / tai sähkölaitteiden toimivuudesta vastaaminen.

Kiinteistöhoitaja toimisi vankilassa huolehtien kiinteistöjen kunnosta ja siisteydestä. Hänen ohjattavanaan voi toimia vankeja. Tältä osin on siis kyse vangin kanssa tehtävästä lähityöstä. Yksi kiinteistöhoitajista voidaan määrätä laitoshuoltajien esimieheksi tai heidän esimiehenään voi toimia tähän tehtävään määrätty muu vankilan virkamies.

Ravitsemisesimies olisi vankilassa ruokahuollosta vastaava virkamies.

Keittäjä olisi vankilassa ruuanvalmistuksen ammattihenkilö. Hänen ohjattavanaan voi toimia vankeja. Tältä osin on siis kyse vangin kanssa tehtävästä lähityöstä.

Laitoshuoltaja olisi vankilan tilojen siisteydestä ja keittiön avustavista tehtävistä huolehtiva virkamies. Hänen ohjattavanaan voi toimia vankeja. Tältä osin on siis kyse vangin kanssa tehtävästä lähityöstä. Yksi laitoshuoltajista voidaan mää-

rätä laitoshuoltajien esimieheksi tai heidän esimiehenään voi toimia tähän tehtävään määrätty muu vankilan virkamies.

5. Aluevankilan henkilöstömitoitus

5.1. RAKE II –hankkeen henkilöstövaikutuskaavailut

RAKE II –hankkeessa selvitettiin aluevankilauudistuksen henkilöstövaikutuksia. Lähtökohtana on ollut se, että hankkeessa ei tavoitella henkilöstömäärän lisäämistä eikä vähentämistä. Sen sijaan tavoitteena on ollut henkilöstöressurssien uudelleenkohdentaminen: resurssien siirtäminen hallinnollisista tehtävistä vangin kanssa tehtävään lähityöhön. Hankkeen II vaiheessa otettiin henkilöstöressurssitarvekaavailuissa huomioon vankeuslain edellyttämän toiminnan sekä vankiluvun nousun aiheuttamat lisäressurssitarpeet.

RAKE II –hankkeessa päädyttiin toiminnan muutostekijöiden ja nousseen vankiluvun vaikutuksissa resurssitarpeisiin seuraaviin lukumääriin:

resurssitarvemuu- tos	vuosina 2006 – 2008, minimilaskelma (htv)	vuosina 2009 – 2011 (htv)	tavoitetila (htv)
vankiluvun nousun vaikutus	+ 125		+ 150
sijoittajyksiköiden toiminnan turvaaminen	+ 40		+ 70
tavoitteellisen toiminnan lisääminen	+ 35		+ 80
toteutettavissa sisäisin siirtoin	- 50	- 30	- 80
muutos yhteensä	+ 150		+ 220

Yllä oleva laskelma on tehty vuoden 2004 alun tilanteen mukaan. Siinä ei ole otettu huomioon palvelukeskusorganisaatioon siirtyviä resursseja.

Resursseihin kaavailtu 150 henkilötyövuoden lisäys merkitsisi päätymistä suhdelukuun 0,80 henkilökunta/vangit³. Tälläkään lukumäärällä ei vielä katettaisi vankeuslain mukaista täysimääräisesti järjestettyä tavoitteellista toimintaa eikä vankiluvun nousun synnyttämää henkilöstövajausta.

5.2. RAKE III –hankkeen henkilöstömitoituspäätökset

Keskeisenä tavoitteena RAKE -uudistuksessa on luoda edellytykset vankeuslain mukaiselle, aikaisempaa suunnitelmallisemmalle ja tavoitteellisemmalle vankeinhoitotyölle. Henkilöstövoimavaroja tulisi suunnata hallinto- ja muista tukitehtävistä lähityöhön vankien kanssa. Tämä edellyttää hallinto- ja muiden tukitehtävien keskittämistä aluevankilassa. Samaa tarkoitusta palvelee myös oikeusministeriön palvelukeskushanke.

³ Vankilukuoletama tässä laskelmassa on ollut 3600. Henkilökunnan määrä laskelmassa on ollut 2700.

Aluevankilan henkilöstömitoitusta on hahmoteltu käyttäen perustana aluevankilan toimintojen analyysia ja tehtävien jakautumista aluevankilan yhteisiin ja vankiloissa hoidettaviin tehtäviin. Koska aluevankilat poikkeavat toisistaan monissa suhteissa, niissä voidaan päätyä erilaisiin ratkaisuihin yhteisten tehtävien hoitamisen organisoinnissa. Keskeistä aluevankilakohtaisessa tehtävien organisoinnissa on lähityön edellytysten varmistaminen.

Aluevankilan henkilöstömitoitusta tarkasteltaessa aluevankilan henkilöstötarve on arvioitu erikseen henkilöstöryhmittäin. Kyse on laskennallisista, koko Vankeinhoitolaitosta koskevista arvioista, jossa erilaisia aluevankilakohtaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja tehtävien yhdistelymahdollisuuksia ei ole voitu ottaa huomioon.

Henkilöstötarvetta laskettaessa on käytetty seuraavaa henkilöstöryhmäjakoja:

- johto- ja hallintotehtävät
- lähityön esimiestehtävät
- lähityötehtävät
- toimitilatehtävät
- perushuoltotehtävät
- sijoittajaysikkötehtävät

Kutakin henkilöstöryhmää on tarkasteltu lähemmin sekä tehtävien luonteen että laskennallisen virkatarpeen näkökulmasta.

Aluevankilaa tarkastellaan kokonaisuutena. Lähtökohtana on pidetty sitä, että lähityötä palvelevat tuki- ja hallintotehtävät voidaan periaatteessa hoitaa keskitetysti. Keskitettyjenkin tehtävien hoitamisessa on useita vaihtoehtoja kaikkien keskitettyjen tehtävien hoitamisesta yhdessä aluevankilan hallintokeskuksessa tehtävien hoitamiseen jostakin vankilasta käsin koko aluevankilan osalta. Aluevankilat ovat toisiinsa verrattuna hyvin erilaisia kokonaisuuksia yksiköidensä lukumäärän ja koon ja myös maantieteellisten etäisyyksiensä suhteen. Näin ollen aluevankilan organisaatiossa voidaan päätyä toisistaan poikkeaviin ratkaisuihin tarkoituksenmukaisuus-, tehokkuus- ja taloudellisuussyistä. Muun muassa nämä seikat on pyritty ottamaan huomioon laskennallista virkatarvetta määriteltäessä.

Henkilöstömitoitusta arvioitaessa ei ole ollut käytettävissä tietoa suunnitelmista Rikosseuraamusviraston tehtävistä ja virkarakenteesta. Tästä syystä on lähdetty siitä, että aluevankilassa hoidetaan kaikki ne käytännön vankeinhoitotehtävät, jotka eivät edellytä valtakunnallista keskittämistä esimerkiksi tehokkuus- ja taloudellisuussyistä. Henkilöstömitoitukseen vaikuttaa myös se, missä määrin toimintansa aloittaneessa aluevankilassa nähdään tarkoituksenmukaiseksi turvautua palvelujen ostamiseen oman henkilöstön palkkaamisen sijasta.

5.3. Mitoituslaskelmien lähtökohdat

Tässä henkilöstömitoitustarkastelussa on otettu lähtökohdiksi ja varauksiksi seuraavat seikat:

- Vankeinhoitolaitoksen henkilöstömäärä on 1.3.2005 tilanteen mukaisesti 2514,
- mitoitustarkastelu on henkilöstöryhmä-, ei nimikekohtainen,
- tässä esitettävät nimikkeet ovat ehdotettuja uusia nimikkeitä, jotka liittyvät vankeuslakiesityksen mukaisiin, osin uusia toimintatapoja sisältäviin tehtäviin,

- mitoituksessa on tarkasteltu erikseen ympärivuorokautisesti tehtävää ja päiväsaikaan tehtävää lähityötä,
- vankimäärä on viime aikoina tapahtuneen vankiluvun nousun mukaisesti 3800 vankin keskivankiluku ja vankien tavoitteelliseksi osallistumisprosentti on 70,
- suljettuja vankiloita ja avolaitoksia ei ole tarkasteltu erikseen,
- esitettävät virkamääräarviot ovat laskennallisia ja koko Vankeinhoitolaitosta kuvaavia eli niissä ei ole otettu huomioon virkojen jakautumista aluevankiloihin eikä aluevankilakohtaisia rakenteellisia ja toiminnallisia eroja,
- virkamääräarvioissa ei ole otettu huomioon lomien ja muiden poissaolojen vaikutusta henkilökunnan ja vankien väliseen suhdeluun; tämä on jatkoselvityksissä ja – laskelmissa otettava huomioon,
- Rikosseuraamusvirastosta aluevankiloille siirtyviä virkoja ei ole otettu laskemissa huomioon, koska niiden määrää ei valmistelun tässä vaiheessa tiedetä,
- toimintorakenteen muutosta ei ole kyetty ottamaan laskelmissa huomioon sekä
- koska kyse on koko Vankeinhoitolaitosta koskevasta ja yleispiirteisestä laskelmasta, sen perusteella ei voida suoraan rakentaa vankilakohtaista henkilöstömitoitusta.

5.4. Johto ja hallinto

RAKE -hankkeen keskeinen tavoite – siirtää henkilöstöresursseja lähityöhön – on toteutettavissa muun muassa aluevankilan hallinnollisia toimia rationalisoimalla sekä hallintoa keventämällä. Vastaavasti organisaation sekä vastuusuhteiden selkeys edellyttää sitä, ettei hallinnollisia portaita eikä toiminnallisia sektoreita ole kovin monia.

Aluevankilan johto- ja hallintohenkilöstön tehtäviä pyritään keskittämään. Oikeusministeriön palvelukeskushanke merkitsee talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelutyypipisten tehtävien valtakunnallista keskittämistä. Työryhmän käytettävissä on ollut tieto siitä, että kysely halukuudesta siirtyä työskentelemään uudessa palvelukeskuksessa on lähetetty yhteensä 119 Vankeinhoitolaitoksen vankiloissa työskentelevälle virkamiehelle. Kyselyn saaneet ovat olleet sellaisia virkamiehiä, jotka hoitavat tehtäviä, jotka joko kokonaan tai osaksi siirtyvät palvelukeskuksen hoidettaviksi. Työryhmän määräajan kuluessa tietoa palvelukeskuksen todella siirtyvistä virkamiehistä ei ole ollut saatavilla. Näin ollen palvelukeskuksen perustamisen vaikutusta hallintovirkojen vapautumiseen muihin tehtäviin ei ole ollut edellytyksiä arvioida.

Palvelukeskuksen perustamisen ohella aluevankilan tasolla on toteutettavissa hallinnollisten tehtävien keskittämistä. Lähtökohtana on pidetty sitä, että lähityötä palvelevat hallintotehtävät voidaan periaatteessa hoitaa keskitetysti. Keskitettyjen tehtävien hoitamisessa on useita vaihtoehtoja kaikkien keskitettyjen tehtävien hoitamisesta yhdessä aluevankilan yhteisissä palveluissa tehtävien hoitamiseen jostakin vankilasta käsin koko aluevankilan osalta. Aluevankilan organisaatiossa voidaan päätyä toisistaan poikkeaviin ratkaisuihin tarkoituksenmukaisuus-, tehokkuus- ja taloudellisuussyistä. Koska tässä esitettävät arviot koskevat koko Vankeinhoitolaitosta, ei erilaisten aluevankilakohtaisten ratkaisuvaihtoehtojen vaikutuksia henkilöstömäärään ole arvioitu.

Maaliskuun 2005 alun tilanteen mukaan Vankeinhoitolaitoksessa oli 320 johtoon ja hallintoon kuuluvaa virkaa.

Johdon ja hallinnon mitoitusperusteet:

Nimike	Lukumäärä, mitoitusperuste	Erityisiä huomioita
aluevankilan johtaja	1/aluevankila	
sijoittajayksikön johtaja	1/aluevankila	
- hallintojohtaja - talousjohtaja - hallintopäällikkö - taluspäällikkö - turvallisuuspäällikkö - apulaisjohtaja	1 - 3/ aluevankila	Suurissa (yli 500 vankipaikan aluevankiloissa) voisi olla hallinto- ja /tai talousjohtaja. Tällöin ei tarvittaisi hallinto- eikä taluspäällikköä. Hallinto- ja /tai taluspäällikkö olisi keski suurten (400 – 500 vankipaikkaa) aluevankiloiden hallinnosta ja /tai taloushallinnosta vastaavien virkamiesten nimike. Turvallisuuspäällikkö olisi ainakin suurten ja keski suurten aluevankiloiden turvallisuustehtävien asiantuntija ja koordinoija. Pienissä aluevankiloissa (alle 400 vankipaikkaa) hallinnon, taloushallinnon ja turvallisuuden tehtävät voisivat olla apulaisjohtajan tehtävinä. Apulaisjohtaja olisi siis eräänlainen yhdistetty nimike.
täytäntöönpanopäällikkö	1/aluevankila	Pienissä aluevankiloissa tähän tehtävään voi liittyä myös aluevankilan oikeudellisia ja muita vaativia valmistelutehtäviä.
notaari	noin 1/200 vankipaikkaa	
virastosihteerit	noin 1/60 vankipaikkaa	
controller	1/ iso ja keski suuri aluevankila	Pienemmissä aluevankiloissa tehtävä voi kuulua esimerkiksi taluspäällikölle
lakimies, tarkastaja, erityissuunnittelija	1 – 3 /aluevankila	Kyse on vaativista selvitys- ja valmistelutehtävistä
kiinteistöpäällikkö	1/ iso ja keski suuri aluevankila	Pohjois-Suomessa ja ehkä Kaakkois-Suomessa voisi olla yhdistettynä apulaisjohtajan tai hallintopäällikön tehtäviin
vankilan johtaja	1/vankila	
apulaisjohtaja (vankilassa)	2/suljettu vankila, 1/avovankila	
osastonjohtaja	1/erillinen yksikkö	Maantieteellisesti tai toiminnallisesti erillisessä yksikössä

Edellä olevan mitoituslaskelman mukaan aluevankiloiden laskennallinen johto- ja hallinto henkilöstön **virkatarve on yhteensä noin 180 – 200**. Näin ollen **siirtomahdollisuus lähi-työhön on 120 – 140** henkilötyövuotta.

5.5. Lähityön esimiestehtävät

Lähityön esimiehen nimike on vankeinhoitoesimies. Tässä tarkoitettut esimiestehtävät voivat olla:

- vangin rangaistusajan suunnitelman toteuttamisesta vastaamista,
- vankien asumisesta tai vangeille järjestettävien toimintojen tietystä osuudesta vastaamista (esimerkiksi tietystä asunto-osastosta, työalasta, työhuoneesta, toimintaohjelmasta vastaaminen).

Vankeuslaki edellyttää, että rangaistusajan suunnitelman seuraamistehtävään määrätään tietty virkamies. Seuraamisvastuuta on RAKE -työssä ajateltu syvennettävän rangaistusajan suunnitelman toteuttamisesta vastaamiseksi. Edellä tässä raportissa (luvussa III, kohdassa 3) on kerrottu kolmesta vaihtoehdosta järjestää rangaistusajan suunnitelmasta vastaamistehtävä. Tässä esitettävässä mitoituksessa on lähdetty siitä, että suunnitelmasta vastaava virkamies olisi vankeinhoitoesimies. Jos vastuuhenkilö on joku muu virkamies kuin vankeinhoitoesimies (esimerkiksi apulaisjohtaja, sosiaalityöntekijä, psykologi tai johtajan erikseen määräämä virkamies), vastuutehtävän aiheuttama lisätyö otettaneen ensisijassa huomioon vankilan sisäisessä tehtävien jaossa, ei siis suoranaisesti juuri kyseiseen ammattiryhmään liittyvänä henkilöstölisäyksenä.

Vastuu rangaistusajan suunnitelman toteutumisesta edellyttää vastuuhenkilön toimivan yhteistyössä erityisesti sijoittajayksikön ja vankilan muiden lähityötä tekevien virkamiesten kanssa. Erityisen vangin asioista vastaavan tiimin vankeinhoitoesimies kokoaa niistä lähityötä tekevästä virkamiehistä, jotka ohjaavat ja valvovat niitä vankeja, joiden rangaistusajan suunnitelmasta kyseinen vankeinhoitoesimies on vastuussa. Rangaistusajan suunnitelman toteutumisesta vastaaminen tarkoittaa muun muassa sitä, että virkamies perehtyy vangin rangaistusajan suunnitelmaan, omalta osaltaan motivoi vankia noudattamaan suunnitelmaa, vastaa käytännön ratkaisuista rangaistusajan suunnitelman toteuttamisessa, tekee tarvittavat tarkennukset ja muutosesitykset suunnitelmaan keskusteluaan kyseisen vangin asioita hoitavan tiimin kanssa, ohjaa lähityöntekijöitä vankeusprosessin eteenpäinviemiseksi suunnitelman mukaisesti, esittelee vankia koskevia yksittäispäätöksiä sekä toimii yhteistyössä Kriminaalihuoltolaitoksen ja muiden yhteistyöviranomaisten ja vangin lähipiirin kanssa. Koska rangaistusajan suunnitelman vastuuhenkilön tehtävät ovat vaativat, työryhmä on arvioinut, että yksi vankeinhoitoesimies voi samanaikaisesti vastata enintään 30 rangaistusajan suunnitelmasta. Lisäksi asunto-osaston esimiehenä toimivalla vankeinhoitoesimiehellä olisi alaisinaan osastolla työskentelevät lähityötä tekevät virkamiehet.

Nykyisin valvonnan esimiestehtävissä toimivien virkamiesten työajasta on arvioitu noin 60 %:n sijoittuvan arkipäiväaikaan. Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta edellyttää, että vankeinhoitoesimiehen työaika ajoittuu pääosin päiväsaikaan. Pääosa vankien rangaistusajan suunnitelmien toteuttamiseen liittyvistä tehtävistä tehdään päiväsaikaan. Siltä osin kuin rangaistusajan suunnitelmaa toteutetaan iltapäiväaikaan, toteutuksen käytännön toimenpiteet ovat lähityötä tekevien virkamiesten tehtävinä ja vankeinhoitoesimies saa toimenpiteistä tiedon.

Maaliskuun 2005 alun tilanteen mukaan Vankeinhoitolaitoksessa oli 221 lähityön esimiestehtäviin kuuluvaa virkaa (apulaisvartiopäälliköt, ylivartijat, ylityönjohtajat, tilanhoitajat, ylifaktori).

Lähityön esimiestehtävien mitoitusperusteet:

Nimike	Lukumäärä, mitoitusperuste	Erityisiä huomioita
vankeinhoitoesimies	1/30 rangaistusajan suunnitelmaa eli vankia	Työryhmä on arvioinut lähityön esimiestarvetta nimenomaan rangaistusajan suunnitelmien vastaamisen kannalta.

Edellä olevan mitoituslaskelman mukaan aluevankiloiden laskennallinen lähityön esimiesten **virkatarve on yhteensä noin 130**. Erotukseksi jäävää noin **90 henkilötyövuotta** säilyisi edelleen eritasoisissa lähityön esimiestehtävissä tai lähityötehtävissä.

5.6. Lähityötehtävät

Lähityön nimikkeitä ovat erityisohjaaja, työnjohtaja ja vartija sekä erityisasiantuntemusnimikkeinä lehtori, opinto-ohjaaja, pastori, psykologi ja sosiaalityöntekijä.

Lähityön henkilöstön määrää arvioitaessa on käytetty apuna kolmen vankilan (Riihimäen, Mikkelin ja Vilppulan vankilat) nykyisiä lähityötehtävissä toimivien virkamiesten määriä. Tässä yhteydessä on selvitetty muun muassa erityisesti valvontahenkilökunnan työpanoksen jakautuminen vuorokauden ja viikon eri ajoille. Selvityksessä todettiin, että nykyisin enintään 60 % vartijoiden yhteenlasketusta työajasta sijoittuu arkipäiväaikaan (kello 8 – 16 liukumat huomioon ottaen).

Pohdittaessa aluevankilan lähityötä tekevän henkilöstön määrää olennainen seikka on tehtävän työn ajoittuminen päiväsaikaan tai ilta- ja yöaikaan. Tässä yhteydessä tarkastelu on jaettu nimenomaan päivätyötä tekeviin ja muina aikoina työskenteleviin virkamiehiin. Mitoituslaskelmassa painotus on vankien toiminta-ajassa eli päiväsaajassa. Näin ollen tässä yhteydessä ei lasketa muuta kuin päivätyössä olevat.

Päiväsaikaan työskentelevät vartijat ovat tämän laskelman ulkopuolella, koska ei voida tarkkaan laskea, mikä osa vartijan päivätyöstä on vankien ohjausta. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö valvontahenkilöstö toimisi vankiryhmien ohjaajina. Vartijat voivat edelleen ohjata vankiryhmiä. Tosin vuorotyöjärjestelyt vaikeuttavat pitkäjänteisen ohjaustyön toteuttamista. Työryhmän työssä ei ole myöskään erikseen selvitetty nykyistä valvontahenkilöstön resurssivajetta, joka on todettu Rikosseuraamusviraston julkaisemattomassa tilastossa *jaksotyötä tekeville kertyneet lisä- ja ylityöt vuosina 2003 ja 2004*. Tämän tilaston mukaan henkilötyövuosina lisä- ja ylityöt ovat suuruudeltaan 87 henkilötyövuotta. Työaikajärjestelyjä ja niihin liittyen myös resurssivajetta on selvittänyt myös talvella 2005 työnsä päättänyt työaikatyöryhmä.

Erityisohjaajan, työnjohtajan ja vartijan tekemän, toimintojen ohjausta sisältävän lähityön mitoituksen perustana on: **yhden toimintoja ohjaavan virkamiehen ohjattavana on 6 vankin ryhmä**. Tämä suhdelukuarvio perustuu Rikosseuraamusviraston laskelmiin sekä eri vankiloista saatuihin tietoihin ja tarvearvioihin.

Erityisasiantuntemuslähityö voi olla aluevankilassa eri tavoin keskitettyä. Esimerkiksi opinto-ohjaaja voi olla usean vankilan yhteinen. Kyse on kuitenkin lähityöstä, jota tehdään nimenomaan vankilassa.

Päiväsaikaan tehtävän lähityön mitoitusperusteet:

Nimike	Lukumäärä, mitoitusperuste	Erityisiä huomioita
- erityisohjaaja - työnjohtaja (- vartija)	-1 / 6 toimintoihin osallistuvaa vankia	Laskelmassa ei ole otettu huomioon toimintoihin osallistumattomien vankien valvontaa. Laskelmassa ei kyetä ottamaan huomioon sitä, miten ryhmän ohjaaminen vaikuttaa valvontahenkilöstön työhön.
lehtori, opinto-ohjaaja, pastori, psykologi, sosiaalityöntekijä	1/40 vankia	Laskelma ei kuvaa kovin hyvin lehtoreiden tilannetta. Käytännössä lehtorit tekevät osin työnjohdollisia tehtäviä.

Edellä olevan mitoituslaskelman mukaan päivätyössä olevan ohjaavan henkilökunnan **virka-tarve on yhteensä noin 440**. Tällä hetkellä mainituissa tehtävissä työskentelee **296** virkamiestä. Näin ollen lisätarve on **144 henkilötövuotta**. Se, että vartijat tekevät myös lähityötä, on otettava lopullisessa aluevankilakohtaisessa henkilöstölaskelmassa huomioon. Aluevankilat -työryhmä ei ole arvioinut vartijahenkilöstön tarvetta. Se, miten 144 henkilötövuoden lisätarve kohdennetaan, riippuu suurelta osaltaan lähityöhenkilöstön tehtävien painotuksista kyseisessä vankilassa.

Tässä tarkoitetun erityisasiantuntemushenkilöstön määrä on nykyisin **94** virkamiestä. Tällä lukumäärällä saadaan 3800 vangin osalta mitoitusperusteeksi 1/40. Sijoittajayksikkötoiminta merkinnee eräältä osalta näiden tehtävien keskittämistä ja siitä saatavia hyötyjä. Toisaalta vankeuslain edellyttämät vapauttamiseen liittyvät tehtävät saattavat edellyttää tämän henkilöstön määrän lisäämistä. Sijoittajayksikkötoiminnan vakiinnuttua selvitetään erityisasiantuntemushenkilökunnan määrällinen tarve.

5.7. Toimitilatehtävät

Maaliskuun 2005 alun tilanteen mukaan Vankeinhoitolaitoksessa oli 32 toimitilojen ja tekniseen huoltoon ja kunnossapitoon liittyviin tehtäviin kuuluvaa virkaa.

Työryhmä ei ole arvioinut toimitilahenkilöstön virkamäärää ja –rakennetta siitä syystä, että työryhmä ehdottaa selvitettävän erilaisia toimitilajärjestelyjä, esimerkiksi siirtymistä kokonaisvuokrajärjestelmään.

5.8. Perushuoltotehtävät

Perushuoltotehtäviin kuuluvat siivous-, keittiö- sekä eräät muut taloushuollon tehtävät. Perushuollon nimikkeet ovat ravitsemisesimies, keittäjä, vastaava laitoshuoltaja ja laitoshuoltaja. Perushuoltotehtäviin liittyy vankien ohjaustehtäviä. Siltä osin on kyse lähityöstä. Mitoituslaskelmassa ei kuitenkaan eroteta perushuollon henkilöstöresursseista lähityöosuutta.

Aluevankilauudistuksella ei ole olennaisia vaikutuksia perushuollossa tarvittaviin resursseihin.

5.9. Sijoittajayksikkötehtävät

Vankeuslakiehdotuksen keskeinen uudistus on sijoittajayksikkötoiminnan kehittäminen. Sijoittajayksikössä tehtävä rangaistusajan suunnitelma on olennainen väline vankeuden tavoitteiden saavuttamisessa. On välttämätöntä, että sijoittajayksikkö pystytään resursoimaan asianmukaisesti heti toiminnan käynnistyessä. Sijoittajayksikkötoimintaan panostaminen merkitsee aikaisempaa suunnitelmallisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa täytäntöönpanona.

Sijoittajayksikössä työskentelevät johtaja, erikoissuunnittelijat ja virastosihteerit. Sijoittajayksikössä työskentelevän henkilöstön työpanoksen lisäksi sijoittajayksiköllä on käytettävissään aluevankilan muun ja terveydenhuoltoyksikön henkilökunnan työpanos siinä määrin kuin aluevankilan johtaja päättää. Välttämättä sijoittajayksikkö tarvitsee ainakin täytäntöönpanon, turvallisuuden ja terveydenhuollon henkilöstön asiantuntemusta.

Olennainen sijoittajayksikön laskennalliseen henkilöstömäärään vaikuttava seikka on laadittavien rangaistusajan suunnitelmien tarkkuustaso. Tämä asia on erikseen selvitettävänä muun muassa vankeusasetuksen valmistelutyössä.

Sijoittajayksikön johtajaa on käsitelty yllä johdon ja hallinnon kohdalla. Johtaja osallistuu johtamistehtävänsä ohella käytännön suunnittelutoimintaan.

Alla oleva sijoittajayksikön henkilöstömäärälaskelma perustuu RAKE II –hankkeessa tehtyihin laskelmiin ja selvityksiin: kattavan arvioinnin ja rangaistusajan suunnitelman tekemiseen käytetään työaikaa 1 – 3 päivää rangaistuksen pituudesta ja vangin yksilöllisistä tarpeista riippuen. Keskimäärin suunnitelman laatimiseen kuluu kaksi työpäivää. Rangaistusajan suunnitelmien seurantaan kuluu keskimäärin puoli työpäivää yhtä suunnitelmaa kohden. Yksi virkamies vastaisi noin 90 vangin vankeusprosessin hallinnasta.

Sijoittajayksikön mitoitusperusteet:

Nimike	Lukumäärä, mitoitusperuste	Erityisiä huomioita
erikoissuunnittelija	1 / 90 aluevankilaan vuosittain saapuvaa vankia	Asiantuntemusalueinaan voivat olla sosiaalityö ja perheasiat, terveydentila, päihdetyö, vankeinhoito, turvallisuus, koulutus, käyttäytymistieteet ja työelämä. Mitoituksessa otettu huomioon myös suunnitelmien seurantaan liittyvät tehtävät.
virastosihteeri	1/ 450 aluevankilaan vuosittain saapuvaa vankia	

Edellä olevan mitoituslaskelman mukaan sijoittajayksiköiden virkatarpeen arvioidaan olevan noin **100**.

5.10. Yhteenveto

RAKE -hankkeen keskeinen tavoite on siirtää henkilöstöresursseja vangin kanssa tehtävään lähityöhön sekä omalta osaltaan turvata sijoittajayksikkötoiminnan riittävät resurssit. Nämä siirrot toteutetaan hallinnollisia tehtäviä keskittämällä ja rationalisoimalla. Yllä olevilla laskelmilla osoitetaan koko Vankeinhoitolaitosta koskien, mistä tehtävistä virkasiirtoja on toteutettavissa ja mitkä toiminnot selvimminkin tarvitsevat lisäresursseja. Laskelma on erittäin alustava ja varsin yleispiirteinen. Tarkemman ja eri aluevankilat ja erilaiset laitostyypit huomioon ottavan mitoituskaskelman tekeminen RAKE -työn jatkovaiheissa on tärkeää.

Edellä olevat laskelmat ovat tiivistettävissä seuraavaan taulukkoon:

henkilöstöryhmä	virkamäärä 1.3.2005	RAKE III:ssa las- kettu tarve	erotus	huomattavaa
johto ja hallinto	320	180 - 200	120 – 140	sisältää PALVOon siirtyvät virat
lähityön esimiehisuus (vankeinhoitoesimies)	221	130	91	vierieissää sarakkeessa tarkoitettut 90 virkaa tarvitaan edelleen ympärivuorokautisissa valvonnan ja ohjauksen esimies- ja muissa tehtävissä
päiväsaikaan tehtävä lähityö (muut kuin vartijat)	296	440	- 144	
lähityön erityisasiantuntijat	94	94	0	
sijoittajayksikkö		100	- 100	nykyisten sijoittajayksikköiden virkamääriä ei ole laskettu

Vartijoiden, toimitilahenkilöstön ja perushuollon henkilöstön osalta ei ole esitetty muutoksia.

Työryhmä on laatinut koko Vankeinhoitolaitosta koskevan, henkilöstöryhmäkohtaisen, alustavan mitoituskaskelman, jonka perustana ovat muun muassa 3800 vangin keskivankiluku sekä vankien tavoitteellinen osallistumisprosentti 70. Tehtävien siirtomahdollisuuden johto- ja hallintotehtävistä on arvioitu vastaavan 120 – 140 henkilötyövuotta. Päiväaikana tapahtuvan lähityön (vankien ohjaus ja valvonta) esimiestehtävien tarve on arvioitu laskennallisesti noin 130 henkilötyövuodeksi. Nykyisin valvonnan esimiestehtävissä toimivista on arvioitu olevan edelleen noin 90 henkilötyövuoden verran käytettävissä eritasoisissa, lähityön vastuutehtävissä tai lähityötehtävissä. Päivätyössä toimivan, vankien ohjauksesta huolehtivan henkilökunnan lisätarve on arvioitu noin 140 henkilötyövuodeksi. Sijoittajayksikköiden virkatarve on arvioitu noin 100 henkilötyövuodeksi.

V LUKU: PÄÄTÖKSENTEKO

1. Yleistä

Organisaatio on olemassa tietyn tehtävän tekemistä varten. Organisaatiossa tehtäviä tekevät yksittäiset henkilöt. Organisaatio koostuu henkilöistä ja toisaalta henkilöt muodostavat organisaation. Organisaatiota koskevat säännökset määräävät, mikä on kunkin henkilön asema ja tehtävät organisaatiossa. Merkittävä osa organisaation tehtävistä on niin kutsuttua tosiasiallista toimintaa. Sen lisäksi organisaatioon toimintaan kuuluu selkeästi määritelty päätöksenteko. Päätöksentekotoimivaltaa kuvaamalla kuvataan myös organisaatiota, sen tehtäviä ja sisäistä hierarkiaa. Tästä syystä tässä raportissa käsitellään aluevankilan päätöksentekotoimivaltaa sellaisena kuin se on ehdotetuissa vankeuslakiesityksessä ja tutkintavankeuslakiesityksessä. Henkilökuntaa koskevasta päätöksentekotoimivallasta on pääosin säädetty rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa laissa.

2. Päätöksentekotoimivallan siirtäminen mahdollisimman lähelle päätöksenteon kohdetta

Vankeinhoitolaitoksessa on viimeaikaisten säädösmuutosten yhteydessä jonkin verran siirretty yksittäistä henkilöä – sekä virkamiehiä että vankeja – koskevaa päätöksentekotoimivaltaa organisaatiossa alaspäin. Näillä toimenpiteillä on toteutettu valtion hallinnon periaatetta siirtää ratkaisuvalltaa mahdollisimman lähelle päätöksenteon kohdetta. Tätä tavoitetta on perusteltu muun muassa sillä, että asiat tulisi ratkaista sillä hierarkkisella tasolla, jolla päätöksenteon kohde tunnetaan. Toimivallan siirtoa on perusteltu myös tulohajauksen toimivuuden varmistamisella: siellä, missä on vastuu asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta, tulee olla myös tosiasialliset keinot vaikuttaa asioihin. Vankeinhoitolaitoksessa tämä on tarkoittanut erityisesti yksittäisten vankien erilaisia hakemuksia että henkilökunnan nimittämispäätöksiä koskevan toimivallan siirtämistä keskusvirastosta vankilaan.

Vankeuslaki- ja tutkintavankeuslakiesityksissä sekä RAKE -hankkeen säädösmuutosehdotuksissa on tavoitteena toteuttaa päätösvallan olennainen siirtäminen tosiasiallisen toiminnan tasolle. Kyse ei ole ainoastaan toimivallan delegoimisesta keskusvirastosta aluevankilalle ja sen eri yksiköille, vaan toimivaltaa pyritään siirtämään laitosten johtajilta alaisilleen virkamiehille.

3. Vankia koskeva päätöksentekotoimivalta vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa

Seuraavassa käsitellään yksittäistä vankia ja tutkintavankia koskeva aluevankilalle kuuluva päätöksentekotoimivalta vankeuslakiesityksen ja tutkintavankeuslakiesityksen mukaisesti. Käsittelyssä päätöksentekotoimivalta on jaettu viiteen ryhmään:

1. aluevankilan johtajalle kuuluva päätöksentekotoimivalta;
2. sijoittajayksikön tai vankilan johtajalle kuuluvan päätöksentekotoimivalta, jota ei voi siirtää alaiselle virkamiehelle;
3. sijoittajayksikön tai vankilan johtajalle kuuluva päätöksentekotoimivalta, joka voidaan siirtää laissa todetuille alaisille virkamiehille;
4. vankilan täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle, apulaisjohtajalle tai osastonjohtajalle suoraan lain säännöksen nojalla kuuluva päätöksentekotoimivalta sekä

5. lähityön esimiehelle eli vankeinhoitoesimiehelle suoraan lain säännöksen nojalla kuuluva päätöksentekotoimivalta.

Päätöksentekoa tarkastellaan myös tehtäväkokonaisuuksittain. Käsittelyjärjestys on lakiesitysten mukainen ja siinä määrin vankeusprosessia etenemisvaiheissaan kuvaava kuin säädösten kirjoittamisessa on mahdollista tehdä. Käsittely ei ole yksityiskohtainen, vaan sillä pyritään kuvaamaan, minkä tasoiset ja minkä toiminnallisen osan virkamiehet ovat toimivaltaisia toimimaan vankeuden ja tutkintavankeuden missäkin vaiheessa.

Päätöksentekotoimivallan yksityiskohtainen käsittely virkamiehittäin on kirjoitettu tämän raportin liitteenä olevaan aluevankilan mallityöjärjestykseen.

Lakiesitykset eivät sisällä yksityiskohtaisia säännöksiä päätöksenteon valmistelusta eikä esittelyä. Niistä määrätään työjärjestyksessä. Seuraavassa päätösluettelossa olevat maininnat asioiden esittelijöistä ovat siis peräisin aluevankilan mallityöjärjestyksestä.

Vankeuslakiesityksessä on ehdotettu säädettäväksi perustuslain vaatimusten mukaisesti yksityiskohtaisesti siitä, ketkä aluevankilan virkamiehet ovat toimivaltaisia tekemään laissa säädettyjä, osin hyvin ankarastikin yksittäisen henkilön oikeusasemaan puuttuvia ratkaisuja. Vankeuslakiesityksen 1 luvun 8 §:n 1 momentissa on 9-kohtainen päätösvaltuutus, jonka kohdissa 4 – 8 päätösvaltaa käyttäviä virkamiehiä ei ole nimikkeittäin määritetty. Lakiesityksessä on näiltä osin käytetty tehtävien luonnehdinnan tasoista määrittelyä. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että virkanimikkeistä säädettäisiin tarkemmin rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa asetuksessa. RAKE 3 / aluevankilat –työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti määritellyt virkanimikkeet. Asiaa on käsitelty edellä raportin 4 luvussa.

Alla todetaan päätöksentekotoimivallan jakautuminen aluevankilassa vankeuslakielakiesityksen mukaan. Tutkintavankeuslakiesityksessä päätöksentekotoimivalta jakautuu samalla tavalla.

Aluevankilan johtaja:

- vahvistaa varmuusosaston päiväjärjestyksen (5:5)
- vahvistaa vankilan järjestyssäännön (15:1)
- ratkaisee oikaisuvaatimuksen (20:11)

Sijoittajayksikön johtaja päättää:

- rangaistusajan suunnitelmasta ja vangin sijoittamisesta vankilaan (4:6 – 9)
- vangin lapsen ottamisesta vankilaan (4:10)
- valvottuun koevapauteen sijoittamisesta ja sen peruuttamisesta (RL 2 C:8)

Tässä todetuissa asioissa sijoittajayksikön johtaja **ei voi siirtää** päätösvaltaa alaisilleen virkamiehille.

Vankilan johtaja:

- vahvistaa osastojen päiväjärjestyksen (5:1, 3, 4 ja 8)
- päättää vangin lähettämisestä tilapäiseen hoitoon tai tutkimukseen vankilan ulkopuolella (10:2)

- päättää luvan myöntämisestä sähköiseen viestintään (12:9)
- päättää tapaamiskiellosta (13:6)
- päättää vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuina pitämisestä (15:1)
- päättää kurinpitorangeistuksesta (15 luku)
- päättää henkilönkatsastuksesta (16:6)
- päättää kiinni otetun henkilön säilössä pitämisestä (17:6)
- päättää vangin erillään pitämisestä (18:5)
- päättää ehdonalaisesta vapauttamisesta (RL 2 C:5), ehdonalaisen vapauttamisen lykkäämisestä (RL 2 C:9,1), ehdonalaisen vapauden valvontaan asettamisesta (ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 4 §) sekä valvotun koevapauden rikkomisen seuraamuksista (RL 2 C:8)

Tässä todetuissa asioissa vankilan johtaja **ei voi siirtää** päätösvaltaa alaisilleen virkamiehille.

Sijoittajayksikön johtaja päättää:

- vangin siirtämisestä aluevankilassa (6:1 – 3)

Tässä todetuissa asioissa sijoittajayksikön johtaja **voi siirtää** päätösvaltaa vankilan johtajille.

Vankilan johtaja päättää:

- perushuoltoon ja asumiseen liittyvistä asioista (7 luku), näitä ovat esimerkiksi ulkoilun epääminen ja omien vaatteiden käytön rajoittaminen
- toimintaan osallistumisesta (8 luku)
- rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille sekä toiminta- tai käyttörahan suorittamatta jättämisestä (9:4 ja 8)
- luvan myöntämisestä vankilan ulkopuolisille tahoille järjestää vankilassa vapaa-ajantoimintaa (11:1,2) ja vankien kokoontumiselle (11:7)
- valvomattomasta tapaamisesta (13:3)
- poistumisluvasta, sen peruuttamisesta ja aikaistamisesta (14 luku)
- erityistarkastuksesta (16:5)

Tässä todetuissa asioissa vankilan johtaja **voi siirtää** päätösvaltaa täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle (täytäntöönpanopäällikkö), vankilan toimintojen järjestämisestä vastaavalle virkamiehelle (apulaisjohtaja), vankilan järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaavalle virkamiehelle (apulaisjohtaja) tai ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimivalle virkamiehelle (vankeinhoitoesimies).

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies eli täytäntöönpanopäällikkö päättää suoraan lain säännöksen nojalla:

- sakon muuntorangeistuksen maksuajasta vankilassa (3:7)
- rangaistusajaksi lukemisesta (3:7)

Vankilan toimintojen järjestämisestä vastaava virkamies tai ***vankilan järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaava virkamies*** eli apulaisjohtaja päättää suoraan lain säännöksen nojalla:

- osastolle sijoittamisesta (5:1)
- postilähetyksen tai viestin lukemisesta, pidättämisestä ja jäljentämisestä sekä puhe-
lun kuuntelemisesta ja tallentamisesta (12:2, 5 ja 7)
- muistutuksesta, järjestysrikkomuksen selvittämisestä ja vangin pitämisestä erillään
selvittämisen aikana (15 luku)
- tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta (18:3 ja 4)

Lähityön esimies eli *vankeinhoitoesimies* päättää suoraan lain nojalla:

- omaisuuden hallussapidosta (9:1)
- postilähetyksen tarkastamisesta (12:1)
- erityisvalvotusta tapaamisesta ja tapaamisen epäämisestä (13:4)
- turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihitteettömyyden valvonnasta (16:3,
4 ja 7)
- turvatarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä (paitsi ellei asia siedä viivytys-
tä; 17:1 ja 2) sekä tapaajan henkilöntarkastuksesta ja vankilasta poistamisesta (17: 3
ja 5)
- kahlehtimisesta (18:2)

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon etenemisen kannalta voidaan päätöksentekotoimival-
lan jakautumisesta yleispiirteisesti todeta seuraavaa.

- *Täytäntöönpanon aloittamisessa ja rangaistusajaksi lukemisessa* päätöksentekotoi-
mivalta kuuluu täytäntöönpanopäällikölle, jolle asioita esittelee pääosin notaari.
Näihin tehtäviin liittyvät tosiasialliset toimenpiteet, kuten rangaistusaikojen laske-
miset, tekee notaari tai virastosihiteeri.
- *Saapumisessa vankilaan, rangaistusajan suunnittelussa ja sijoittamisessa vankilaan*
pätöksentekotoimivalta kuuluu sijoittajayksikön johtajalle, jolle asioita esittelee
pääosin erikoissuunnittelija.
- *Sijoittamisessa vankilassa* päätöksentekotoimivalta kuuluu apulaisjohtajalle. Esitte-
lijänä toimii vankeinhoitoesimies.
- *Siirtämisestä aluevankilassa* päättää sijoittajayksikön johtaja (tai vankilan johtaja).
Esittelijänä toimii erikoissuunnittelija. *Siirtämisestä toiseen aluevankilaan* päättää
sijoittajayksikön johtaja vastaanottajasijoittajayksikön johtajan suostumuksella.
- *Perushuoltoon ja asumiseen* liittyvissä asioissa päätöksentekotoimivalta kuuluu
vankilan johtajalle tai hänen määräämälleen apulaisjohtajalle. Esittelijänä toimii joh-
tajalle apulaisjohtaja ja apulaisjohtajalle vankeinhoitoesimies. Näihin tehtäviin liit-
tyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, erityisohjaaja,
vartija tai työnjohtaja.
- *Toimintaan osallistumisesta* päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä vanki-
lan toimintojen järjestämisestä vastaava virkamies eli apulaisjohtaja. Esittelijänä
toimii johtajalle apulaisjohtaja ja apulaisjohtajalle vankeinhoitoesimies. Näihin teh-
täviin liittyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, eri-
tyisohjaaja, vartija tai työnjohtaja.
- *Vangin omaisuutta ja tuloja* koskeva päätöksentekotoimivalta kuuluu tavanomaisis-
sa asioissa vankeinhoitoesimiehelle. Asian tosiasiallisen toiminnan luonteen perus-
teella ei tarvita esittelymenettelyä. Pokkeuksellisemmissä asioissa päätöksen tekee
vankilan johtaja tai apulaisjohtaja. Näitä asioita ovat rahan toimittaminen vankilan
ulkopuolelle tai toiselle vangille sekä toiminta- ja käyttörahan suorittamatta jättämi-
nen. Esittelijänä toimii johtajalle apulaisjohtaja ja apulaisjohtajalle vankeinhoi-
toesimies.

- *Vapaa-ajan ja uskonnollisiin tilaisuuksiin* liittyvistä rajoituksista päättää vankeinhoitoesimies (paitsi jos asia ei siedä viivytystä). Asian tosiasiallisen toiminnan luonteen perusteella ei tarvita esittelymenettelyä. Vapaa-aikaan liittyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, erityisohjaaja, vartija tai työnjohtaja.
- *Vangin kirjeenvaihdon ja puhelinliikenteen valvonnasta* päättää järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaava apulaisjohtaja (lukeminen, pidättäminen, jäljentäminen, kuunteleminen ja tallentaminen) vankeinhoitoesimiehen esityksestä sekä vankeinhoitoesimies (postilähetysten tarkastaminen) ilman esittelyä. Kirjeenvaihtoon ja puhelimen käyttöön liittyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, erityisohjaaja, vartija tai työnjohtaja.
- *Tapaamisiin* liittyvistä asioista päättää: tapaamiskiellosta vankilan johtaja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä, erityisvalvotusta tapaamisesta ja tapaamisen epäämisestä vankeinhoitoesimies ilman esittelyä ja valvomattomasta tapaamisesta vankilan johtaja apulaisjohtajan esittelystä tai määräämänsä apulaisjohtaja vankeinhoitoesimiehen esittelystä. Tapaamisiin liittyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, erityisohjaaja, vartija tai työnjohtaja.
- *Poistumisluvista* päättää vankilan johtaja apulaisjohtajan esityksestä tai määräämänsä apulaisjohtaja vankeinhoitoesimiehen esityksestä.
- *Vankilan järjestykseen* liittyvä päätöksentekotoimivalta jakautuu seuraavasti: vankilan järjestyssäännön vahvistaa aluevankilan johtaja vankilan johtajan esityksestä ja vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuina pitämisestä päättää vankilan johtaja järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä. Vankilan järjestykseen ja valvontaan liittyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, erityisohjaaja, vartija tai työnjohtaja.
- *Kurinpitorangaistuksesta* päättää vankilan johtaja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä. *Muistutuksesta, järjestyksirikkomuksen selvittämisestä ja vangin pitämisestä erillään selvittämisen aikana* (paitsi jos viimeksi mainitussa asia ei siedä viivytystä) päättää turvallisuudesta vastaava apulaisjohtaja vankeinhoitoesimiehen esityksestä.
- *Vankilan tilojen ja vangin tarkastamisen* päätöksentekotoimivalta jakautuu seuraavasti. Turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihteettömyyden valvonnasta päättää vankeinhoitoesimies (paitsi jos asia ei siedä viivytystä) ilman esittelyä. Eri-tyistarkastuksesta päättää vankilan johtaja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä tai määräämänsä turvallisuudesta vastaava apulaisjohtaja vankeinhoitoesimiehen esittelystä. Tarkastamisiin liittyvät tosiasialliset käytännön toimenpiteet tekee vankeinhoitoesimies, erityisohjaaja, vartija tai työnjohtaja. Henkilönkatsastuksesta päättää vankilan johtaja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä.
- *Muun henkilön tarkastamisesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä* päättää vankeinhoitoesimies (paitsi jos asia ei siedä viivytystä) ilman esittelyä. *Kiinni otetun henkilön säilössä pidosta* päättää vankilan johtaja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä.
- *Turvaamistoimenpiteissä ja voimakeinojen käytössä* päätöksentekotoimivalta jakautuu seuraavasti. Kahlehtimisesta päättää vankeinhoitoesimies (paitsi jos asia ei siedä viivytystä) ilman esittelyä. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava apulaisjohtaja (paitsi jos asia ei siedä viivytystä) vankeinhoitoesimiehen esittelystä. Vangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja turvallisuudesta vastaavan apulaisjohtajan esityksestä.

- *Vapauttamiseen* liittyvä päätöksentekotoimivalta jakautuu seuraavasti. Vankilan johtaja päättää ehdonalaisesta vapauttamisesta, ehdonalaisen vapauden lykkäämisestä ja valvontaan asettamisesta sekä valvotun koevapauden rikkomisen seuraamuksista täytäntöönpanopäällikön esityksestä. Sijoittajayksikön johtaja päättää valvottuun koevapauteen sijoittamisesta ja sen peruuttamisesta erikoissuunnittelijan esityksestä.

4. Henkilökuntaa koskeva päätöksenteko rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa laissa ja valtioneuvoston asetuksessa

RAKE -uudistuksen yhteydessä siirretään myös henkilökuntaa koskevaa päätöksentekotoimivaltaa lähemmäs päätöksenteon kohdetta eli virkamiestä.

Nimenomaan aluevankilaa koskeva virkajärjestelytoimivalta ehdotetaan kuuluvaksi aluevankilan johtajalle. Koko Vankeinhoitolaitosta koskevat virkajärjestelyt tekee Rikosseuraamusvirasto. Nimittämistoimivallassa määräytymisen periaate on, että toimintayksikön johtaja nimittää henkilökuntansa, ei kuitenkaan aivan välittömimpiä alaisinaan eli lähinnä sijaisinaan toimivia virkamiehiä. Näiltä osin nimitystoimivaltaa käyttää ylempi viranomainen, joka aluevankilaorganisaatiossa on Rikosseuraamusvirasto. Näiden periaatteiden mukainen henkilökuntaa koskevaa päätöksentekotoimivalta jakautuisi aluevankilassa seuraavasti.

Aluevankilan johtaja

- päättää aluevankilan muiden virkojen kuin aluevankilan johtajan viran virkajärjestelyistä,
- nimittää sijoittajayksikön johtajan ja vankilan johtajan sijaisina toimivat virkamiehet sekä aluevankilan yhteisiin tehtäviin kuuluvat virkamiehet ja työntekijät,
- myöntää virkavapauden sijoittajayksikön johtajalle, vankilan johtajalle sekä aluevankilan yhteisissä tehtävissä toimiville virkamiehille sekä
- päättää valtion virkamieslain (759/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta siltä osin kuin on kyse aluevankilan johtajan nimitystoimivaltaan kuuluvista virkamiehistä.

Sijoittajayksikön johtaja

- nimittää sijaisinaan toimivia virkamiehiä lukuun ottamatta alaisensa virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan,
- myöntää virkavapauden alaisilleen virkamiehille sekä
- päättää valtion virkamieslain (759/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta siltä osin kuin on kyse sijoittajayksikön johtajan nimitystoimivaltaan kuuluvista virkamiehistä.

Vankilan johtaja

- nimittää sijaisinaan toimivia virkamiehiä lukuun ottamatta alaisensa virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan,
- myöntää virkavapauden alaisilleen virkamiehille sekä
- päättää valtion virkamieslain (759/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta siltä osin kuin on kyse vankilan johtajan nimitystoimivaltaan kuuluvista virkamiehistä.

VI LUKU: SIIRTYMINEN UUTEEN ORGANISAATIOON

1. Valmistelu- ja toteuttamisvastuun siirtäminen keskushallinnosta tuleville aluevankiloille

Työryhmä on valmistellut malliaan mahdollisimman tiiviissä yhteistyössä Vankeinhoitolaitoksen virkamiesten kanssa. Tämä tarkoittaa muun muassa avointa asioiden tiedoksi saattamista sähköisin keinoin sekä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksien järjestämistä. Se, että vankiloiden johtajilla ja muulla henkilöstöllä on ollut mahdollisuus seurata työn etenemistä ja ottaa kantaa työn yksityiskohtiin, on ollut omiaan valmistamaan kaikkia tahoja valmisteluvastuun siirtymiseen keskushallinnosta tuleville aluevankiloille.

Työryhmän edellytettiin toimeksiannossaan käynnistävän toimintamallin käytännön soveltamistyön yhdessä kunkin aluevankilan vankilan johtajien kanssa. Tässä tarkoituksessa työryhmä kävi maaliskuussa aluevankilakohtaiset neuvottelut, joissa se esitteli työtään. Vankilan johtajilla oli mahdollisuus arvioida mallia yleisesti sekä erityisesti oman aluevankilansa kannalta. Neuvottelut antoivat työryhmälle eväitä työnsä kehittämiseen sekä hyvän perustan jatkovalmistelun siirtämisessä aluevankiloihin.

Jatkovalmistelun kannalta on välttämätöntä, että mahdollisimman pian kyetään nimittämään tulevien aluevankilojen johtajat. Heidän tehtävänä on suunnitella, miten yleispiirteinen organisaatio- ja toimintamalli on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa juuri kyseisessä aluevankilassa. Tärkeää on myös nimittää mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sijoittajayksikön johtajat suunnittelemaan yksikköjensä toimintaa. Hyvissä ajoin on saatava tieto myös vankilarakenteesta eli siitä, mitkä aluevankilan osat ovat vankiloita ja mitkä vankiloihin kuuluvia osia.

2. Organisaatiouudistuksessa noudatettavat henkilöstöpoliittiset periaatteet

Syksyllä 2004 on laadittu oikeushallinnon talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksuudistuksen (PALVO -hanke) toteuttamisen henkilöstöpoliittiset periaatteet. Osittain ne nojautuvat RAKE -hankkeen aikaisemmissa vaiheissa tehtyihin henkilöstöpoliittisiin linjauksiin. Periaatteet ovat yhteneväiset valtionhallinnon alueellistamisohjelman periaatteiden ja linjausten kanssa.

RAKE 3 / aluevankilat –työryhmä nojautuu soveltuvin osin näihin oman hallinnonalansa PALVO -hankkeessa vahvistettuihin periaatteisiin myös vankeinhoidon rakennehankkeen toteuttamisvaiheessa. Näin ollen RAKE -hankkeen toteuttamisessa noudatettavat henkilöstöpoliittiset periaatteet ovat seuraavat.

Uudistuksen toteutuksessa noudatetaan valtion virkamieslainsäädäntöä ja työsopimus-suhteisten osalta työsopimuslainsäädäntöä.

Uudistusta toteutettaessa toimitaan esimerkillisen työnantajan tavoin ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen. Tämä tarkoittaa seuraavaa.

- Vakinaisen henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus valtiolla turvataan. Eri-tyyseläkeiät säilytetään.
- Henkilöstösuunnittelu aloitetaan heti, kun hankkeen toteuttamisen edellyttämät lain- ja valtioneuvoston asetuksen tasoiset säännökset on annettu.

- Henkilöstön nykyisiä tehtäviä vastaava taso pyritään säilyttämään mahdollisimman hyvin. Muutettaessa tehtäviä vakinaisessa palvelussuhteessa tehtävien vaatavuustaso yleensä pysyy ennallaan tai nousee. Mikäli työnantaja tekee aloitteen vakinaisen palvelussuhteen tehtävien muuttamiseksi ja tämä johtaisi vaatavuustason alenemiseen eikä henkilö suostu muutokseen, työnantajan on selvitettävä mahdollisuus järjestää tehtävät siten, että tehtävien vaatavuustaso säilyy ennallaan.
- Yhteistoimintamenettelyä koskevia säännöksiä, määräyksiä ja periaatteita noudatetaan tarkoin. Hankkeen toteuttamiseen liittyviä henkilöstövaikutuksia käsitellään viraston yhteistoimintasopimusten edellyttämässä toimintaelimissä kaikissa vaiheissa. Henkilöstön vaikutusmahdollisuudet varmistetaan.
- Hankkeen toteuttamisesta ja vaikutuksista tiedotetaan asianmukaisesti ja ymmärrettävästi.

Sisäisten tehtäväjärjestelyjen osalta toimitaan seuraavasti.

- Aluevankila huolehtii sisäisistä tehtävien uudelleenjärjestelyistä sekä virkamiesten sijoittamisesta tehtäviin. Työnantajalla on virkamieslainsäädännön mukainen toimivalta siirtää virka toiseen yksikköön.
- Edellä todetuista järjestelyistä keskustellaan kyseisten virkamiesten kanssa.

Henkilöstöstrategioiden osalta todetaan seuraavaa.

- Uudistuksen toteuttamisen uuden organisaation toiminnan periaatteet kirjataan aluevankilakohtaisiin henkilöstöstrategioihin.

Osaamisen turvaamisen osalta todetaan seuraavaa.

- Henkilöstön osaamisen varmistaminen ja kehittäminen turvataan. Erityisesti tähän kiinnitetään huomiota siirtymävaiheessa.
- Tehdään asianmukaiset henkilöstön osaamiskartoitukset ja kehityssuunnitelmat. Osin tämä toteutetaan kehityskeskustelun menettelyin.
- Henkilöstön pyrkimyksiä itsensä kehittämiseen tuetaan.
- Myös henkilöllä itsellään on vastuu varautumisesta tehtävämuutoksiin huolehtimalla omasta osaamisestaan.

Rekrytoinnin osalta todetaan seuraavaa.

- Siltä osin kuin uudistuksen toteuttaminen edellyttää uuden henkilöstön palkkaamista, rekrytointiprosessi suunnitellaan ja toteutetaan huolellisesti.

Palvelussuhteen ehtojen osalta todetaan seuraavaa.

- Vakinaisen henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus turvataan.

Valtiovarainministeriö on asettanut huhtikuussa 2005 työryhmän laatimaan valtionhallinnon yhteiset alueellistamis- ja palvelukeskushankkeissa ynnä muissa organisaation muutostilanteissa noudatettavat henkilöstöpoliittiset periaatteet. Yhtenäisten henkilöstöpoliittisten periaatteiden noudattaminen muutostilanteissa luo yhteiset toimintalinjat ja antavat tukea muutosten läpiviemiseen. Työryhmän toimikausi päättyy 15.6.2005.

3. Uudistusvaiheen henkilöstöjärjestelyihin liittyvät toimivaltasuhteet

Hankkeen käynnistysvaihe edellyttää useanlaisen, lähinnä henkilöstöä sekä eräitä käytännön järjestelyjä koskevien asioiden ratkaisemista. Rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettu laki ja valtioneuvoston asetus sisältävät pääasialliset säännökset siitä, mikä taho on toimivaltainen näistä asioista päättämään. Lähtökohtana pidetään sitä, ettei siirtymävaiheessa tarvita erityistä päätöksenteon keskittämistä keskusvirastoon koskevaa poikkeusjärjestelyä. Voitaneen olettaa, että aluevankilan johtajat ja sijoittajayksiköiden johtajat kyetään nimittämään riittävän ajoissa, jotta he kykenevät tekemään toimivaltuuksiensa mukaiset ratkaisut. Valtioneuvoston asetuksessa säädetään mahdollisuudesta ryhtyä uudistuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin ennen uudistuksen voimaantuloa.

4. Virkamiesten kelpoisuusvaatimuksia koskevat siirtymäsäännökset

Uudistus merkitsee muun muassa nimike- ja kelpoisuusvaatimusmuutoksia. Rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään siirtymäsäännöksistä. Lähtökohtana on, että Vankeinhoitolaitoksen virkamiehille turvataan siirtymäsäännöksin mahdollisuus siirtyä vastaavantasoiseen ja -nimikkeiseen virkaan uusista kelpoisuusvaatimuksista huolimatta. Lähtökohtana on se, että virkamies säilyttää kelpoisuutensa virkaan ja tehtävään, johon hänet on pysyvästi nimitetty. Niin ikään kelpoisuus säilyy virkamiehillä, jotka ovat hankkineet nykyisen kelpoisuusvaatimuksen mukaisen koulutuksen, vaikka eivät juuri siirtymävaiheessa olisikaan kyseisissä tehtävissä. Erityisesti siirtymäsäännökset koskevat nykyisten ylivartijoiden mahdollisuutta siirtyä vankeinhoitoesimiehen virkaan.

5. Suunnitelma hankkeen toteuttamisen aikatauluksi

Aluevankilaorganisaatio on väline vankeuslain ja tutkintavankeuslain asettamien vaatimusten täyttämiseksi. Keskeinen osa aluevankilan päätöksentekotoimivallasta tulee vankeuslaista ja tutkintavankeuslaista. Näin ollen aluevankilauudistus toteutetaan vankeuslain ja tutkintavankeuslain aikataulua seuraten. Kuitenkin valtioneuvoston asetuksella säädettyihin tavoin eräät RAKE -hankkeen toteuttamisen edellyttämät ennakkotoimet on mahdollista ja välttämätöntäkin tehdä ennen lakien voimaantuloa. Keskeinen tällainen seikka on tulevien aluevankiloiden johtajien nimittäminen virkaan.

Rikosseuraamusvirasto laatii erikseen hankkeen toteuttamisen siirtymäkautta koskevan suunnitelman.

VII LUKU: YHTEENVETO

Vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen keskeisenä tavoitteena on luoda rakenteet, joilla kyetään mahdollisimman hyvin toteuttamaan vankeuslain mukainen vankeusrangaistusten täytäntöönpano ja tutkintavankeuslain mukainen tutkintavankeuksien toimeenpano. Tärkeänä tavoitteena on myös resurssien siirto vangin kanssa tehtävään lähityöhön. Resurssien siirto on mahdollista toteuttaa muun muassa tiettyjä hallinnollisia tehtäviä keskittämällä sekä toimintoja rationalisoimalla. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi työryhmä ehdottaa ja lausuu muun muassa seuraavaa.

Vankeuslaki- ja tutkintavankeuslakiesityksissä todetuista tavoitteista huolehtiva aluevankila on yksi ja itsenäinen kokonaisuus, yksi vankila, jossa on erilaisia toiminnallisia ja rakenteellisia osia. Aluevankila koostuu yksilöllistä vankeinhoitotyötä tekevistä **sijoittajayksiköstä** ja **vankiloista** sekä aluevankilan **yhteisistä tehtävistä**.

Aluevankilan johtaja johtaa aluevankilakokonaisuutta – vastaa sen toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuudesta. Yksilöllistä vankeinhoitoa johtavat sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajat. Rikosseuraamusvirasto tulosohjaa aluevankiloita. Aluevankilan johtaja puolestaan tulosjohtaa sijoittajayksikköä ja vankiloita. Aluevankilan yhteisissä tehtävissä toimivat virkamiehet työskentelevät aluevankilan johtajan välittöminä alaisina.

Muilta kuin tulosohjauksen osalta Rikosseuraamusviraston ja aluevankilan tehtäväjako on vielä tarkemmin täsmentämättä. Työryhmä on pitänyt lähtökohtanaan sitä, että keskusviraston tehtäviä siirretään mahdollisimman laajasti aluevankilaan ja vain ne tehtävät, jotka on välttämättä tehtävä valtakunnallisesti keskitetysti, säilytetään Rikosseuraamusvirastossa.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpano nojautuu tulevaisuudessa hyvään rangaistusajan suunnitteluun sekä tehtyjen suunnitelmien toteuttamisen seurantaan. Tästä syystä työryhmä korostaa sijoittajayksiköiden riittävää resurssointia heti toiminnan käynnistyesä.

Vankilassa tehdään yksilöllistä vankeinhoitotyötä eli pannaan vankeusrangaistukset täytäntöön rangaistusajan suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi vankilassa huolehditaan lain mukaisesta tutkintavankeuden toimeenpanosta. Vankilassa toimivat lähityössä erityisohjaajat, työnjohtajat ja vartijat. Heidän ohellaan lähityötä tekee joukko asiantuntijoita, joita ovat sosiaalityöntekijät, opinto-ohjaajat, pastorit, psykologit ja lehtorit. Vankien kanssa toimivasta lähityöhenkilöstöstä vain vartijat tekevät vuorotyötä. Muut henkilöstöryhmät työskentelevät sinä aikana, jolloin vangit pääsääntöisesti täyttävät osallisuusvelvollisuuttaan eli varsinaisena työaikana.

Lähityön esimiehen nimikkeeksi ehdotetaan vankeinhoitoesimiestä. Vankeinhoitoesimies olisi vankeuslain ja RAKE -hankkeen uudistustavoitteiden mukaisesti sekä ohjauksen että valvonnan esimies – alaisinaan toimisi siten erityisohjaajia, työnjohtajia ja vartijoita. Vankeinhoitoesimies voisi olla rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta vastaava virkamies erityisesti suuremmissa suljetuissa vankiloissa, joissa tämä tehtävä on tarkoituksenmukaista jakaa usealle virkamiehelle.

Rangaistusajan suunnitelman toteuttamiselle annettu painoarvo vankeuslain mukaisessa vankeinhoitotyössä edellyttää sitä, että vastuu yksilöllisten suunnitelmien toteuttamisesta ja vankeusprosessin ohjaamisesta vankilassa olisi vankilan toimintaorganisaatiossa selkeästi määritelty. Rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta huolehtiminen on sellaisen prosessin johtamista, joka tapahtuu useiden esimiesten toimialueilla. Työryhmä on selvittänyt kolmea vaihtoehtoa järjestää tämä vastuu. Nämä ovat:

- Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta on osa vangin asuinosaaston esimiestehtävää.
- Vastuu rangaistusajan suunnitelmien toteutumisesta liitetään muuhun kuin asuinosaaston esimiestehtäviin tai asiantuntijatehtävään.

- Vastuu rangaistusajan suunnitelmasta voidaan määrätä kenelle tahansa virkamiehelle, joka on tehtävään soveltuva.

Vastuu yksilöllisten rangaistusajan suunnitelmien toteuttamisesta vankilassa on mahdollista järjestää eri tavoin riippuen vankilan koosta ja rakenteesta. Olennaista kuitenkin on, että

- prosessista vastaava virkamies on selkeästi määritelty,
- vastuullisella virkamiehellä on sellainen osaaminen ja yhteistyökyky sekä asema organisaatiossa, että hän voi kantaa vastuun prosessista, joka sisältää toimintoja useissa vankilan toimipisteissä ja
- yksi henkilö on vastuussa samanaikaisesti enintään 30 vangin suunnitelman toteuttamisesta.

Resurssi siirto lähityöhön toteutetaan hallintoa keventämällä ja rationalisoimalla. Hallinnolliset ja eräät muut palvelutehtävät keskitetään mahdollisimman laajasti aluevankilassa. Yksittäisessä vankilassa toimii kuitenkin yksittäisen vankilan tarpeiden mukainen palvelurakenne, johon kuuluu muun muassa hallinnon, perushuollon, kiinteistöhuollon ja ravitsemistyön tehtäviä tai laitospohjaisia koordinoitavia tehtäviä.

Työryhmä on päättänyt keskittämään muodollisen täytäntöönpanon järjestämisen aluevankilassa sen yhteisenä tehtävänä hoidettavaksi. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että vankiloissa ei olisi täytäntöönpanohenkilöstöä, jonka tehtävänä olisi selittää täytäntöönpanon yksityiskohdat vangille. Tilanteissa, joissa täytäntöönpanohenkilöstöstä kaukana sijaitsevilla vankiloissa olevat vangit haluavat tarkempaa tietoa täytäntöönpanostaan, puhelin- ja mahdollisesti videoneuvottelutekniikan avulla vangit voisivat olla yhteydessä täytäntöönpanoasiiantuntijaan.

Työryhmä on laatinut koko Vankeinhoitolaitosta koskevan, henkilöstöryhmäkohtaisen, alustavan mitoituslaskelman, jonka perustana ovat muun muassa 3800 vangin keski-vankiluku sekä vankien tavoitteellinen osallisuusprosentti 70. Tehtävien siirtomahdollisuuden johto- ja hallintotehtävistä on arvioitu vastaavan 120 – 140 henkilötyövuotta. Päiväaikana tapahtuvan lähityön (vankien ohjaus ja valvonta) esimiestehtävien tarve on arvioitu laskennallisesti noin 130 henkilötyövuodeksi. Nykyisin valvonnan esimiestehtävissä toimivista on arvioitu olevan edelleen noin 90 henkilötyövuoden verran käytettävissä eritasoisissa, lähityön vastuutehtävissä tai lähityötehtävissä. Päivätyössä toimivan, vankien ohjauksesta huolehtivan henkilökunnan lisätarve on arvioitu noin 140 henkilötyövuodeksi, ja sijoittajayksiköiden virkatarve noin 100 henkilötyövuodeksi.

RAKE -hankkeen keskeinen tavoite on siirtää henkilöstöresursseja vangin kanssa tehtävään lähityöhön sekä omalta osaltaan turvata sijoittajayksikkötoiminnan riittävät resurssit. Nämä siirrot toteutetaan hallinnollisia tehtäviä keskittämällä ja toimintaa rationalisoimalla. Työryhmän laskelmilla on pyritty osoittamaan koko Vankeinhoitolaitosta koskien, mistä tehtävistä virkasiirtoja on toteutettavissa ja mitkä toiminnat selvimminkin tarvitsevat lisäresursseja. Laskelma on varsin yleispiirteinen. Tarkemman ja eri aluevankilat ja erilaiset laitostyypit huomioon ottavan mitoituslaskelman tekeminen RAKE -työn jatkovaiheissa on tärkeää. Lisäksi on huomattava, että virkajärjestelyjen toteuttaminen on mahdollista suhteellisen pitkän siirtymäajan kuluessa. Näistä syistä lisäresurssit ovat tarpeen vankeuslain tullessa voimaan. Lisäresurssitarpeen on arvioitu

olevan vähintään 100 henkilötyövuotta. Aluevankiloiden lisäresurssien tarpeeseen vaikuttaa myös se, missä määrin Rikosseuraamusviraston henkilöstöä on siirrettävissä työskentelemään aluevankiloiden tehtävissä.

Työryhmän edellytettiin toimeksiannossaan käynnistävän toimintamallin käytännön soveltamistyön yhdessä kunkin aluevankilan vankilan johtajien kanssa. Tässä tarkoituksessa työryhmä kävi maaliskuussa aluevankilakohtaiset neuvottelut, joissa se esitteli työtään ja jossa vankiloiden johtajilla oli mahdollisuus arvioida mallia yleisesti sekä erityisesti oman aluevankilansa kannalta.

Työryhmä on käsitellyt organisaatiouudistuksessa noudatettavia henkilöstöpoliittisia periaatteita nojautuen syksyllä 2004 on laadittuihin PALVO -hankkeen toteuttamisen henkilöstöpoliittisiin periaatteisiin. Osittain ne nojautuvat RAKE -hankkeen aikaisemmissa vaiheissa tehtyihin henkilöstöpoliittisiin linjauksiin. Periaatteet ovat yhteneväiset valtionhallinnon alueellistamisohjelman periaatteiden ja linjausten kanssa.

Uudistusvaiheen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä toimivaltasuhteista työryhmä on todennut, ettei siirtymävaiheessa tarvita erityistä päätöksenteon keskittämistä keskusvirastoon koskevaa poikkeusjärjestelyä. Voitaneen olettaa, että aluevankilan johtajat ja sijoittajayksiköiden johtajat kyetään nimittämään riittävän ajoissa, jotta he kykenevät tekemään toimivaltuuksiensa mukaiset ratkaisut.

Uudistus merkitsee muun muassa nimike- ja kelpoisuusvaatimusmuutoksia. Rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä siirtymäsäännöksistä. Lähtökohtana on, että Vankeinhoitolaitoksen virkamiehille turvataan siirtymäsäännöksin mahdollisuus siirtyä vastaavantasoiseen ja -nimikkeiseen virkaan uusista kelpoisuusvaatimuksista huolimatta.

LIITTEET:

- 1) Luonnos rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavaksi valtioneuvoston asetukseksi
- 2) Aluevankilan mallityöjärjestys

Alustava luonnos

Valtioneuvoston asetus rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Sen lisäksi, mitä rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa laissa (135/2001) säädetään rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisten tehtävistä ja organisaatiosta, niiden virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista, henkilöstöä koskevasta päätöksenteosta sekä muusta ratkaisuvallan käyttämisestä rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisissa, noudatetaan tämän asetuksen säännöksiä.

2 luku. Rikosseuraamusvirasto

2 §. *Organisaatio.* Rikosseuraamusvirastossa on Kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoitolaitoksen johtamisesta vastaavien yksiköiden lisäksi laitosten yhteisistä keskusvirastotehtävistä vastaavia yksiköitä siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

3 §. *Työjärjestys.* Rikosseuraamusviraston työjärjestyksessä määrätään tarkemmin viraston tehtävistä, organisaatiosta, johtamisesta ja johtoryhmästä, viraston virkamiesten tehtävistä ja sijaisista sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta virastossa.

4 §. *Asioiden ratkaiseminen.* Rikosseuraamusvirastossa päätettävät asiat ratkaistaan esittelystä, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja voi yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvalan asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen Rikosseuraamusviraston virkamiehelle.

5 §. *Kelpoisuusvaatimukset.* Rikosseuraamusviraston virkamiesten kelpoisuusvaatimuksena on:

1) Vankeinhoitolaitoksen pääjohtajalla ja Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohdajalla ylempi korkeakoulututkinto ja rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän tuntemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

2) hallintojohtajalla ja oikeudellisen yksikön johtajalla sekä Rikosseuraamusviraston työjärjestyksessä Vankeinhoitolaitoksen pääjohtajan tai Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohdajan sijaiseksi määrättyllä virkamiehellä ylempi korkeakoulututkinto sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

3) muilla virkamiehillä tehtävän edellyttämä koulutus ja kokemus.

6 §. *Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset.* Kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on:

1) talousjohtajalla, suunnittelupäälliköllä, ylitarkastajalla ja erikoissuunnittelijalla suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito;

2) tiedottajalla ja toimittajalla suomen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito; sekä

3) virkamiehellä, jonka tehtäviin lain, asetuksen tai työjärjestyksen mukaan kuuluu ratkaista tai esitellä yksilön oikeuksia tai velvollisuuksia koskevia päätöksiä taikka joilla on itsenäiseen harkintaan perustuva oikeus käyttää voimakeinoja, suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito.

Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista virkaan, johon edellytetään säädetynä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, säädetään julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:ssä.

7 §. *Virkojen täyttäminen ja virkavapauden myöntäminen.* Vankeinhoitolaitoksen pääjohtajan nimittää valtioneuvosto. Oikeusministeriö nimittää Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtajan, Rikosseuraamusviraston työjärjestyksessä pääjohtajan tai ylijohtajan sijaisiksi määrätyt virkamiehet sekä Rikosseuraamusviraston hallintojohtajan ja oikeudellisen yksikön johtajan.

Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja nimittää muut kuin 1 momentissa mainitut Rikosseuraamusvirastoon sijoitetut Kriminaalihuoltolaitoksen virkamiehet sekä ottaa tässä tarkoitetun työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan. Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja nimittää muut Rikosseuraamusviraston virkamiehet sekä ottaa tässä tarkoitetun työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan.

Päätettäessä virkavapauden myöntämisestä Vankeinhoitolaitoksen pääjohtajalle ja Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtajalle sovelletaan valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 21 §:ää. Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja myöntää virkavapauden sijaisinaan toimiville virkamiehille. Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja myöntää virkavapauden sijaisinaan toimiville virkamiehille. Muille virkamiehille virkavapauden myöntää nimittävä viranomais.

3 luku. Kriminaalihuoltolaitos

8 §. *Organisaatio.* Kriminaalihuoltolaitokseen kuuluu aluetoimistoja sekä keskushallinto. Aluetoimistojen toimialueista päättää Rikosseuraamusvirasto.

9 §. *Kriminaalihuoltolaitoksen johto.* Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja ratkaisee esittelystä Kriminaalihuoltolaitosta ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevat asiat, jollei niitä ole säädetty tai määrätty Rikosseuraamusviraston tai Kriminaalihuoltolaitoksen muun virkamiehen ratkaistaviksi.

10 §. *Kriminaalihuoltolaitoksen aluetoimiston johto.* Kriminaalihuoltolaitoksen aluetoimistoa johtaa johtaja. Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja määrää aluetoimiston johtajan sijaiset.

11 §. *Työjärjestykset.* Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja vahvistaa Kriminaalihuoltolaitoksen työjärjestyksen, jossa määrätään tarkemmin Kriminaalihuoltolaitoksen tehtävistä ja organisaatiosta, asioiden ratkaisemisesta ilman esittelyä, aluetoimiston johtajan tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta, esittelijöinä toimivien virkamiesten omalla vastuullaan ja ilman esittelyä ratkaistavista asioista sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta Kriminaalihuoltolaitoksessa. Kriminaalihuoltolaitoksen aluetoimiston muiden virkamiesten kuin johtajan tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta määrätään aluetoimiston johtajan vahvistamassa työjärjestyksessä.

Aluetoimiston johtajan vahvistamassa aluetoimiston työjärjestyksessä voidaan toimiston toiminnoista muodostaa vastuualueita. Työjärjestyksessä määrätään vastuualueiden tehtävät ja esimiehet sekä virkamiesten sijaiset ja virkamiehet, jotka toimivat aluetoimistossa esittelijänä.

12 §. *Asioiden ratkaiseminen kriminaalihuoltolaitoksen aluetoimistossa.* Aluetoimiston johtaja ratkaisee esittelystä kaikki aluetoimiston toimintaa koskevat asiat, jotka eivät kuulu Kriminaalihuoltolaitoksen muun virkamiehen taikka muun viranomaisen ratkaistaviksi. Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtajan vahvistamassa työjärjestyksessä määrätään, mitkä asiat voidaan ratkaista ilman esittelyä.

13 §. *Henkilöstö.* Kriminaalihuoltolaitoksessa on johtajan virkoja ja muita virkoja sekä työsopimussuhteista henkilöstöä. Kriminaalihuoltolaitoksen virkojen sijoittamisesta Kriminaalihuoltolaitoksessa päättää ylijohtaja.

14 §. *Virkamiesten kelpoisuusvaatimukset.* Kriminaalihuoltolaitoksen virkamiesten kelpoisuusvaatimuksena on:

- 1) aluetoimiston johtajalla ylempi korkeakoulututkinto sekä käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 2) apulaisjohtajalla korkeakoulututkinto;
- 3) muilla virkamiehillä tehtävän edellyttämä koulutus ja kokemus.

15 §. *Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset.* Virkamiehellä, jonka tehtäviin lain, asetuksen tai työjärjestyksen mukaan kuuluu ratkaista tai esitellä yksilön oikeuksia tai velvollisuuksia koskevia päätöksiä kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito.

Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista virkaan, johon edellytetään säädettyä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, säädetään julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 6 §:ssä.

16 §. *Nimittävä viranomainen.* Oikeusministeriö nimittää Kriminaalihuoltolaitoksen aluetoimiston johtajan. Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja nimittää aluetoimiston apulaisjohtajan.

Aluetoimiston johtaja nimittää muut kuin 1 momentissa mainitut aluetoimiston virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan.

Nimittämisestä enintään yhden vuoden määräajaksi virkasuhteeseen päättää se viranomainen, jonka toimivaltaan kuuluu virkavapauden myöntäminen. Nimittämisestä yli yhden vuoden määräajaksi virkasuhteeseen päättää se viranomainen, jonka toimivaltaan kuuluu nimittää virkamies kyseiseen virkaan.

17 §. *Virkavapauden myöntäminen.* Kriminaalihuoltolaitoksen ylijohtaja myöntää virkavapauden aluetoimiston johtajalle. Aluetoimiston johtaja myöntää muut virkavapaudet.

4 luku. Vankeinhoitolaitos

18 §. *Organisaatio.* Vankeinhoitolaitos muodostuu keskusvirastosta, viidestä aluevankilasta ja terveydenhuoltoyksiköstä.

Vankien terveydenhuollon järjestämiseksi Vankeinhoitolaitoksessa on valtakunnallinen terveydenhuoltoyksikkö, johon kuuluu sairaaloita sekä perusterveydenhuoltoa varten poliklinikoita aluevankilajaon mukaisesti. Valtakunnallista terveydenhuoltoyksikköä johtaa Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri.

Aluevankilat ovat:

1) Etelä-Suomen aluevankila (toimialueena Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Kanta-Hämeen maakunnat);

2) Itä-Suomen aluevankila (toimialueena Keski-Suomen, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat);

3) Kaakkois-Suomen aluevankila (toimialueena Päijät-Hämeen, Kymenlaakson, Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakunnat);

4) Länsi-Suomen aluevankila (toimialueena Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnat) sekä

5) Pohjois-Suomen aluevankila (toimialueena Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnat).

19 §. *Vankeinhoitolaitoksen johto.* Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja ratkaisee esittelystä Vankeinhoitolaitosta ja sen toimintaa koskevat asiat, jollei niitä ole säädetty tai määrätty Rikosseuraamusviraston tai Vankeinhoitolaitoksen muun virkamiehen ratkaistaviksi.

20 §. *Aluevankilan johto.* Aluevankilaa johtaa aluevankilan johtaja, jonka tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta määrätään tarkemmin Rikosseuraamusviraston vahvistamassa Vankeinhoitolaitoksen työjärjestyksessä. Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja määrää aluevankilan johtajan sijaiset.

21 §. *Sijoittajayksikön ja vankilan johto.* Sijoittajayksikköä johtaa sijoittajayksikön johtaja. Vankilaa johtaa vankilan johtaja. Näiden tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta määrätään tarkemmin aluevankilan johtajan vahvistamassa aluevankilan työjärjestyksessä. Aluevankilan johtaja määrää sijoittajayksikön johtajan ja vankilan johtajan sijaiset.

22 §. *Työjärjestykset.* Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja vahvistaa Vankeinhoitolaitoksen työjärjestyksen. Siinä määrätään tarkemmin Vankeinhoitolaitoksen tehtävistä ja organisaatiosta, asioiden ratkaisemisesta ilman esittelyä, virkamiesten tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta, esittelijöinä toimivien virkamiesten omalla vastuullaan ja ilman esittelyä ratkaistavista asioista sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta Vankeinhoitolaitoksessa.

Aluevankilan johtaja vahvistaa aluevankilan työjärjestyksen. Siinä määrätään tarkemmin aluevankilan tehtävistä ja organisaatiosta, virkamiesten tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta aluevankilassa.

23 §. *Asioiden ratkaiseminen aluevankilassa.* Aluevankilan johtaja ratkaisee esittelystä kaikki aluevankilan toimintaa koskevat asiat, jotka eivät kuulu Vankeinhoitolaitoksen muun virkamiehen taikka muun viranomaisen ratkaistaviksi.

Aluevankilan johtaja voi yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan sisäistä hallintoa koskevassa asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen virkamiehelle.

24 §. *Asioiden ratkaiseminen sijoittajayksikössä ja vankilassa.* Sijoittajayksikön johtaja ja vankilan johtaja ratkaisevat esittelystä kaikki asianomaisen yksikön toimintaa koskevat asiat, jotka eivät kuulu Vankeinhoitolaitoksen muun virkamiehen taikka muun viranomaisen ratkaistaviksi.

Sijoittajayksikön johtaja ja vankilan johtaja voivat yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan sisäistä hallintoa koskevassa asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen virkamiehelle.

25 §. *Edustus viranomaisissa.* Aluevankilan johtaja, sijoittajayksikön johtaja ja vankilan johtaja edustavat yksikköään tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa.

26 §. *Henkilöstö.* Vankeinhoitolaitoksessa on aluevankilan johtajan, sijoittajayksikön johtajan, vankilan johtajan virkoja sekä muita virkoja ja työsopimussuhteista henkilöstöä. Sijoittajayksikön johtajan ja vankilan johtajan virkojen virkajärjestelyistä päättää Rikosseuraamusvirasto. Muiden virkojen virkajärjestelyistä aluevankilassa päättää aluevankilan johtaja. Virkojen siirrosta ja virkajärjestelyistä aluevankiloiden välillä päättää Rikosseuraamusvirasto.

Vankeuslain (/200) 1 luvun 8 §:n 1 momentin 4 – 8 –kohdissa tarkoitettuja virkamiehiä ovat:

- 1) täytäntöönpanosta vastaavana virkamiehenä täytäntöönpanopäällikkö;
- 2) toiminnoista vastaavana virkamiehenä apulaisjohtaja;
- 3) turvallisuudesta vastaavana virkamiehenä apulaisjohtaja;
- 4) ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimivana virkamiehenä vankeinhoitoesimies;
- 5) ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivana virkamiehenä erityisohjaaja, työnjohtaja ja vartija.

27 §. *Virkamiesten kelpoisuusvaatimukset.* Vankeinhoitolaitoksen virkamiesten kelpoisuusvaatimuksena on:

- 1) aluevankilan johtajalla, sijoittajayksikön johtajalla ja vankilan johtajalla ylempi korkeakoulututkinto ja rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän tuntemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;
- 2) hallintojohtajalla, talousjohtajalla, hallintopäälliköllä, taluspäälliköllä, täytäntöönpanopäälliköllä, turvallisuuspäälliköllä, apulaisjohtajalla, osaston johtajalla ja vankeinhoitoesimiehellä korkeakoulututkinto;
- 3) erityisohjaajalla ja työnjohtajalla vankeinhoitoalan ammatillinen tutkinto tai vähintään vastaavan tasoinen muu tutkinto;
- 4) vartijalla vankeinhoitoalan ammatillinen tutkinto;
- 5) muilla virkamiehillä tehtävän edellyttämä koulutus ja kokemus.

28 §. *Mahdollisuus poiketa eräistä kelpoisuusvaatimuksista määräaikaisissa virkasuhteissa.* Nimitettäessä virkamies määräajaksi virkasuhteeseen voidaan perustellusta syystä poiketa siitä, mitä 27 §:n 3 ja 4 kohdassa vankien valvonta- ja ohjaustehtäviin perustettujen virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään. Edellytyksenä kelpoisuusvaatimuksesta poikkeamiseen on se, että henkilöllä on sellainen taito ja kyky, jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

29 §. *Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset.* Kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on opinto-ohjaajalla ja sosiaalityöntekijällä suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä ymmärtäminen.

Virkamiehellä, jonka tehtäviin lain, asetuksen tai työjärjestyksen mukaan kuuluu ratkaista tai esitellä yksilön oikeuksia tai velvollisuuksia koskevia päätöksiä taikka joilla on itsenäiseen harkintaan perustuva oikeus käyttää voimakeinoja, kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito.

Aluevankilan kaksikielisessä yksikössä työskentelevällä virkamiehellä kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito. Aluevankilan johtajan on huolehdittava siitä, että laitoksessa on riittävä määrä sekä suomea taitavia että ruotsia taitavia virkamiehiä.

Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista virkaan, johon edellytetään säädetynä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, säädetään julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 6 §:ssä.

30 §. *Nimittävä viranomainen.* Oikeusministeriö nimittää aluevankilan johtajan.

Rikosseuraamusvirasto nimittää sijoittajayksikön johtajan ja vankilan johtajan.

Aluevankilan johtaja nimittää välittömässä alaisuudessaan toimivat virkamiehet sekä sijoittajayksikön johtajan ja vankilan johtajan sijaisina toimivat virkamiehet.

Sijoittajayksikön johtaja ja vankilan johtaja nimittävät sijaisinaan toimivia virkamiehiä lukuun ottamatta alaisensa virkamiehet sekä ottavat työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan.

Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvan pastorin nimittämisestä säädetään erikseen. Oikeusministeriö päättää Vankeinhoitolaitoksen yhteisen pastorin viran täyttämistä ortodoksisen kirkkokunnan papinvirkana. Kyseisen pastorin nimittää asianomaisen hiippakunnan piispa hankittuaan viranhakijoista Rikosseuraamusviraston lausunnon.

Nimittämisestä määräajaksi virkasuhteeseen päättää nimittävä viranomainen. Määräajaksi nimittämisestä evankelis-luterilaisen pastorin virkaan säädetään erikseen. Ortodoksisen kirkkokunnan pastorin nimittää määräajaksi asianomaisen hiippakunnan piispa.

31 §. *Virkavapauden myöntäminen.* Rikosseuraamusvirasto myöntää virkavapauden aluevankilan johtajalle. Aluevankilan johtaja myöntää virkavapauden sijoittajayksikön johtajalle ja vankilan johtajalle sekä välittömässä alaisuudessaan toimiville virkamiehille. Sijoittajayksikön johtaja ja vankilan johtaja myöntävät alaistensa virkamiesten virkavapaudet.

5 luku. Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikkö

32 §. *Organisaatio ja johto.* Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri on Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikön esimies.

Vankeinhoitolaitoksessa on vankien terveydenhuoltoa varten aluevankilajaon mukaiset poliklinikat sekä valtakunnallisia sairaaloita. Sairaaloihin ja niissä hoidettavina oleviin vankeihin sovelletaan, mitä vankiloista ja vankeusrangaistusta suorittavista sekä tutkintavangeista erikseen säädetään.

Perusterveydenhuollon yksikköä johtaa alueylilääkäri. Sairaalaa johtaa ylilääkäri.

33 §. *Työjärjestykset.* (keskushallinnolla omansa, kullakin sairaalalla omansa, perusterveydenhuollolla yksi yhteinen; sisällöstä ja vahvistaja)

34 §. *Asioiden ratkaiseminen.* (keskushallinnossa, sairaalassa, poliklinikalla; esitelly)

35 §. *Henkilöstö.*

36 §. *Kelpoisuusvaatimukset.* Vankeinhoitolaitoksen johtavan ylilääkärin kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva erikoislääkärin oikeus sekä hyvä perehtyneisyys hallintotehtäviin.

Kelpoisuusvaatimuksena muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuun Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon virkoihin on soveltuvan tutkinnon suorittaminen ja oikeus toimia laillistettuna tai nimikesuojattuna ammattihenkilönä siten kuin erikseen säädetään.

Lisäksi vaaditaan:

- 1) alueylilääkäriltä ja sairaalan ylilääkäriltä virkaan soveltuva erikoislääkärin oikeus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 2) ylilääkäriltä ja apulaisyylilääkäriltä virkaan soveltuva erikoislääkärin oikeus;
- 3) ylihammaslääkäriltä erikoishammaslääkärin oikeus;
- 4) ylihoitajalta terveydenhuollon kandidaatin tutkinto (hallinto) tai erikoissairaanhoidajan tutkinto ja terveydenhuollon hallinnon tutkinto.

37 §. *Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset.*

38 §. *Nimittävä viranomainen.* Oikeusministeriö nimittää Vankeinhoitolaitoksen johtavan ylilääkärin. Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja nimittää Vankeinhoitolaitoksen sairaalan ylilääkärin ja alueylilääkärin. Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri nimittää sairaalan ylilääkärin ja alueylilääkärin sijaisina toimivat virkamiehet. Muut Vankeinhoitolaitoksen sairaalan ja perusterveydenhuollon yksikön virkamiehet nimittää asianomaisen yksikön ylilääkäri.

39 §. *Virkavapauden myöntäjä.* Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja myöntää virkavapauden Vankeinhoitolaitoksen johtavalle ylilääkärille. Vankeinhoitolaitoksen johtava ylilääkäri myöntää virkavapauden Vankeinhoitolaitoksen sairaalan ylilääkärille ja alueylilääkärille. Sairaalan tai perusterveydenhuollon yksikön ylilääkäri myöntää virkavapauden alaiselleen virkamiehelle.

6 luku. Erinäiset säännökset

40 §. *Erinäisiä säännöksiä rikosseuraamusalan virkojen täyttämisestä.* Rikosseuraamusviraston, Kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoitolaitoksen virkaa täytettäessä kiinnitetään erityistä huomiota asianomaisen henkilökohtaiseen sopivuuteen rikosseuraamusalan tehtäviin.

Terveydenhuollon ammattihenkilöihin kuuluvasta viranhakijasta voidaan hankkia terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen lausunto.

Virkaa täytettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että toisaalta suomen ja toisaalta ruotsin kielen käyttämisestä edellyttämät virkatehtävät voidaan jakaa asianomaista kieltä taitavien henkilöiden suoritettaviksi.

41 §. *Muiden toimintayksiköiden tehtävien hoito.* Rikosseuraamusvirasto voi määrätä Kriminaalihuoltolaitoksen aluevankilan hoitamaan myös muiden aluevankiloiden aluetoimiston hoitamaan myös muiden aluetoimistojen tehtäviä ja tehtäviä.

Kriminaalihuoltolaitoksen aluetoimiston johtaja voi määrätä alaisensa virkamiehen hoitamaan toisen aluetoimiston tai aluevankilan muita kuin julkista valtaa sisältäviä tehtäviä. Aluevankilan johtaja voi määrätä alaisensa virkamiehen hoitamaan toisen aluevankilan tai aluetoimiston muita kuin julkista valtaa sisältäviä tehtäviä. Näin hoitettavasta tehtäväkokonaisuudesta ja virkamiehen toimivaltuuksista tulee sopia asianomaisen virkamiehen ja toimintayksiköiden kesken.

42 §. *Henkilökortti.* Rikosseuraamusviraston, Kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä ja työsuhteisella henkilökunnalla tulee olla viraston tai laitoksen antama henkilökortti. Tarkemmat määräykset henkilökortista ja sen käytöstä antaa Rikosseuraamusvirasto.

43 §. *Päättäminen virkamiehelle annettavasta varoituksesta.* Valtion virkamieslain (750/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta päättää nimittävä viranomainen.

7 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

44 §. *Voimaantulo.* Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tällä asetuksella kumotaan rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta 22 päivänä maaliskuuta 2001 annettu valtioneuvoston asetus (275/2001) siihen myöhemmin tehdyine muutoksineen.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

45 §. *Kelpoisuusvaatimuksia koskeva siirtymäsäännös¹.* Henkilö, joka tämän asetuksen tullessa voimaan on nimitetty Vankeinhoitolaitoksessa:

1) vartiopäällikön virkaan, voidaan nimittää vartiopäällikön tehtävän tilalle perustettuun apulaisjohtajan tai osaston esimiehen virkaan tai virkasuhteeseen;

2) työsiirtolan päällikön virkaan, voidaan nimittää työsiirtolan päällikön tehtävän tilalle perustettuun osaston esimiehen virkaan tai virkasuhteeseen taikka

3) ylivartijan virkaan, voidaan nimittää vankeinhoitoesimiehen virkaan tai virkasuhteeseen

sen estämättä, mitä kelpoisuusvaatimuksista on säädetty.

46 §. *Aluevankilan virkojen perustaminen siirtymävaiheessa.* Aluevankiloiden perustamisvaiheessa niiden virat perustaa Rikosseuraamusvirasto.

¹ Siirtymäsäännöspykälä on erittäin keskeneräinen.

Alustava luonnos
ALUEVANKILAN (MALLI)TYÖJÄRJESTYS

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Soveltamisala

Aluevankila on oikeusministeriön hallinnonalalla toimiva, Rikosseuraamusviraston tulosohjaama virasto.

Tässä työjärjestyksessä määrätään rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain 2 §:ssä mainitun aluevankilan organisaatiosta ja sisäisestä työnjaosta, johtamisesta, johtavien virkamiesten tehtävistä ja vastuusta, sisäisestä hallinnosta, asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä aluevankilan toiminnan ohjauksesta

2 §

Aluevankilan arvot ja toiminnan tavoitteet

Aluevankilan toiminnan tavoitteena on omalta osaltaan huolehtia yhteiskunnan turvallisuudesta pitämällä yllä laillista rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmää ja turvallista ja suunnitelmallista rangaistusten suorittamista, vähentää uusintarikollisuutta, katkaista rikollisuutta aiheuttavaa syrjäytymistä ja edistää yhteiskuntaan sijoittumista. Aluevankila toteuttaa tehtäväänsä ihmisarvoa kunnioittavilla, oikeudenmukaisilla ja turvallisilla toimintatavoilla. Aluevankila arvioi toimintansa vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta.

3 §

Aluevankilan tehtävä

Aluevankilan tehtävänä on vankeuslain ja tutkintavankeuslain tavoitteiden mukaisesti sekä Vankeinhoitolaitoksen periaateohjelman mukaisesti omalla toiminta-alueellaan.

- panna täytäntöön toiminta-alueeltaan kotoisin olevien vankien vankeusrangaistukset ja sakon muuntorangaistukset,
- huolehtia tutkintavankeuden toimeenpanosta syytteen ollessa vireillä aluevankilan toiminta-alueen oikeusistuimessa sekä
- huolehtia toiminta-alueellaan vanginkuljetuksesta siltä osin kuin se kuuluu Vankeinhoitolaitokselle.

Lisäksi aluevankilan tulee huolehtia sille määrätystä valtakunnallisista tehtävistä sekä yksittäistapauksittain sovitusta toisen aluevankilan toiminta-alueelta kotoisin olevien vankien vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta tai tutkintavankeuden toimeenpanosta.

Vankien terveydenhuollosta huolehtii valtakunnallinen terveydenhuollon yksikkö. Aluevankilan toiminta-alueella sijaitsevat terveydenhuollon toimintayksiköt kuuluvat Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikköön.

2 luku

Aluevankilan organisaatio, johto, henkilöstö ja tehtävät

4 §

Aluevankilan organisaatio

Aluevankila on kokonaisuus, joka muodostuu sijoittajayksiköstä, vankiloista ja yhteisistä tehtävistä.¹

Sijoittajayksikkö vastaa vangin vankeusprosessin arviointi- ja suunnitteluvaiheesta sekä sijoittamisesta ja siirtämisestä aluevankilan toiminta-alueella sekä vapauttamisvaiheesta. Sijoittajayksikön toiminta-alueena on koko aluevankila.

Vankila vastaa lainmukaisesta tutkintavankeuksien toimeenpanosta ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta. Vankilat ja niiden osastot voivat olla ovat valvonnaltaan eri asteisia² ja ne voivat olla

¹ Tässä luetteloidaan vankilat, kunhan tiedetään.

² Missä näkyy turvallisuustasomäärittely?

tehtäviltään ja toiminnoiltaan eri tavoin painottuneita. Vankila voidaan jakaa toiminnallisista tai rakenteellisista syistä osastoihin. Vankilan jakautumisesta osastoihin päättää vankilan johtaja.

5 §

Aluevankilan johto

Aluevankilaa johtaa ja sen toiminnasta vastaa aluevankilan johtaja, jonka tehtävistä ja ratkaisuvallasta määrätään myös Vankeinhoitolaitoksen työjärjestyksessä. Aluevankilan johtajan sijaisina toimivat Vankeinhoitolaitoksen pääjohtajan määräämät virkamiehet.

Aluevankilan johto muodostuu aluevankilan johtajasta sekä hänen alaisinaan toimivista sijoittajayksikön johtajasta ja vankiloiden johtajista.

Aluevankilassa on johtoryhmä, jonka kokoonpanosta päättää Vankeinhoitolaitoksen työjärjestyksen mukaisesti aluevankilan johtaja. Aluevankilan johtoryhmän tehtävänä on käsitellä aluevankilaa ja sen henkilöstöä koskevat periaatteelliset ja tärkeät asiat, aluevankilan toimintaa ohjaavat suunnitelmat, aluevankilan toiminnan ohjaukseen keskeisesti liittyvät strategiset linjaukset, kehittämishankkeet, seuraamusjärjestelmän ja yhteiskunnan tukijärjestelmien yhteensovittamista koskevat asiat sekä muut aluevankilan toiminnan kannalta merkitykselliset asiat. Johtoryhmä laatii itselleen toimintaohjeen. Johtoryhmä arvioi ja kehittää toimintaansa.

6 §

Sijoittajayksikön johto

Sijoittajayksikköä johtaa ja sen toiminnasta vastaa sijoittajayksikön johtaja, jonka tehtävistä ja ratkaisuvallasta määrätään tässä työjärjestyksessä. Sijoittajayksikön johtajan sijaisena toimii aluevankilan johtajan määräämät virkamiehet.

7 §

Vankilan johto

Vankilaa johtaa ja sen toiminnasta vastaa johtaja, jonka tehtävistä ja ratkaisuvallasta määrätään tässä työjärjestyksessä. Vankilan johtajan sijaisena toimii aluevankilan johtajan määräämä virkamies.

8 §

Aluevankilan muu henkilöstö

Aluevankilan yhteisissä tehtävissä työskentelevät *esimiestehtävissä* apulaisjohtaja, hallintojohtaja/hallintopäällikkö, talousjohtaja/taluspäällikkö, täytäntöönpanopäällikkö ja kiinteistöpäällikkö sekä *muissa tehtävissä* turvallisuuspäällikkö, notaari, kamreeri, lakimies, kontroller, erityissuunnittelija ja virastosihteerit³. (Aluevankilakohtaisesti työjärjestyksessä määrätään esimiessuhteista.)

Sijoittajayksikössä työskentelee erikoissuunnittelijoita ja virastosihteeireitä.

Vankilassa työskentelevät *lähityön esimiestehtävissä* rangaistusajan suunnitelman toteuttamisesta vastaava⁴ vankeinhoitoesimies sekä lähityössä vartija, erityisohjaaja ja työnjohtaja. *Lähityötä tukevista tehtävissä* työskentelevät esimiestehtävissä apulaisjohtaja, osaston johtaja ja ravitsemisesimies sekä muissa tehtävissä kamreeri, virastosihteerit, laitoshuoltaja, konepäällikkö, kiinteistönhoitaja, tilanhoitaja, keittäjä, sosiaalityöntekijä, opinto-ohjaaja, pastori, psykologi ja lehtori⁵. (Vankilakohtaisesti työjärjestyksen x §:ssä määrätään esimiessuhteista.)

9 §

Sijoittajayksikön tehtävät

Sijoittajayksikön tehtävänä on⁶

- laatia vangin yksilöllinen rangaistusajan suunnitelma yhteistyössä vangin kanssa ja sen yhteydessä
 - (arvioida vangin riski syyllistyä uusiin rikoksiin,
 - määritellä tämän riskin vähentämiseksi tarpeelliset ja mahdolliset toimenpiteet ja niiden erityiset tavoitteet,
 - suunnitella muut vangin rangaistusaikaiset toiminnot ja niiden tavoitteet,
 - määritellä tarpeelliset turvallisuusjärjestelyt,
 - määritellä laitos, johon vanki sijoitetaan sekä mahdolliset tämän sijoituslaitoksen muutokset,

³ Henkilöstötarve harkitaan aluevankilakohtaisesti. Nimikeluettelo on tässä lähinnä muistuttamassa olemassaolostaan, kun jatkossa valmistellaan varsinaista työjärjestystä.

⁴ Nyt tässä, mutta harkittava sen mukaan, mihin päädytään.

⁵ Henkilöstötarve harkitaan vankilakohtaisesti.

- vapauttamisvaiheen erityiset toiminnot ja järjestelyt,)

- seurata ja ohjata rangaistusajan suunnitelmien toteuttamista,
- tehdä rangaistusajan suunnitelmiin tarvittavat muutokset,
- vastata aluevankilan vankipaikkakapasiteetin käytöstä,
- arvioida aluevankilan toimintojen vaikuttavuutta,
- osallistua aluevankilan toiminnan ja vankeinhoidon kehittämiseen,
- tuottaa ja koota tehtäviensä suorittamisen yhteydessä kertyvää tilasto- ja muuta tietoa aluevankilan toimintojen kehittämistä varten ja
- osallistua aluevankilan sisäiseen tulosjohtamisprosessiin.

Edellä mainittuja tehtäviä hoitaessaan sijoittajayksikön tulee olla kiinteässä yhteistyössä Kriminaalihuoltolaitoksen kanssa sekä huolehtia siitä, että asioita valmistellaan tarvittavassa laajuudessa yhteistyössä muiden yhteistyötahojen kanssa.

10 § Vankilan tehtävät

Vankilan tehtävänä on⁷

- huolehtia vankilan alueen ja tilojen sekä niissä olevien henkilöiden turvallisuudesta
- huolehtia vangin vastaanottamisesta vankilaan; tämä tehtävä sisältää muun muassa
 - säännöksistä ja vankilan oloista tiedottamisen
 - tulotarkastuksen tekemisen
- huolehtia rangaistusajan suunnitelman mukaisesti vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon turvallisuudesta; tämä tehtävä sisältää muun muassa
 - vankilan tilojen asianmukaisen valvonnan
 - vangin valvonnan erityisvaatimusten huomioon ottamisen, muun muassa karkaamisten estämiseksi
- huolehtia vankien lain- ja asianmukaisista olosuhteista; tämä tehtävä sisältää muun muassa vankien
 - asuintilojen kunnossapidon ja puhtauden
 - vaatetuksesta huolehtimisen

⁶ Tässä tehtäväluettelot ovat varsin yksityiskohtaiset. Tarvittavan tarkkuustason määrittelee työjärjestyksen vahvistaja.

⁷ Kuten yllä.

- ruokahuollon järjestämisen
 - ulkoilumahdollisuuksien turvaamisen
 - vapaa-ajan toimintojen järjestämisen
 - uskonnonharjoitusmahdollisuuksien järjestämisen
 - omaisuuden hallussapidon ja säilyttämisen järjestämisen
 - sosiaalipalveluiden järjestämisen
 - vangin mahdollisuuksista pitää tarpeellisessa määrin yhteyttä vankilan ulkopuolelle
- järjestää vangeille rangaistusajan suunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat tai suunnitelmassa määritellyt toiminnot
 - arvioida rangaistusajan suunnitelman toteutumista ja sen tarkistamisen tarvetta sekä tehdä sijoittajayksikölle esitykset rangaistusajan suunnitelmien muuttamisesta
 - huolehtia vapauttamissuunnitelman toteuttamisesta
 - raportoida sijoittajayksikölle vankilaan sijoitettujen vankien rangaistusajan suunnitelman toteutumisesta
 - panna lain mukaisesti täytäntöön tutkintavankeudet
 - hoitaa vankilalle osoitetut vanginkuljetustehtävät
 - huolehtia yksilöllistä vankeinhoitoa ja rangaistusajan suunnitelman toteuttamista tukevista palvelutehtävistä,
 - huolehtia muista aluevankilan johtajan määräämistä tehtävistä (muun muassa sopimukset hoitaa muita kuin aluevankilan omia vankeja)

3 luku

Tulosohjaus, johtaminen ja raportointi

11 §

Ohjaus- ja johtamisperiaatteet

Rikosseuraamusvirasto tulosoittaa aluevankilaa. Aluevankilan johtaja tulosoittaa sijoittajayksikköä ja vankiloita.

12 §

Tulostavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta

Aluevankilan johtaja vastaa Vankeinhoitolaitoksen pääjohtajan vahvistamien tulostavoitteiden toteutumisesta. Aluevankilan johtaja asettaa sijoittajayksikön ja vankiloiden johtajien kanssa käymiensä neuvottelujen perusteella sijoittajayksikön ja vankiloiden tulostavoitteet ja niiden toteuttamiseksi tarvittavat resurssit.

Aluevankila raportoi tulostavoitteiden toteutumisesta sovitulla tavalla Rikosseuraamusvirastolle. Sijoittajayksikkö ja vankilat raportoivat tulostavoitteiden toteutumisesta sovitulla tavalla aluevankilan johtajalle.

13 §

Tulos- ja kehityskeskustelut

Aluevankilan johtaja käy tulos- ja kehityskeskustelut sijoittajayksikön johtajan ja vankiloiden johtajien kanssa.

Aluevankilan johtaja käy tulos- ja kehityskeskustelut aluevankilan yhteisissä tehtävissä työskentelevien apulaisjohtajan, hallintojohtajan/hallintopäällikön, talousjohtajan/taluspäällikön, täytöntöönpanopäällikön, turvallisuuspäällikön sekä kiinteistöpäällikön kanssa. Aluevankilan yhteisten tehtävien muun henkilöstön kanssa tulos- ja kehityskeskustelut käy kunkin virkamiehen esimies (esimiessuhteista määrätään tämän työjärjestyksen xx §:ssä).

Sijoittajayksikön johtaja käy tulos- ja kehityskeskustelut sijoittajayksikön henkilöstön kanssa.

Vankilan johtaja käy tulos- ja kehityskeskustelut apulaisjohtajan (-jien) ja osaston johtajan (-jien) kanssa. Vankilan muun henkilöstön kanssa kehityskeskustelut käy kunkin virkamiehen esimies (esimiessuhteista määrätään tämän työjärjestyksen xx §:ssä).

4 luku

Virkamiesten velvollisuudet, tehtävät ja ratkaisuvallta

14 §

Virkamiesten yleiset velvollisuudet

Aluevankilan palveluksessa olevan virkamiehen tai työntekijän tulee:

- 1) kaikessa toiminnassaan edistää vankeinhoidolle säädettyjen tavoitteiden saavuttamista sekä omalta osaltaan huolehtia henkilöiden, laitoksen ja yhteiskunnan turvallisuudesta sekä myötävaikuttaa vangin sijoittumiseen yhteiskuntaan;
- 2) kohdella vankeja oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti sekä heidän ihmisarvoaan kunnioittaen;
- 3) tarkoin noudattaa säädöksiä ja määräyksiä sekä esimiehen ohjeita ja käskyjä;
- 4) heti ilmoittaa järjestyshäiriöistä ja vaaratilanteista esimiehelleen sekä viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin järjestyksen palauttamiseksi ja vahinkojen torjumiseksi;
- 5) avustaa muita virkamiehiä heidän tehtävissään;
- 6) antaa esimiehelleen virkatoimintaansa liittyvistä seikoista tarpeelliset selvitykset sekä
- 7) välttää vankien kanssa sellaista kanssakäymistä, joka voi vaarantaa laitospöjrestystä, turvallisuutta tai virkamiehen puolueettomuutta.

15 §

Aluevankilan johtajan tehtävät ja virkaan kuuluv a ratkaisuvallta

Aluevankilan johtaja vastaa aluevankilan tavoitteiden toteuttamisesta sekä aluevankilan laissa ja valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen ja tässä työjärjestyksessä määrättyjen tehtävien hoitamisesta asianmukaisesti.

Aluevankilan johtajan tehtävänä on johtaa, suunnitella ja kehittää aluevankilan toimintaa. Tähän tehtävään kuuluu muun muassa:

- huolehtia aluevankilan toimintaa koskevien säännösten ja määräysten noudattamisesta sekä aluevankilalle asetettujen erityisten tavoitteiden saavuttamisesta;
- johtaa toimintaa niin, että asetetut tulostavoitteet saavutetaan ja vastaa siitä, että asiat käsitellään taloudellisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla;
- huolehtia aluevankilan henkilöstön kehittämisestä ja työkyvyn säilyttämisestä sekä työsuojelusta ja työympäristöstä;

- tehdä yhteistyötä aluevankilan sidosryhmien kanssa,
- käynnistää ja tehdä toimialan kehittämistyötä ja kokeilutoimintaa,
- ratkaista, huolehtia tai vastata kaikista aluevankilalle kuuluvista asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muun virkamiehen tehtäväksi,
- edustaa virastoaan tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä
- suorittaa Rikosseuraamusviraston määräämät tehtävät.

Aluevankilan johtaja:⁸

- vahvistaa vankeuslain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetun varmuusosaston päiväjärjestyksen;
- päättää vankeuslain 9 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetusta vangille vankilan ulkopuolelta tulevan rahan tai muiden maksuvälineiden käytön rajoittamisesta suljetussa vankilassa;
- vahvistaa vankeuslain 15 luvun 1 §:ssä ja tutkintavankeuslain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetun järjestyssäännön;
- ratkaisee vankeuslain 20 luvussa ja tutkintavankeuslain 15 luvussa tarkoitetut oikaisuvaatimukset;
- päättää aluevankilaan kuuluvista osastoista ja osastojen sijoittamisesta aluevankilassa, ei kuitenkaan vankilan sisäisestä osastojaosta,
- päättää aluevankilan virkajärjestelyistä siltä osin kuin nimitystoimivalta on aluevankilassa,
- nimittää sijoittajayksikön johtajan ja vankilan johtajan sijaisina toimivat virkamiehet sekä aluevankilan yhteiseen hallintoon kuuluvat virkamiehet ja työntekijät,
- myöntää virkavapauden sijoittajayksikön johtajalle, vankilan johtajalle sekä aluevankilan keskitetyssä hallinnossa toimiville virkamiehille,
- päättää valtion virkamieslain (759/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta siltä osin kuin on kyse aluevankilan johtajan nimitystoimivaltaan kuuluvista virkamiehistä.

Aluevankilan johtaja tekee edellä todetut päätökset esittelystä.

Aluevankilan johtaja voi yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan sisäistä hallintoa koskevassa asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen virkamiehelle.

⁸ Tämä on lakiesityksestä poimittu luettelo, jota ei tarvittane työjärjestyksessä. Tässä vaiheessa se kuitenkin on tässä kuvaamassa eri virkamiesten tehtävien luonnetta.

Sijoittajayksikön johtajan tehtävät ja virkaan kuuluva ratkaisovalta

Sijoittajayksikön johtaja vastaa sijoittajayksikölle laissa ja tässä työjärjestyksessä määrättyjen tehtävien hoitamisesta asianmukaisesti aluevankilan arvojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Sijoittajayksikön johtajan tehtävänä on johtaa, suunnitella ja kehittää sijoittajayksikön toimintaa. Tähän tehtävään kuuluu muun muassa:

- huolehtia sijoittajayksikön toimintaa koskevien säännösten ja määräysten noudattamisesta sekä yksikölle asetettujen erityisten tavoitteiden saavuttamisesta;
- johtaa toimintaa asetettujen tulostavoitteiden mukaisesti ja vastata siitä, että asiat käsitellään taloudellisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla;
- huolehtia alaisensa henkilöstön kehittämisestä ja työkyvyn säilyttämisestä sekä työsuojelusta ja työympäristöstä;
- tehdä yhteistyötä aluevankilan sidosryhmien kanssa,
- käynnistää ja tehdä toimialan kehittämistyötä ja kokeilutoimintaa,
- ratkaista, huolehtia tai vastata kaikista sijoittajayksikölle kuuluvista asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muun virkamiehen tehtäväksi sekä
- suorittaa aluevankilan johtajan määräämät tehtävät.

Sijoittajayksikön johtaja päättää:

- vankeuslain 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelmasta,
- vankeuslain 4 luvun 8 ja 9 §:ssä tarkoitetusta vangin sijoittamisesta vankilaan,
- vankeuslain 4 luvun 10 §:ssä ja tutkintavankeuslain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta vangin lapsen ottamisesta vankilaan,
- vankeuslain 6 luvun 1, 2 ja 3 §:ssä tarkoitetusta vangin siirtämisestä aluevankilassa⁹ ja tutkintavankeuslain 3 luvun 6 §:ssä tarkoitetusta tutkintavangin siirtämisestä,
- vankeuslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa ja tutkintavankeuslain 3 luvun 8 §:ssä tarkoitetuista vangin ja tutkintavangin kuulemisesta, jos vankilan ulkopuolella oleminen kestää pidempään kuin seitsemän vuorokautta⁴,

⁹ Päätösvalta voidaan siirtää edelleen

- rikoslain 2 c luvun 8 §:n mukaisesta valvottuun koevapauteen sijoittamisesta ja sen peruuttamisesta siltä osin kuin toimivalta ei kuulu Rikosseuraamusvirastolle,
- edustaa yksikköään tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa,
- nimittää sijaisinaan toimivia virkamiehiä lukuun ottamatta alaisensa virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan,
- myöntää virkavapauden alaisilleen virkamiehille,
- päättää valtion virkamieslain (759/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta siltä osin kuin on kyse sijoittajayksikön johtajan nimitystoimivaltaan kuuluvista virkamiehistä.

Sijoittajayksikön johtaja tekee edellä todetut päätökset esittelystä.

Sijoittajayksikön johtaja tekee esityksen Rikosseuraamusvirastolle vangin sijoittamisesta vankeuslain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetulle varmuusosastolle.

Sijoittajayksikön johtaja voi yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan sisäistä hallintoa koskevassa asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen virkamiehelle.

17 §

Vankilan johtajan tehtävät ja virkaan kuuluva ratkaisuvallta

Vankilan johtaja vastaa vankilalle laissa ja tässä työjärjestyksessä määrättyjen tehtävien hoitamisesta asianmukaisesti aluevankilan arvojen ja yleisten tavoitteiden mukaisesti.

Vankilan johtajan tehtävänä on johtaa, suunnitella ja kehittää vankilan toimintaa. Tähän tehtävään kuuluu muun muassa:

- huolehtia vankilan toimintaa koskevien säännösten ja määräysten noudattamisesta sekä vankilalle asetettujen erityisten tavoitteiden saavuttamisesta;
- johtaa toimintaa asetettujen tulostavoitteiden mukaisesti ja vastata siitä, että asiat käsitellään taloudellisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla;
- huolehtia alaisensa henkilöstön kehittämisestä ja työkyvyn säilyttämisestä sekä työsuojelusta ja työympäristöstä;

- tehdä yhteistyötä aluevankilan sidosryhmien kanssa,
- käynnistää ja tehdä toimialan kehittämistyötä ja kokeilutoimintaa,
- ratkaista, huolehtia tai vastata kaikista vankilalle kuuluvista asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muun virkamiehen tehtäväksi sekä
- suorittaa aluevankilan johtajan määräämät tehtävät.

Vankilan johtaja päättää:

- vankeuslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa ja tutkintavankeuslain 3 luvun 8 §:ssä tarkoitetuista vangin ja tutkintavangin kuulemisesta, kun päätösvalta vangin kuulemisesta ei kuulu sijoittajayksikön johtajalle,
- vankeuslain 7 luvun 2 §:ssä ja tutkintavankeuslain 3 luvun 5 §:ssä tarkoitettua ulkoilun epäämisestä sekä vankeuslain 7 luvun 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta⁴,
- vankeuslain 7 luvun 5 §:n 2 momentissa ja tutkintavankeuslain 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua perusruokavaliosta poikkeamisesta⁴,
- vankeuslain 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettua vangin toimintaan sijoittamisesta ja tutkintavankeuslain 4 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettua toimintaan osallistumisesta⁴,
- vankeuslain 8 luvun 6 ja 9 §:ssä tarkoitetuista vangin vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisesta sekä näihin myönnetyn luvan peruuttamisesta⁴, mikäli päätösvalta asiassa ei kuulu Rikosseuraamusvirastolle,
- vankeuslain 8 luvun 13 §:ssä tarkoitettua määräaikaisesta osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta⁴
- vankeuslain 9 luvun 4 §:n 4 momentissa ja tutkintavankeuslain 5 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille⁴,
- vankeuslain 9 luvun 8 §:ssä tarkoitettua toiminta- tai käyttörahan suorittamatta jättämisestä ja tutkintavankeuslain 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua toiminta- ja käyttörahan maksamisesta⁴,

⁴ Päätösvalta voidaan siirtää edelleen

- vankeuslain 10 luvun 2 §:ssä tarkoitettua sairaan tai vammautuneen vangin lähettämistä tilapäisesti vankilan ulkopuolelle hoitoon tai tutkimukseen,
 - luvan myöntämisestä vangille vankeuslain 11 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vapaa-ajan toimintaan osallistumiseen sekä 7 §:ssä tarkoitettuun kokoontumiseen vankilassa⁴,
 - luvan myöntämisestä vangille vankeuslain 12 luvun 9 §:ssä tarkoitettuun sähköiseen viestintään,
 - vankeuslain 13 luvun 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettua tapaamiskiellosta,
 - vankeuslain 13 luvun 3 §:ssä ja tutkintavankeuslain 2 §:ssä tarkoitettua valvomattomasta tapaamisesta⁴,
 - vankeuslain 14 luvun 2, 4, 5 ja 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain 9 luvun 9 §:ssä tarkoitettua poistumisluvasta ja luvan peruuttamisesta sekä vankeuslain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumisluvan aikaistamisesta⁴, mikäli päätösvalta ei kuulu Rikosseuraamusvirastolle,
 - vankeuslain 15 luvussa ja tutkintavankeuslain 10 luvussa tarkoitettua vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä,
 - vankeuslain 15 luvun 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 10 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kurinpitorangaistuksesta sekä siitä, siirretäänkö rikos kurinpitorangaistuksen määräämisen sijasta poliisiin tutkittavaksi,
 - vankeuslain 16 luvun 5 §:ssä ja tutkintavankeuslain 11 luvun 5 §:ssä tarkoitettua erityistar- kastuksesta⁴, mikäli päätösvalta ei kuulu Rikosseuraamusvirastolle ja mainittujen lakien mainittujen lukujen 6 §:ssä tarkoitettua henkilönkatsastuksesta,
 - vankeuslain 17 luvun 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kiinniote- tun henkilön säilöissäpidosta,
 - vankeuslain 18 luvun 5 §:ssä ja tutkintavankeuslain 13 luvun 5 §:ssä tarkoitettua vangin erillään pitämisestä,
 - vankeuslain 19 luvun 1,2,4,5 ja 9 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tai tiedon antamisesta (ilmoi- tus omaisuudesta, kirjeen, puhelun tai muun viestin sisällöstä, poistumisluvasta, vapauttami- sesta, henkilö- tai omaisuusvahingosta sekä ilmoitukset poliisille)⁴
 - rikoslain 2 c luvun 5 §:ssä tarkoitettua ehdonalaisesta vapauttamisesta ja 9 §:n 1 momentis- sa tarkoitettua ehdonalaisen vapauden lykkäämisestä sekä ehdonalaisen vapauden valvon-
-

nasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetusta valvontaan asettamisesta sekä valvotun koevapauden rikkomisen seuraamuksista,

- päättää vankilan sisäisestä osastojaosta,
- edustaa yksikköään tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa,
- nimittää sijaisinaan toimivia virkamiehiä lukuun ottamatta alaisensa virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen ja sivutoimisen henkilökunnan,
- myöntää virkavapauden alaisilleen virkamiehille,
- päättää valtion virkamieslain (759/1994) 24 §:n nojalla virkamiehelle annettavasta varoituksesta siltä osin kuin on kyse vankilan johtajan nimitystoimivaltaan kuuluvista virkamiehistä.

Vankilan johtaja tekee edellä todetut päätökset esittelystä.

Vankilan johtaja vahvistaa vankilan muiden osastojen kuin vankeuslain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetun varmuusosaston päiväjärjestyksen.

Vankilan johtaja (vankila) tekee esityksen Rikosseuraamusvirastolle vangin sijoittamisesta vankeuslain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetulle varmuusosastolle sekä vankeuslain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta vangin vankilasta vapauttamisesta hoitoa varten.

Vankilan johtaja voi yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan sisäistä hallintoa koskevassa asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen virkamiehelle.

18 §

Muiden virkamiesten tehtävät ja virkaan kuuluva ratkaisovalta

Aluevankilan muiden virkamiesten tehtävät ovat seuraavat.

1) täytäntöönpanosta vastaava virkamies (täytäntöönpanopäällikkö) päättää

- vankeuslain 2 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta sakon muuntorangaistuksen maksuajasta,
- vankeuslain 3 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta

2) toiminnoista vastaava virkamies (apulaisjohtaja) päättää

⁴ Päätösvalta voidaan siirtää edelleen.

- vankeuslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu vangin sijoittamisesta osastolle (vaihtoehtoinen vankeinhoitoesimiehen kanssa siten kuin työjärjestyksessä määrätään)

3) turvallisuudesta vastaava virkamies (apulaisjohtaja) päättää

- vankeuslain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 5 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 8 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 5 §:ssä tarkoitetuista kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta ja pidättämisestä sekä vankeuslain 2 §:n 2 momentissa ja tutkintavankeuslain 8 luvun 2 momentissa tarkoitettu jäljennöksen ottamisesta kirjeestä, muusta postilähetyksestä tai viestistä
- vankeuslain 12 luvun 7 §:ssä ja tutkintavankeuslain 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettu vangin puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta,
- vankeuslain 15 luvun 4 ja 10 §:ssä ja tutkintavankeuslain 10 luvun 4 ja 10 §:ssä tarkoitettu muistutuksesta ja järjestyksessä selvitämisestä,
- vankeuslain 15 luvun 15 §:ssä ja tutkintavankeuslain 10 luvun 14 §:ssä tarkoitettu vangin erillään pitämisestä,
- vankeuslain 18 luvun 3 ja 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 13 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta,

4) ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies (vankeinhoitoesimies) päättää

- vangin sijoittamisesta osastolle (*toiminta*, vaihtoehtoinen apulaisjohtajan kanssa),
- vankeuslain 9 luvun 1 §:ssä ja tutkintavankeuslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu vangin omaisuuden hallussapidosta (*valvonta*),
- vankeuslain 11 luvun 2 ja 3 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 7 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu vapaa-ajan toimintoihin osallistumisen epäämisestä sekä uskonnonharjoitukseen osallistumisen epäämisestä (*valvonta*),
- vankeuslain 12 luvun 1 §:ssä ja tutkintavankeuslain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta (*valvonta*),
- vankeuslain 13 luvun 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 9 luvun 3 §:ssä tarkoitettu erityisvalvotusta tapaamisesta ja tapaamisen epäämisestä,
- vankeuslain 15 luvun 15 §:ssä ja tutkintavankeuslain 10 luvun 14 §:ssä tarkoitettu vangin erillään pitämisestä, jos asia ei siedä viivytystä (*valvonta*),

- vankeuslain 16 luvun 3, 4 ja 7 §:ssä ja tutkintavankeuslain 11 luvun 3, 4 ja 7 §:ssä tarkoitettuista turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihitteettömyyden valvonnasta (*valvonta*),
- vankeuslain 17 luvun 1 ja 2 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettusta turvatarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä (*valvonta*)
- vankeuslain 17 luvun 3 ja 5 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 3 ja 5 §:ssä tarkoitettusta tapaaajan henkilöntarkastuksesta ja vankilasta poistamisesta (*valvonta*)
- vankeuslain 18 luvun 2 §:ssä ja tutkintavankeuslain 13 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta kahlehtimisestä (*valvonta*)
- vankeuslain 18 luvun 3 ja 4 §:ssä ja tutkintavankeuslain 13 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettusta tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta (*valvonta*), jos asia ei siedä viivytystä,

5) ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies (erityisohjaaja, työnjohtaja ja vartija) päättää

- vankeuslain 11 luvun 2 ja 3 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 7 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettusta vapaa-ajan toimintoihin osallistumisen epäämisestä sekä uskonnonharjoitukseen osallistumisen epäämisestä, jos asia ei siedä viivytystä,
- vankeuslain 16 luvun 3, 4 ja 7 §:ssä ja tutkintavankeuslain 11 luvun 3, 4 ja 7 §:ssä tarkoitettuista turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihitteettömyyden valvonnasta, jos asia ei siedä viivytystä,
- vankeuslain 17 luvun 1 ja 2 §:ssä ja tutkintavankeuslain 12 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettusta turvatarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä, jos asia ei siedä viivytystä,
- vankeuslain 18 luvun 2 §:ssä ja tutkintavankeuslain 13 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta kahlehtimisestä, jos asia ei siedä viivytystä,

Kohdissa 1 – 5 tarkoitettut päätökset tehdään esittelystä, ellei Vankeinhoitolaitoksen työjärjestyksessä ole toisin määrätty.

6) muiden kuin edellä todettujen aluevankilan keskitettyjen tehtävien virkamiesten tehtävät ovat:

- apulaisjohtajalla
- hallintojohtajalla/hallintopäälliköllä
- talousjohtajalla/taluspäälliköllä
- turvallisuuspäälliköllä
- erityissuunnittelijalla

- lakimiehellä
- tarkastajalla
- kontrollerilla
- kamreerilla
- virastosihteerillä
- kiinteistöpäälliköllä
- notaarilla

7) muiden kuin edellä todettujen sijoittajayksikön virkamiesten tehtävät ovat:

- erikoissuunnittelijalla
- virastosihteerillä

8) muiden kuin edellä todettujen vankilan virkamiesten tehtävät ovat:

- apulaisjohtajalla
- osaston johtajalla
- erityissuunnittelijalla
- kamreerilla
- virastosihteerillä
- konepäälliköllä
- kiinteistönhoitajalla
- tilanhoitajalla
- laitoshuoltajalla
- ravitsemisesimiehellä
- keittäjällä
- lehtorilla
- pastorilla
- psykologilla
- sosiaalityöntekijällä
- opinto-ohjaajalla

Sen lisäksi, mitä virkamiesten tehtävistä on erikseen säädetty tai määrätty, virkamiehen tulee suorittaa esimiehensä määräämät tehtävät.

5 luku
Voimaantulo

19 §
Voimaantulo

Tämä työjärjestys tulee voimaan . . .2006.

Tällä työjärjestyksellä kumotaan aluevankilaan kuuluvien yksiköiden aikaisemmat työjärjestykset.